

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ERZİNCAN'IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN
MADENİNDE MEYDANA GELEN KAZANIN
TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE
BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE
YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10/983 , 984 , 985 , 986 , 987 , 988)
TUTANAK DERGİSİ**

**2'nci Toplantı
30 Nisan 2024 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Komisyonun toplanmasıyla ilgili gelen sorulara ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Komisyonun bugün ve sonraki günlerde yapacağı çalışmalarla ilgili plana ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Muğla Milletvekili Cumhur

Uzun'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- *Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

6.- *Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine söz vermede uygulayacakları usule ilişkin açıklaması*

III.- AÇIKLAMALAR

1.- *Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

2.- *Muğla Milletvekili Cumhuriyet Uzun'un, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

3.- *İstanbul Milletvekili Şengül Karslı'nın, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

4.- *Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

5.- *Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

6.- *Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül'ün, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

7.- *Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu'nun, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

8.- *Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin işten çıkarılmasına ilişkin açıklaması*

9.- *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan'ın, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin işten çıkarılmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

IV.- SUNUMLAR

1.- *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan'ın, madenlerin hayatımızdaki yeri, ülkemizdeki madencilik ile dünyadaki ve ülkemizdeki altın madenciliği faaliyetleri, İliç Çöpler Altın Madeni ve oluşan heyelanla ilgili olarak Bakanlığın yaptığı incelemeler hakkında sunumu*

2.- *Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Maden Mühendisi Salih Elitok'un, Çöpler altın kompleksinde altın kazanımında kullanılan tesis prosesleri ve bunlara ilişkin temel bilgiler hakkında sunumu*

3.- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin Irgat'ın, ruhsat sahasında Bakanlık ve MAPEG'in yaptığı denetimler hakkında sunumu

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, MAPEG Maden Mühendisi Salih Elitok ve Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin Irgat tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

**ERZİNCAN’IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN MADENİNDE MEYDANA GELEN
KAZANIN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE BENZER KAZALARIN
ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/983 , 984 , 985 , 986 , 987 , 988)

**2’nci Toplantı
30 Nisan 2024 Salı**

I.- GR KNULAR

TBMM Erzincan’ın İliç İlçesindeki Bir Altın Madeninde Meydana Gelen Kazanın Tüm Yönleriyle Araştırılması ve Benzer Kazaların nlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.03’te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Atay Uslu,
Komisyonun toplanmasıyla ilgili gelen sorulara,
Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
Komisyonun bugün ve sonraki günlerde yapacağı çalışmalarla ilgili plana ve konuşma sürelerine,
Muğla Milletvekili Cumhuri Uzun’un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
Adana Milletvekili Müzeyyen şevkin’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
Komisyon yesi olmayan milletvekillerine söz vermede uygulayacakları usule,
İlişkin açıklama yaptı.

Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz,
Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun Komisyonun toplanmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,
TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin iten çıkarılmasına;

Muğla Milletvekili Cumhuri Uzun, Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili engl Karlı, Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Tunceli Milletvekili Ayten Kordu, Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Adana Milletvekili Müzeyyen evkin, Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıg  l, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Zonguldak Milletvekili Ahmet  olakoğlu, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin işten çıkarılmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine

İlişkin açıklama yaptı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan tarafından madenlerin hayatımızdaki yeri,   lkemizdeki madencilik ile dünyadaki ve   lkemizdeki altın madenciliği faaliyetleri, İliç   pler Altın Madeni ve oluşan heyelanla ilgili olarak Bakanlığın yaptığı incelemeler,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Maden Mühendisi Salih Elitok tarafından, çöpler altın kompleksinde altın kazanımında kullanılan tesis prosesleri ve bunlara ilişkin temel bilgiler,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin İrgat tarafından, ruhsat sahasında Bakanlık ve MAPEG'in yaptığı denetimler,

Hakkında sunum yaptı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, MAPEG Maden Mühendisi Salih Elitok ve Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin İrgat tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından,  evre, şehircilik ve İkl m Değişikliği Bakanlığını dinlemek için 2/5/2024 Perşembe günü saat 13.00'te toplanmak üzere saat 23.22'de toplantıya son verildi.

30 Nisan 2024 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.03

BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)

SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)

KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyelerim, Sayın Bakanımız, değerli katılımcılar, değerli basın mensupları; hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Komisyonun toplanmasıyla ilgili gelen sorulara ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU - Hemen Komisyon toplantısının başında şu bilgiyi vermek istiyorum: Geçen hafta basın mensubu arkadaşlar da bize sordular, farklı şekillerde geldi “Komisyon kurulu çok oldu ama niye geç toplandınız?” gibi. Biliyorsunuz, buradaki arkadaşlar biliyor ama basına, kamuoyuna bilgi vereyim. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 17 Nisan tarihinde üyeler okundu ve toplantı çağrısı yapıldı, biz de 18 Nisan tarihinde toplantımızı yaptık ve ardından geçen hafta yol haritamızı belirledik, bu hafta da yoğun bir şekilde çalışıyoruz yani Komisyon teşekkül ettiği andan itibaren biz çalışmalarımıza hızlı bir şekilde başladık ve bundan sonra da hızlı bir şekilde götüreceğiz. Dolayısıyla karar alındığı tarihten sonra Meclis İcütüzüğü, Meclis yapısı nedeniyle o süreçte belki farklı noktalar ortaya çıkmış olabilir ama biz Komisyon olarak bize bu görev tevdi edildikten sonra hemen çalışmaya başladık ve inşallah hızlı bir şekilde de çalışacağız.

Erzincan'ın İliç İlçesindeki Bir Altın Madeninde Meydana Gelen Kazanın...

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, açılış konuşmanızla ilgili bir ilave katkı olacak ama.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Değerli Başkan, değerli Komisyon...

BAŞKAN ATAY USLU – Ben daha açılış konuşmasını bitirmemiştim ama bitirip şey yapsak belki söyleyeceğim zamanla.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Olabilir, hani konuyu kapatınız diye söyledim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şöyle: Türkiye Taş Kömürü Kurumu Amasra Maden Ocağı'nda gerçekleşen grizu patlamasından sadece on iki gün sonra Meclis araştırma komisyonu kurulmuştu, aynı zamanda yapılan soruşturmaya da yön vermesi bakımından çok kıymetli bilgilerin

ortaya çıkmasında çok üstün bir çaba göstermişti. Ancak burada, Erzincan’da yaşanan bu felaketten çok sonra yani yetmiş günün üzerinde bir süre geçtikten sonra Komisyonun faaliyetine başlaması ki aynı zamanda bölgede hızla toplanması gereken deliller, değerlendirilmesi gereken süreçler, yapılması gereken araştırmalar için Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altındaki görev alanında maalesef bir gecikmeye sebebiyet verilmiştir. Burada görevini yürüten Araştırma Komisyonunun çok önemli olduğunu bir kez daha belirtiyorum. Bu denli bir gecikmenin, arada bir seçim olmasına rağmen bir mazeret kabul etmeyeceğini bir kez daha vurguluyorum. Belki bu Araştırma Komisyonu çalışmalarına daha erken başlamış olsaydı şu anda göçük altında kalan 7 işimiz belki de daha önce göçük altından çıkarılmış olabilecekti. Bu gecikmelerin telafisi yok, o nedenle bunun da kayıtlara geçmesi için söylüyorum. Amasra grizu faciasından sonra kurulan araştırma komisyonunun ne zaman kurulduğu, toplantılarına ne zaman başladığı incelenirse aradaki fark bu İliç Komisyonunun kurulmasındaki gecikmeyi zaten ispat eder niteliktedir.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam, teşekkür ederiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu konuyla ilgili çağrılar yaptık Cumhuriyet Halk Partisi olarak ancak maalesef Meclis Başkanlığı tarafından bu çağrılar yanıtlanmadı ve neticede bir gecikme yaşandı.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Tabii, sanki Komisyon çalışmıyor; Komisyon aslında teşekkül etmiş, Genel Kurulda okunmuş, Başkanlık Divanı teşekkül etmiş, çalışmıyormuş gibi bir intiba oluşmuş Sayın Genel Başkan Yardımcısının açıklamasından sonra çünkü bana o şekilde soru soruldu. “Komisyon teşekkül etmiş ama siz Komisyonu toplamamışsınız Başkanım.” sorusu sorulduğu için ben bunu açıklama gereğini hissettim. O, Meclis İçtüzüğü’ndendir, Meclisteki ara verme sürecinden kaynaklanan bir süreçtir ama biz hızlı bir şekilde çalışıyoruz, bundan sonra da çalışacağız.

Şunu söyleyeyim: Tabii, biz Araştırma Komisyonu olarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neden teşekkül etmediği konusunda da millete hesap verilmesi gerekiyor yani bunun da altını çizelim.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, bakın, ben sizi dinledim.

Biz Araştırma Komisyonu olarak görevimizin başındayız, çalışıyoruz, çalışmaya devam edeceğiz. Şunu da ifade edeyim: Bölgedeki arama kurtarma çalışmalarının Komisyonun toplanıp toplanmamasıyla ilgisi yoktur arkadaşlar. Bölgede bölge milletvekilleri de var farklı partilerimizden, orada da gördüler, olay olur olmaz arama kurtarma ekipleri AFAD koordinasyonunda, diğer bakanlıklarımız ve bakanlarımız bölgede, orada her türlü arama çalışmasını yapmaktadırlar. Biliyorsunuz, heyelan tehlikesi nedeniyle kısa bir süre ara verildi ama onun dışında 7/24 bölgede bu arama çalışmaları da devam etmektedir. Arama çalışmaları ile Komisyonun toplantısı arasında bir bağ kurmanın doğru olmadığını düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Komisyonun da ilgisi var Başkanım, Sayın Bakanların da ilgisi var.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, değerli arkadaşlar, altın madeninde meydana gelen kazanın...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakan, Çevre Bakanı Mehmet Özhasseki yüz yetmiş iki saat sonra bölgeye gitti, oysa oradaki arama kurtarma faaliyetlerini kumanda etmesi gerekiyordu; dolayısıyla göçük altında kalan işçilerin kurtarılma sürecinin uzamasıyla çok ilgisi var.

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlar, arama kurtarma faaliyetlerini yapacak teknik heyet bellidir Sayın Vekilim, teknik heyet de olayın ilk anından itibaren oradadır.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Başkanım mikrofonsuz veya yüksek sesle mi söz alıyoruz? Ben de alayım.

BAŞKAN ATAY USLU – Yani şöyle demek mi lazım, “İstanbul’daki çukurda bir kardeşimiz, çocuğumuz vefat etti; Büyükşehir Belediye Başkanı niye gitmedi oraya?” demek mi lazım!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Verin araştırma önergesi.

BAŞKAN ATAY USLU – Böyle bir karşılığın doğru olmayacağını düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne alakası var, ne ilgisi var?

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Öbür dilerim de ben mikrofona bastım.

BAŞKAN ATAY USLU – Lütfen, bir cevap alın, burada tartışmaya gerek yok bu konuları.

Şimdi, devam edelim arkadaşlar.

Burada teknik heyet orada mıdır, arama çalışması anında başlatılmış mıdır? Evet, başlatılmıştır, devam etmektedir.

3.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, Komisyonun bugün ve sonraki günlerde yapacağı çalışmalarla ilgili plana ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Değerli arkadaşlar, tabii, İliç kazasının tüm yönleriyle araştırılmasıyla ilgili ve bundan sonra bu tür kazaların önlenmesine yönelik, tedbirlerin alınması amacıyla biz çalışmalarımıza başladık. Bakanlıklarımızı, kamu kurum ve kuruluşlarımızı, sivil toplum kuruluşlarımızı, akademisyenlerimizi, sektör temsilcilerimizi; hepsini dinleyeceğiz. İliç’teki kazayı ayrıntılarıyla inceleyeceğiz; objektif, şeffaf, tutarlı ve tarafsız bir çalışma ortaya koyacağız; geniş bir çalışma yapacağız, olabildiğince herkesi dinlemeye çalışacağız vakit çerçevesinde. Hiç kimsenin kafasında soru işareti kalmayacak şekilde, inşallah, hep beraber araştırmamızı, incelememizi ve raporlamamızı gerçekleştireceğiz. Bu kazayı araştıracağız, bu olayı araştıracağız, bu olaydaki ihmal süreçlerini araştıracağız; bundan sonra bu tür kazaların olmaması için neler yapılması gerekiyor, bu konuda da çalışacağız. Komisyon olarak “Önce insan, önce çevre, sonra madencilik” anlayışıyla güvenli ve sürdürülebilir bir madencilik mimarisinin oluşmasına da katkı sunmaya çalışacağız. Bu çalışmaları tamamladıktan sonra tekliflerimizi, önerilerimizi, eleştirilerimizi yapabileceğiz; Genel Kurula ve ilgili kurullara sunacağız. İnşallah, verimli ve faydalı bir çalışma yapacağız diye düşünüyorum.

Planlamamız şöyle arkadaşlar: Bugün Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını, bundan sonra sırasıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını 2 Mayıs günü saat 13.00’te dinleyeceğiz, 3 Mayıs günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerini dinleyeceğiz; bu haftalık çalışma planımız böyle. Önümüzdeki hafta için de -yine, aralarda istişare edelim- pazartesi günü AFAD ve Devlet Su İşlerini dinleyeceğiz. Özellikle, biliyorsunuz, su kirliliği konusu gündeme geliyor. Bu konuda onları dinledikten sonra Komisyonumuzda yine konuşacağımız diğer bir konu “İlgili firmayı burada mı dinleyelim, orada mı dinleyelim?” Bunları kendi aramızda tartıştıktan sonra, onu da ortaya koyduktan sonra önümüzdeki hafta İliç’te yerinde inceleme yapmayı planlıyoruz.

Bunları yine bugünkü çalışma planımız çerçevesinde tartışırız ama benim bir Başkan olarak teklifim, pazartesi günü AFAD'ı ve beraberinde Tarım ve Orman Bakanlığını yani Devlet Su İşleri yetkililerini, uygun görürseniz, ilgili firmayı buraya davet ederek onları dinleyelim. Her zaman Erzincan'a uçak seferi yok, akşam geç saatte var, o geç saatte Erzincan'a gidelim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Haftaya mı Başkanım?

BAŞKAN ATAY USLU – Haftaya.

Salı ve çarşamba günleri de orada yerinde incelemelerimizi yapalım diye teklif sunuyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Bu hafta mı, ondan sonraki mi?

BAŞKAN ATAY USLU – Bu hafta zaten olmaz, haftaya; hani, cumaya kadar programımız belli. Cuma günü Bakanlık dinledik, pazartesi başlıyor. Pazartesi burada dinleme yapalım yani kalan kurumları dinleyelim, hemen o akşam da İliç'e geçelim diyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Yani pazartesi günü hem AFAD hem Devlet Su İşleri hem de...

BAŞKAN ATAY USLU – Firmayı dinleyebiliriz.

Veya cuma günü firmayla görüşelim, cuma günü firma yetiştirebilecekse... Cuma günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını dinleyeceğiz, firmayı isteyelim çok yoğun olacaksa.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Öyle olmasına daha sıcak bakarım.

BAŞKAN ATAY USLU – Firmanın burada dinlenilmesi taraftarıyım ben yani Komisyona çağrılarak dinleyelim istiyorum önce; ha, orada da dinleyeceğiz.

Peki, şöyle yapalım mı? Cuma günü firma hazırsa cuma günü -şimdi hazırlık yapmak isteyebilirler, çok yakın- yoksa pazartesi günü davet edelim mi?

RESUL KURT (Adıyaman) – Uygundur Başkanım.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Başkanım, bize taslak gönderdiğinizde çarşamba ve perşembe İliç gözüküyor, salı da maden firması diye yapmıştık.

BAŞKAN ATAY USLU – Önceleyelim biz bunu, beklemeyelim.

ŞAHİN TİN (Denizli) – Salı günü firmayı dinlemeyelim mi?

BAŞKAN ATAY USLU – Burada değil, pazartesi dinleyelim istiyoruz.

Arkadaşlar, şöyle yapalım mı o zaman: Firmayla görüşelim...

MESUT DOĞAN (Ankara) – Başkanım, Bakanlık dinledikten sonra...

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdiden haber verirsek, kurumlar hazırlık yapacak ya... Şimdi, bizim tartışma başlayınca biz bu konuya bir daha giremeyebiliriz, ben anlıyorum sizi ama.

Şöyle yapalım o zaman: Arkadaşlar, firma hazırsa cuma günü -ona uygunsa bakalım- Çalışma Bakanlığıyla yan yana, öncesinde veya sonrasında bakalım, onu dinleyelim ama firma hazırlık için biraz daha süre istiyorsa pazartesi günü burada dinleyelim, buraya dinleyelim.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Biz Bakanlıkları dinledikten sonra firmayı dinleyelim.

BAŞKAN ATAY USLU – O zaman pazartesi mi yapalım?

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Hayır, acele etmeyelim.

BAŞKAN ATAY USLU – Pazartesi Meclis de yok, gün boyu çalışırız; akşam da hep beraber -artık Meclisteki arkadaşlar ayarlarlar- Erzincan'a geçeriz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Pazartesi akşam mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Salı ve çarşamba iki gün orada çalışırsınız arkadaşlar, iki gün çalıştıktan sonra bence fotoğrafı çekmek, konuyu anlama anlamında yeterlidir diye düşünüyorum. Sonra gelir burada, yeniden yol haritamızı ortaya koyarız; sivil toplum örgütleriyle, akademisyenlerle görüşmeyi ortaya koyarız. Bu kadar dinlemeden sonra ve gözlemlemeden sonra mutlaka bakanlıkları tekrar çağırmanız gerekir diye düşünüyorum. Çünkü bilgi sahibi olduktan sonra bir kere daha onlarla görüşürüz, ondan sonraki yol haritamızı bu şekilde devam ettiririz diye düşünüyorum.

Basına çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar, yol haritasını da az çok sizinle paylaşmış olduk böylece.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Sayın Başkan, Bakanları dinlememiz lazım hem o dönemin yani geçen dönemin hem de şu andaki Bakanları.

BAŞKAN ATAY USLU – Bunları teklif olarak zaten Komisyona sunuyorsunuz, ben de sunmaya devam edeyim, bunların hepsini değerlendireceğiz arkadaşlar. Dediğim gibi, geniş bir çerçevede, dinleyebildiğimiz en geniş çerçeveyi dinlemeye çalışacağız bu süreç içinde. Tabii, Meclis çalışmaları, komisyon çalışmaları, seçim bölgesi çalışmaları, farklı çalışmalar mutlaka oluyor; bu yoğunluğun farkındayım, bazı arkadaşlar “Pazartesi çalışmayalım, salı çalışmayalım.” diyebiliyor ama kesişmek çok zor, gerçekten çok zor. Biz önceliğimizi bu Komisyona verip hızlı bir şekilde çalışalım diyorum.

Arkadaşlar, Komisyonda 22 üyemiz var; ben üyelerimizle, gruplarla da konuştum, herkes konuşmak istiyor. Beş dakika bir konuşma hakkı versek üyelerimize toplamda yüz yirmi dakika yapıyor.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Az önce bana vermediniz.

BAŞKAN ATAY USLU – Pardon, kusura bakmayın.

On dakika verirsek toplam iki yüz elli dakika yapıyor yani beş saat demektir bu arkadaşlar. Şimdi, aslında bu tür şeylerde de bir sınırlama koymamız gerektiğini düşünüyorum. Tamam, konuşmayan arkadaş olsa onların ama görüyorum ki arkadaşlarımızın hepsi konuşuyor. Şöyle yapalım bence: Konuşalım, herkes bir tur konuşsun, belli bir süre verelim, sonra ikinci tur konuşuralım, sonra üçüncü tur konuşuralım ama bir arkadaş elli dakika konuşur, diğeri beklerse bu çok adil olmuyor. Bunu tur şeklinde yapalım, belirleyelim süreleri. Avrupa parlamentolarında gittiğinizde görüyorsunuz, Fransa’da bir dakika konuşma veriyorlar, bir dakikayla idare ediyorlar ama bize on dakika da yetmiyor çoğu zaman nedense. Ben de o çalışma planını ona göre yapalım isterim. Ama bunu öncelikle istişari olarak sunuyorum; baktık, gördük, çıkmaza girersek ondan sonra bu konuda da artık Komisyon üyelerimizin reylerine başvururuz, oylarına başvururuz diyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, aritmetik çoğunluk sizde olduğu için bu bizim açımızdan bir dayatmaya girer, o nedenle, süre sınırlaması kabul edilemez.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Başkanım, bakın, süre sınırlaması demiyorum, tekrar şunu söylüyorum: Bakın, herkese birinci turda üç dakika, dört dakika, beş dakika verebiliriz, tamam mı? İkinci turda bir beş dakika daha veriz ya da yedi dakika deriz, beş dakika deriz ikinci turda; ha, üçüncü turda devam etmek isteyen olur, bir on beş dakika daha veriz ona ama bir arkadaşımızın elli dakika sürekli konuşması, diğerlerinin beklemesi çok zor olabilir, amacına da ulaşmıyor. O yüzden, burada adaletli sistem şudur, biz burada şöyle yapalım: Kısıtlama yapmıyoruz, üçüncü turda, dördüncü turda konuşmacı kalmazsa o zaman size on beş dakika daha veriz ama ilk başta “Ben her şeyi kırk dakikada anlatayım.” süreci doğru bir süreç değil. Doğru bir süreç mi? O zaman ben derim ki: “Şahin Bey, siz bir elli dakika konuşun, sonra arkadaşlar konuşsun.” Doğru olmaz, o zaman siz de isyan edersiniz. Bunun doğrusu budur diye düşünüyorum arkadaşlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Burada önemli olan, gerçeği ortaya çıkaracak süreci hepimizin sabırlı bir şekilde kullanması.

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlar, aslolan rapordur.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Yani burada herkes beşer dakika kullandığı zaman Araştırma Komisyonu görevini başarıyla yapmış olmuyor.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Ama daha kimseyi dinlemedik ki konuşmaya başlayalım.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Bir arkadaşımız konuşmak istiyor.

Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Ben farklı bir şey için söz almıştım ama bu süre sınırlamasıyla ilgili öncelikle şunu belirtmekte yarar var: Hepimiz beşer dakika bile konuşsak gerçekten ciddi bir süreyi değerlendirmiş ya da kaybetmiş olabiliriz. Elbette her fikir değer katacaktır, ondan şüphem yok ancak birbirini tekrar eden bazı cümleleri de belki sıra bana geldi diye ifade etmek gibi bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Böyle bir sınırlamaya sanıyorum ihtiyaç yok ancak söyleyecek sözümüz olduğunda bunu rahatlıkla ve herhangi bir sınırlama olmaksızın katkının tamamını sunabilecek şekilde konuşursak bazı arkadaşlarımız o arkadaşımızın söylediklerini zaten ifade etmek niyetinde olabilir; böylelikle birleştirilmiş olabilir. O nedenle, böyle mutlak kurallara bağlayıp da işte “Bir tur beş dakika dönelim.” gibi bir yaklaşım yerine, ihtiyacı olan arkadaşlarımızın söyleyeceklerinin ortaklaşabildiğimiz noktaları olup olmadığına göre söz hakları üzerinden devam etmek daha doğru olur diye bir fikri sizin son konuşmanız bu noktada bittiği için oradan devam ettim.

Asıl söz alma sebebim ise...

İkinciye geçince birinciye unuttuk tabii.

BAŞKAN ATAY USLU – Aklınıza gelince söylersiniz artık.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yok, yok; aklımda.

Bizim Komisyonumuzun hayata geçirilmesi noktasında bir gecikme yaşadığımız doğru ancak bu gecikmenin Komisyon üyelerinden ya da Komisyonumuzun çalışmaya başlamasıyla ilgili bir gecikme olmadığı, ülkemizdeki yerel seçimlerle birlikte... Ancak daha hızlı hareket edilebilme olanağı var mıydı yok muydu; bizim dışımızda ama genel bir eleştiri olarak ortaya koymak gerekir. Buna şunun için değindim: Şimdi ise bu kaybolan zamanı da hızlıca telafi edelim gibi yoğun bir mesai takvimini önerdiğinizi hissediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Haklısınız, bu iş hızla yapılmalı ancak bazı işlerin yapılması sırasında onun içinde var olan değerlerin hıza feda edilmemesi gerektiği gibi bir hassasiyet de gözetilmeli. Biz nihayetinde gerçeği, toplumun bilmek istediği bütün ayrıntıları tespit etmek üzere görevlendirilmiş kişileriz. O nedenle, sadece hız yapacağız diye bazı şeyleri eksik bırakmayalım. O nedenle, firma yetkilileriyle konuşmayı biz buradaki dinlemelerimizin tamamını yaptıktan ve uzmanların bununla ilgili bizi beslemelerinden sonra onlara doğru sorular sorabilecek hâle gelmiş olduğumuz zaman kararlaştıralım. Bugünden kararlaştırsak o güne yetiştiririz, sonra tekrar çağırımızda herhangi bir hukuki engel olmayacaktır ama bir geri adım atıp bu kez kazanmak istediğimiz hızı da kaybetmek gibi bir durumla karşı karşıya kalabiliriz endişemi ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Muğla Milletvekili Cumhur Uzun'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU - Tabii, biz hızla şunu kastediyoruz: Çalışmaların arasındaki süreci kastediyoruz yoksa mesela, bugün çalışmaya başladığımızda herhangi bir çalışma süresi öngörmedik. Sayın Bakanımız da bize “Ne kadarlık şey?” diye sorduğunda dedik ki: “Bizim herhangi bir çalışma süremiz yok, biz sizin sunumlarınızı dinleyeceğiz, değerlendirmelerimizi yapacağız, sorularımızı soracağız, sorularımızı alacağız. Bu toplantının süresini sürecin içinde belirleyeceğiz.” Dolayısıyla zamanı bu anlamda hızlı kullanmak ayrı bir şey ama hızlanmak ayrı bir şey. Öyle bir şey yok hani “On beş dakika dinleyelim, kapatalım...” Öyle bir derdimiz de yok, öyle bir amacımız da yok; bunu net olarak ifade edeyim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Pardon, söz istemiştım Sayın Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Şengül Hanımı atlamıştık, kusura bakmayın.

Şengül Hanım, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- İstanbul Milletvekili Şengül Karşlı'nın, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

İstirhamım mikrofonla konuşmak hem kayıt açısından hem de birbirimizi daha iyi anlamamız için gerekli.

Sayın meslektaşım hızdan bahsetti ama kendisi de hepimiz de gayet iyi biliyoruz, bu Komisyonun görevi üç ayla sınırlı, ihtiyaç olursa Meclis ekstra bir ay daha ekleyecek. Dolayısıyla sınırları ve süresi belli bir çalışmanın içerisindeyiz. Daha hiçbir şey ortaya konulmadan, hiçbir konuda bir uzmanı dinlemeden, bir kanaate varmadan birbirimizi suçlayan konuşmalarla vaktimizi harcayıp asıl dinlememiz gereken kişilere vakit kalmazsa istediğimiz sonuca ulaşamayız. Bu nedenle de bizlerin hâlâ ne kadar konuşacağı sürecinden dinlememiz gerekenlere geçmeyi istirham ediyorum. Süre sınırının dinlememiz gerekenlerle ilgili olmadığını düşünüyorum; yanılmıyorum galiba.

BAŞKAN ATAY USLU – Doğru, doğru.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Biz Komisyon çalışmasına başlayalı ne kadar süre oldu Değerli Başkanım? Üç ayla sınırlıyız çünkü.

Dolayısıyla istirhamım artık bu tartışmaların bir an evvel sona ermesi. Geçen toplantının da gündemi buydu, birbirimiz suçlamak değil doğruyu ortaya çıkarmak.

Ayrıca şunu da ifade etmek istiyorum, tekrarında fayda görüyorum: Olayın meydana gelmesinden itibaren bugüne kadar bütün yetkililer, görevliler, Hükûmetimiz olay yerinde gereken her türlü çalışmayı yapmış, bugüne kadar gereken önlemi de almıştır; bunu burada biz bir kere daha duyacağız, buna da eminim ama Komisyonla oradaki çalışmaları bağdaştırmanın çok doğru bir yaklaşım olmadığını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Sayın Vekilim.

Size de söz verdikten sonra izin vererseniz artık gündemimize geçelim.

4.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

AYTEN KORDU (Tunceli) – Aslında bu da gündemimiz Sayın Başkan çünkü sürekli böyle konuşmalar, arkasından aynı bazı tekrarlar yapılıyor; bu rahatsızlık verici gerçekten.

Şimdi, bu Komisyon elbette ciddi çalışmalı, hepimiz açısından çok ciddi bir Komisyon. Kamuoyunun -toplum sağlığının, halk sağlığının, toprak sağlığının- bir bütünün gözü bizim üzerimizde, buradan çıkacak sonuçlar üzerinde. Dolayısıyla Komisyonun bu anlamda sağlıklı yürütmesi gerekiyor.

Şimdi, her konuştuğumuz şeye bir savunma psikolojisiyle cevap vermek doğru bir şey değil. Elbette burada farklı fikirlerimiz olacak ve biz tartışacağız bunları. Bu çok açık ve baştan belli bir şey ama buna ilişkin sürekli bir savunma pozisyonunda durup bir şeyleri savunmaya çalışmak doğru değil. Şimdi, ben de eğer ona ilişkin bir cevap vermeye kalkarsam bu tartışma daha çok uzayacak. Örneğin, işte, başından beri “Her şey yapıldı, Hükümet her şeyi yaptı.” gibi bir söylem çok gerçekçi ve yerinde bir söylem değil.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Suçlama olursa savunma olur, suçlama olmasın.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Şimdi, dolayısıyla bakın, her konuşmaya ilişkin, yani şahsınıza söylemiyorum, genel olarak söylüyorum, her şeye ilişkin böyle bir savunma üzerinden bir cevap verilirse bu Komisyonun zaten baştan çok sağlıklı sonuca gidemeyeceği kesin bu yaklaşımla. Dolayısıyla bence bu yaklaşımı aşmamız gerekiyor. Dolayısıyla tartışacağız, farklı farklı yorumlarımız var, çalışmalara ilişkin gidişat konusunda farklı yaklaşımlarımız var, farklı politik görüşlerimiz var, dolayısıyla bu yansıyacak. Buna da hemen savunmayla bir şeylere de cevap vermemek gerekiyor. Kaldı ki İliç'teki yaşanan iş cinayeti ve sonucu bize iktidarın görevini ne kadar yapıp yapmadığı konusunda veriyi gösteriyor. Önümüzde yani gerçek önümüzde duruyor hemen.

Ben de -sayın vekil söyledi yanında- şeye katılıyorum yani evet, geç başladı ama çok hızlı bu Komisyonun kendisini bir an önce o mesafeyi kapatma üzerinden yaklaşımı çok sağlıklı sonuç vermeyecek diye düşünüyorum. Dolayısıyla bizim mesela aynı akşam hemen İliç'e gitme, iki gün İliç'e gitme... Bence İliç'e gitmemizin bir süreci belki... Yani bazı süreçleri aşarak İliç'e gitmek daha doğru. Mesela, örneğin, bakanlıkları dinledikten sonra ilgili firma dinlenebilir. Ondan önce bazı STK, çevre platformu ve bu işe ilişkin daha önceki Komisyonda burada yapılan öneriler var, biz de yazılı verdik bazı isimleri, onların dinlenerek bu konuda İliç'e ilişkin bir gidişin olması gerektiğini düşünüyorum.

Kaldı ki şu an bile hâlihazırda İliç'te cenazeler hassas bir konu tabii, çok fazla üzerinde yorum yapmak istemiyoruz, önemli, hassas bir şey ama orada bir faaliyet sürüyor cenazeleri arama üzerinden ve o liç nereye dökülüyor? Ben tekrar burada soruyorum. Enerji Bakanına da soracağım. Liç oradan nereye dökülüyor? Mermer ocağına döküldüğü iddiası var vesaire.

BAŞKAN ATAY USLU - Sayın Vekilim, bunları zaten soracağız, lütfen yani şimdi, siz kendinizle çalıştınız, en başta söylediğinize geldiniz.

Teşekkür ederim.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Evet, yani tamam.

Kısaca şunu söylemek istiyorum: Genel olarak acele etmemiz gerektiğini düşünüyorum ve bazı değerlendirmeleri, verileri elde ettikten sonra, hatta İliç'teki gidişimize ilişkin de bazı STK'lerin ve platformların da bu şeyde olması gerektiğini yine tekrar söylüyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU (Antalya) - Teşekkür ederim.

Buyurun.

5.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Başkanım, çok kısa ben de bir değerlendirmede bulunmak istiyorum.

Öncelikle Sayın Bakan Yardımcısı ve Sayın Genel Müdürler elbette ki çok değerli fikirleriyle bize bilgi aktaracaklar ama biz bugün bu toplantıda, Sayın Enerji Bakanını sahada gördük, en azından o gözlemlerini ve o çalışmalarını aktarmak üzere Sayın Enerji Bakanının da burada olmasını dilerdik.

BAŞKAN ATAY USLU - Bunların en son değerlendirmesini yapsak olur mu?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Hayır.

BAŞKAN ATAY USLU – Yani bugüne ait bir şey söylüyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Bakın, bugüne ait söyleyeceğim ama bugün Sayın Enerji Bakanı yok burada. Ne zaman konuşacağız bunu? Bu bir...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Bakan Yardımcımızla beraber...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Efendim, başımızın tacı, Bakan Yardımcısına herhangi bir şey söylediğimiz yok. Ancak, Sayın Enerji Bakanını sahada bizzat gördük iki gün orada yaptığımız çalışmada. Onun bizzat gözlemlerinin burada aktarılmasının önemli olduğunu ve aynı zamanda, geçmiş dönemde bu konuda karar vermiş olan Enerji Bakanı Fatih Dönmez'in de muhakkak dinlenmesi gerektiğine ilişkin burada söylüyorum.

Zaten bu Komisyonumuzun süresi üç ay ve biz bu Komisyonunda... Pek çok arkadaşla ortak komisyonlarda da çalışırken gördük ki beş saati bırakın, sabahlara kadar gerekirse bu komisyonlarda çalışma yapıldı. İnsanlar fikirlerini tam anlamıyla ifade edebildikleri ölçüde bu Komisyon yararlı olur. Yani böyle bir süre kısıtlaması ya da “Beş saat sürecek.” “Üç saat sürecek.” diye böyle bir şey olmaması gerekir. Elbette ki makul sürelerde insanlar görüşlerini ifade etmeli ama ben de beş dakika sınırlamasının insanların fikirlerini ifade etme açısından çok doğru bir yaklaşım olmadığını düşünüyorum.

Tekrara kaçmasın ama ben de bu savunma mekanizmasıyla sürekli her söylediğimizin arkasında bir toplu karşı çıkışın da Komisyonun sağlıklı yürümesi açısından iyi bir yöntem olmadığını düşünüyorum. Lütfen birbirimizi dinleyelim, notlarımızı alalım, eğer itirazımız varsa sonra birbirimize o itirazı yapalım diye buradan ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Ben beş dakikayla sınırlamıyorum, tekrar ifade ediyorum, bir adalet olması açısından diyorum ki Beşer dakika arkadaşlara söz verimiz, ikinci tura geçeriz, üçüncü tura geçeriz. Bir arkadaşın bu konuda bir buçuk saat konuşması, diğer arkadaşların bunu dinlemesi; sonra ikinci arkadaşın iki saat konuşması, diğerlerinin dinlemesi adil değildir. Netice itibarıyla herkes birinci turda görüşünü söyler, ikinci turda görüşünü söyler, üçüncü turda söyler ama bunu sabaha kadar da sürdürebiliriz, ertesi güne kadar da sürdürebiliriz. Burada söylemek istediğim budur, bir.

İkincisi, ilk gün de söyledim, bugün de söylemek istiyorum...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Böyle bir durum olmadığına göre varsayım üzerinden bir sınırlama getirilmez. Böyle dayatmayla bir karar alırsanız onu uygulamayız, uygulanmaz.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, ben istediğiniz zaman söz hakkı veriyorum ama bilmiyorum, kendi yerinizden böyle konuşmanız uygun, nezaketli değil.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Bir karar falan yok, niye geriyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama dayatıyorsunuz.

BAŞKAN ATAY USLU – İkincisi de şunu söylüyorum arkadaşlar: Bakın, biz bir araştırma komisyonuyuz, her şeyi sonucunda söyleyeceğiz, raporlayacağız. Rapor yazarken veya söylerken sonuçta bir sınır koymayacağız ama bizim burada yapmamız gereken iş önce dinlemektir, önce araştırmaktır, önce incelemektir. Konuyu araştırmadan, incelemeden ve dinlemeden açık kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilerle vesaire, onunla bununla bir yargıya varırsak yanlış yapmış oluruz. Bunun doğrusu, dinleyeceğiz, Enerji Bakanlığını sonuna kadar dinleyeceğiz, Çevre Bakanlığını dinleyeceğiz; bir tur yetmeyecek, belki bir daha dinleyeceğiz, belki bir daha dinleyeceğiz. Sizin söylediğiniz arkadaşları bir daha çağıracağız çağırılması gerekiyorsa, sivil toplum kuruluşlarını çağıracağız. Ama ortada bu Komisyon olarak -özellikle bu Komisyon için diyorum- bugün söyleyeceğimiz şeyler bir yargı cümlesi olmasın lütfen, yargı cümlesini en son ortaya koyacağız. Kaldı ki bu Komisyon birini yargılamak için kurulmuş bir komisyon da değil, Meclisin böyle bir görevi de yok, bunu hepimiz biliyoruz. Bizim hedefimiz, varsa ihmal süreci, bunu ortaya çıkarmak; bakın, ihmal süreci. Bundan sonra bu tür kazalar olmasın, neler yapmak gerekiyor, bu tekliflerde bulunalım ve daha da ileri -her seferinde söylüyorum- önce insan, önce çevre, sonra güvenilir ve sürdürülebilir altıncılık, altın madenciliği, madencilik mimarisi nasıl olur? Bunun sonunda öyle bir rapor yazalım ki mevzuata, çalışmalara yön verelim. Bunun için mümkün olduğunca göreceksiniz -bakın, burada da söz veriyorum- geniş çerçeveyi dinlemeye çalışacağız.

Benim hızlanmaktaki niyetim de şu: Hani pazartesi, cuma çalışmayalım, eyvallah, Meclis tatilde; salı, çarşamba, perşembe de üç gün yetmiyor, siz de görüyorsunuz. Yüzlerce akademisyen “Sunum yapmak istiyorum” diyor şimdi bana, yüzlerce akademisyen; bakın, “10” demiyorum. Hepsini dinleme şansımız yok ki bunların. Ben bütün akademisyenlere, bütün çevrelere şunu diyorum: “Hepinizi dinleme şansımız yok ama büyük bir kısmınızı elimizden geldiği kadar dinleyeceğiz.” Buna ne vaktimiz yeter ne de başka bir şey. Ama tüm çevrelerin -arkadaşlara bugün talimatı verdik- yazılı raporlarını alacağız, raportör arkadaşlarla paylaşacağız ve netice itibarıyla bu rapora da yansiyacaktır tüm çevrelerin görüşleri.

Şimdi buyurun Mustafa Bey.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- *Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül'ün, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Özellikle, olay olduğu andan itibaren biz bölgedeydik sayın milletvekilimizle beraber. Bütün Bakanlık, özellikle Enerji Bakanlığı yetkilileri, AFAD yetkilileri, diğer bakanlıklar tam bir anlayış birliği ve dayanışma içerisinde devletimizin orada bütün gücünü gördük ancak tabii, olay olduktan sonra oradayız. Amacımız böyle olayların olmasını engellemek. Bizim Komisyonumuzun amacı, öyle bir karar almalıyız ki bundan sonra hiçbir şekilde İliç başta olmak üzere hiçbir yerde bir maden faciasını duymamalıyız. Burada yapılan eleştirileri ve öz eleştirileri bir öneri olarak almalıyız ve bunlara

mutlaka tahammül göstermeliyiz. Aksi takdirde, tahammül göstermediğimiz takdirde saatlerce bunu konuşabiliriz. Biz burada gerekiyorsa söz hakkımızı bir arkadaşımıza verebiliriz, o arkadaşımız yirmi beş dakika, otuz dakika da konuşabilir.

Sayın Başkanım, o nedenle acele etmeyelim, planlayalım. Efendim, iktidar, muhalefete anlayış gösterecek, muhalefet de sorumluluğunun bilinci içerisinde sorularını soracak. Buradaki amacımız siyasi bir çalışmadan ziyade vicdani bir çalışma yapmak ve öyle bir rapor hazırlamalıyız ki bundan sonra hiçbir bakanlık yetkilisi, hiçbir bürokrat en ufak bir şekilde sıkıntıya düşmemeli ve öyle bir rapor hazırlamalıyız ki bundan sonra Türkiye’de maden facialarını duymayacak bu kararı burada el birliğiyle almalıyız ve bu Araştırma Komisyonu tarihe geçebilmeli. Bunun için de mutlaka eleştirilere ve öz eleştirilere saygı göstermemiz lazım, tahammül göstermemiz lazım. Buradaki hiçbir milletvekilimizin bireysel bir konusu yok, Deniz arkadaşımız konusuna son derece hâkim; konuları hepimizden, birçoğumuzdan daha iyi biliyor ama bilirsiniz ki yaptığı açıklamalar, önerileri tamamen Türkiye’imizdeki maden facialarını önlemeyle ilgilidir; başka en ufak bir şey olması mümkün değil. Buradaki Komisyon üyesi arkadaşlarımızın tamamı cennet vatanımızda bundan sonra buna benzer olayların olmaması için tedbirleri almak, önerileri sunmak ama tabii ki burada da yapılması gerekenler... Buradaki 9 evladımız can Erzincan olarak bizim yüreğimizi yakmakta. Bu olayın sebepleri, sonuçları, nedenleri, neden bugüne kadar bu noktaya geldi, bunlarla da nasıl bir noktaya geleceğiz? Bakanlık yetkililerimizden aldığımız bilgilere göre, burada konuya hâkim arkadaşlarımızı dinledikten sonra...

Sayın Başkanım, “Biz pazartesi günü İliç’e gidelim, iki akşam orada kalalım.” demeyi lütfederseniz, Komisyon üyelerimiz de takdir ederse bunu biraz daha geciktirelim; burada bütün detaylara bakalım, ondan sonra planlayalım. Bu öylesine bir konu ki bazı konular var ki bunları Komisyon olarak belki kendi aramızda da konuşmamız gereken konular var. Bu konudaki İliç’e gitme meselesini Komisyonumuzun takdirine sunuyorum. Komisyonumuzun yapacağı, vereceği her kararın ülkemizde bundan sonra maden facialarının olmayacağına ilişkin bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımızın iyi niyetli olduğunu burada görüyorum.

Sabırlı olacağız, eleştirilere tahammül göstereceğiz; hiçbir şekilde konuşmacının sözünü kesmeden bu Komisyonun inşallah sağlıklı bir şekilde ve Türkiye’de gerçekten parmak basacak, gerçekten iz bırakacak öyle kanun teklifleri hazırlamalıyız ki bundan sonra bu maden faciaları olmamalı; öyle öneriler sunmalıyız ki bundan sonra Türkiye’imiz bu maden facialarını bir kere daha gündeme getirmemeli ve konuşmamalı.

Sayın Başkanım, konuyu takdirinize sunuyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine söz vermede uygulayacakları usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi Komisyonumuza dışarıdan gelen milletvekili arkadaşlardan, Komisyon üyesi olmayan arkadaşlardan da söz isteyen var ama biz daha biz daha çalışmaya başlamadan Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımıza söz hakkı vermeye çalışırsak bunun sonunu getiremeyiz diye düşünüyoruz. Bence o değerlendirmeleri, öncelikle, nasıl olsa aynı partiden arkadaşlarımız var, onlarla paylaşın ama ısrar ederseniz, tabii ki ilerleyen saatlerde de...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Başkanım, ben Komisyon üyesi değilim...

Aynı sorunu Elâzığ'da yaşama riski olan bir bölgemiz var, demin Mustafa Bey konuşmasında söyledi, emsal, bu tür olayların bir daha yaşanmamasına yönelik diye. Ben onunla ilgili Komisyonu bilgilendirip ve Komisyonu Elâzığ'a davet etmek istiyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Yani bununla ilgili araştırma...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, maksat hasıl oldu, yaparız ama konumuza hakikaten geçemeyeceğiz.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Müsaade edin, ben iki dakikada anlatayım. Komisyon üyelerimizin imzaladığı raporu size sunayım, resmiyete dökeyim.

BAŞKAN ATAY USLU - Gürsel Bey, bakın, biz daha İliç'e gitmedik, dolayısıyla siz bu teklifinizi bize yazılı olarak da sunun, sözlü olarak sunmuş oldunuz, teşekkür ederiz.

Ben şimdi son olarak Komisyon üyemiz Ahmet Bey'e de söz veriyorum.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Komisyonun kuruluşunda zaten benzer olaylara yönelik araştırılması var. Bakın, ben size Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle riskli bölge ilan edilen bir yerle ilgili bilgi vermek istiyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Gürsel Bey, teşekkür ederiz, olay anlaşıldı. Beklerseniz gündemimizi tamamladıktan sonra size söz hakkı da veriz.

Teşekkür ederiz, sağ olun.

Buyurun, son olarak size söz vereyim, sonra gündemimize geçelim.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu'nun, Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun Komisyonun toplanması ve çalışma planıyla ilgili yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Sayın Başkanım, bütün Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum; toplantımız hayırlara vesile olsun.

Sayın Başkanım, aslında buradaki Komisyon üyelerimizin ve bütün milletvekillerimizin hedefinin ve amacının aynı olduğunu düşünüyorum. Bu şekilde konuyu biz ilk toplantımızda dile getirmiştik. Bizim bütün milletvekillerimizin amacı buradaki kazayı araştırmak ve bir rapor hazırlamak. Evet, gerçekten Amasra maden faciasından sonra Komisyon kuruldu ve çalışmalara başladı ve bir rapor orada oluşturuldu ve yine, hemen onun akabinde Komisyondan önce de yargı çalışmalarına devam ediyordu, Komisyon raporundan sonra da yargı burada gerekli incelemelere hâlen daha devam ediyor. “Bu Komisyon süreci gecikti.” gibi söylemler oldu fakat oradaki devletimizin bütün imkânları Mustafa Bey'in dediği gibi ilk günden itibaren kurtarma çalışmaları orada hızlı bir şekilde ve titizlikle devam ettirildiğine bizler de sizler de hep beraber şahidiz. Burada aslında bu konuşmaları bugün yapacağız, çarşamba günü yapamayacağız, perşembe günü yapacağız. Aslında bunu artık sistemli bir şekilde belirlememiz gerekir. Şu anda bir saate yakın oldu Komisyon toplantısı başlayalı, daha Bakanlık yetkililerini dinleyemedik. Aslında bu gibi konuşmaları çok kısa tutup önümüzdeki günlerde Bakanlık yetkilileri konuştuğundan sonra, onlardan bilgileri aldıktan sonra bizler görüşlerimizi bildirip daha verimli bir sonuca ulaşacağımızı düşünüyorum.

Evet, Bakanımız olduğu gibi Bakan Yardımcılarımız da olaydan sonra bilfiil arazide çalışmaları takip ettiler, eksik bilgi verme ihtimalleri yok. Evet, burada Bakan da olabilir ama öncelikli olarak buraya gelen Bakan Yardımcılarımızı dinleyip ona göre eğer ileriki süreçte gerek varsa Komisyon olarak karar alınır ve gerekli bakanlar da Komisyonumuza çağrılabilir. İliç'e gidilmesi konusunda

aslında burada birçok arkadaşımız belki İliç'e gitmemiştir, kaza alanını ve kaza bölgesini görmemiştir. Aslında biz İliç'e gidip oradaki alanı gördükten sonra yetkilileri burada dinlediğimiz zaman konuya daha hâkim ve vâkıf olabiliriz diye düşünüyorum. İliç konusunu bence önümüzdeki hafta bitirip ondan sonra zaten üç aylık bir zamanımız var, yine aynı şekilde Komisyon çalışmalarımız devam edebilir diye bir öneri getirmek istedim Sayın Başkanım.

Ben, söz verdiğiniz için tekrar sizlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Teşekkür ederim.

Şimdi gündemimize geçiyoruz arkadaşlar.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızı davet ettik Sayın Bakan Yardımcımız Başkanlığında. Kendileriyle iletişim kurduk ve dedik ki bu konuda hem Türkiye'deki ve dünyadaki altın madenciliği hem bu süreçlerle ilgili riskler, denetimler, güvenlik tedbirleri, işletme süreçleri, arama süreçleriyle ilgili hem de kazayla ilgili geniş bir bilgi istedik kendilerinden.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Sayın Abdullah Tancan hoş geldiniz diyorum; sözü size veriyorum.

Önce heyetteki bürokrat arkadaşları tanıtırsanız iyi olur, daha sonra da nasıl bir sunum planlıyorsunuz, tahminen ne kadar sürecek? Bu konuda bilgi verdikten sonra sizi dinleyeceğiz.

Buyurun.

IV.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan'ın, madenlerin hayatımızdaki yeri, ülkemizdeki madencilik ile dünyadaki ve ülkemizdeki altın madenciliği faaliyetleri, İliç Çöpler Altın Madeni ve oluşan heyelanla ilgili olarak Bakanlığın yaptığı incelemeler hakkında sunumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; öncelikle hepinizi gerek şahsım adına gerek Bakanlığımız adına gerekse de bu Komisyonda Bakanlığımızı temsilen bulunan heyetimiz adına saygıyla selamlıyorum.

Önce, Komisyonumuzda hangi arkadaşlarımız var, sizlere bir tanıtmak istiyorum: Ben Abdullah Tancan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı; MTA Genel Müdürümüz Sayın Vedat Yanık Komisyonumuzda; Maden ve Petrol İşleri -yani "MAPEG" diye kısalttığımız- Genel Müdürümüz Arslan Narin Komisyonumuzda; Bakanlığımızın Teftiş Kurulu Başkanı Sayın Mehmet Tuntaş burada.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İsimler okunduğunda, Sayın Bakan Yardımcısı, ismi okunanlar kendilerini gösterirse...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Daha iyi olur, evet.

Bakanlığımız Tabii Kaynaklar Daire Başkanımız Sayın Leman Çetiner Başkanımız burada; yine, MAPEG'in Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanımız Hasan Hüseyin Irgat Bey burada; yine, MAPEG'ten Metalik Madenler Daire Başkanımız Şafak Ocak Bey burada; Metalik Madenler Daire Başkanlığından arkadaşımız Maden Mühendisi Salih Elitok burada; MAPEG'ten yine Metalik Madenler Daire Başkanlığından Jeoloji Mühendisi Sedat Karapınar burada ve yine MAPEG Genel Müdürlüğünden Başmüfettiş Ersel Şahin arkadaşımız burada. İnşallah, sizlere hazırladığımız sunumu ve sizlerin bu sunum neticesinde yeterli olmadığı takdirde, sorularınıza cevap vermek amacıyla buradayız. Hedefimiz Komisyonumuzu en ayrıntılı, en detaylı bir şekilde, doğru bir şekilde bilgilendirmek. Onun için mümkün olduğunca çok geniş bir sunum hazırladık ama istediğiniz kısımları zamandan tasarruf adına

hızlı geçebiliriz hatta atlayabiliriz. Bizim tahminimiz sunum en az iki saat sürer gibi gözüküyor. Şu an sunum dağıtıldı sizlere ama bazı kısımları eğer daha kısa sürede bitirmemiz talep ediliyorsa daha hızlı da geçebiliriz, atlayabiliriz de amacımız Komisyonumuzun doğruları bulma adına, doğru kararlar verme adına merak ettiği tüm hususları Komisyonumuza sunmak, Komisyonumuzu en doğru şekilde bilgilendirmek, inşallah temennimiz de o; Komisyonumuzun bu çalışmalar neticesinde gerek ülkemiz için gerek madencilik sektörü için en doğru kararlara ulaşması. Bunun için biz, Bakanlık olarak üzerimize ne düşüyorsa onu yapmaya hazırız.

Ben sunuma geçebilirim müsaadenizle.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakan Yardımcısı, felaketin oluş senaryosuyla ilgili Bakanlığınızın nasıl gördüğünü anlatacak mısınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sunumun planını şimdi söyleyeceğim. Beş ana bölümden oluşuyor sunum. Müsaadenizle başlayayım ben sunuma. Sunum planını ekrandan mı takip etmeniz kolay olur yoksa önünüzdeki dağıttığımız sunumlardan mı?

BAŞKAN ATAY USLU - Her ikisi de olur.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Neyse, her ikisi de, hangisi kolayımıza geliyorsa...

Şimdi, sunumumuz beş ana bölümden oluşuyor. Birinci bölümde madenlerin hayatımızdaki yerinden çok kısa bahsetmek istiyoruz. Sonra ülkemizdeki madencilik faaliyetlerinden, daha sonra gerek dünyada gerek ülkemizde altın madenciliğinden, dördüncü bölümde İliç Çöpler altın madeni konusunda bilgi vermek istiyoruz; öyle planladık. Son olarak da bu oluşan heyelana ilişkin bizim bugüne kadar yaptığımız incelemeler ve Bakanlığımızın değerlendirmeleri konusunda siz sayın Komisyon üyelerini bilgilendirmeyi amaçlıyoruz. Dediğim gibi, bu bilgilendirmelere rağmen eksik kalan herhangi bir husus varsa sorularınızla o eksik kalan hususları da cevaplamak suretiyle kafanızda bu konuda eksik bir şey bırakmamak istiyoruz.

Şimdi, maden tanımını ifade etmek istiyorum. Yer kabuğunda bulunan, ekonomik ve ticari değeri olan petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları dışındaki her türlü maddeyi biz “maden” olarak niteliyoruz. Dolayısıyla petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları bu maden tarımının içerisine aslında girmiyor, onlar “tabii kaynaklar” olarak literatürde geçiyor.

Biliyorsunuz, ülkelerin maden tüketimi ile gelişmişlik düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki de söz konusu. Madenlerin kullanımıyla beraber toplumların kalkınma ve refah seviyesinin de artmış olduğunu görüyoruz. Bir insanın ortalama yetmiş yedi yıl yaşadığı takdirde yaşamı boyunca ne kadar, hangi madene ihtiyaç duyduğunu gösteren ve Mineral Information Institute kaynaklı bir tablo var burada. Yani bir insanın yaşamı boyunca hangi madenlerle -çok fazla vaktinizi almadan, tek tek madenleri okumak istemiyorum- bir şekilde muhatap olduğunu kullandığını, evde kalırken, araçla bir yere giderken, telefonla konuşurken vesair, ölünceye kadar, doğumundan vefat edinceye kadar hangi madenlerden ne kadar miktar kullanmak durumunda olduğunu gösteren bir sayfayla başlamış oluyorum. Yine bu sayfamızda, mesela kullandığımız yolun yine madenden kaynaklandığını -kalker, bazalt ve agregadan- yine kullandığımız bir hızlı trenin magnezyum, kurşun, çelik, bakır, çinko ve alüminyum gibi birçok madenden teşekkül ettiğini... Yine çok fazla vaktinizi almamak adına diğerlerini okumadan geçiyorum. Bir cep telefonunda -hepimiz kullanıyoruz- kalaydan tutun, gümüş, baryum, alüminyum, magnezyum, titanyum, altın, çinko, kurşun gibi -hepsini okumaya gerek yok, sunumlar zaten elinizde- madenler kullanılmakta. Hakeza, bir kullandığımız bilgisayarda demirden tutun, yine altın, alüminyum, gümüş, kalay, bakır, nikel gibi birçok maden kullanılmakta. Bir adet 85 kilovat Togg bataryası için

gerekli madenleri çıkardık; yine grafit var, alüminyum var, nikel var -bunlar bataryada kullanılan madenler- aracın kendisinde kullanılan madenlere baktığımızda demir, çelik var, krom var, çinko var, kurşun var, cam var, karbon var, magnezyum var. Bunlar, gördüğünüz gibi...

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Bunlar sadece Togg'da mı kullanılıyor acaba?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Biraz reklam yapıyoruz, onu kabul ediyoruz.

BAŞKAN ATAY USLU - Mustafa Bey, size söylüyorlar, Togg sorusu size.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Araç konulacaksa yerli aracımız Togg yani. Bu bütün araçlar için üç aşağı beş yukarı benzer nitelikte.

BAŞKAN ATAY USLU - Efendim, Mercedes'i koysaydık mutlu mu olacaktınız?

Buyurun, devam edin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yenilenebilir enerjiye de baktığımızda, güneş panellerinde 1 gigavattlık bir kurulu güce sahip güneş panelinde 36 ton germanyum, 23 ton tellür, 21 ton kadmiyum -devamını okumak istemiyorum- yine bir rüzgâr türbininde beton, çelik, demir, bakır, manganez gibi madenlerin kullanılmakta olduğunu görüyoruz. Ayrıca, madenlerin seramik, metalürji, cam, refrakter sanayileri, inşaat sektörü başta olmak üzere birçok sanayi alanının ana ham maddesi olduğunu, enerji ve demir çelik sektöründe yine maden ham maddelerinin kullanıldığını, tarımın da yine ana girdisi olan gübre üretiminde de ham maddelerin büyük çoğunluğunun madencilik faaliyetleri neticesinde elde edildiğini hatırlatmakta fayda gördükten sonra ikinci bölüm olan ülkemizdeki madencilik faaliyetlerine geçmek istiyorum müsaadenizle.

Şimdi, dünyadaki rezervlerde Türkiye'nin rezerv olarak pay miktarları ne kadar onu gösteren bir sayfa. Metalik madenlerde dünyadaki rezervin binde 4'ü kadar bir miktar ülkemizde bulunmakta; jeotermalin yüzde 11,4'ü, dünyadaki kömür rezervinin yüzde 2'si, endüstriyel ham maddelerin yüzde 2,1'i ülkemizde bulunmakta. Gerek rezerv açısından gerek üretim açısından bazı madenlerde dünyada ilk 5'e giren bir ülkemiz. Rezerv olarak baktığımızda borda ülkemiz dünya 1'incisi, nadir toprak elementleri feldispat, trona, soda külü açısından baktığımızda rezerv açısından dünyada 2'nci rezervlere sahibiz. Vermikülitte dünya 3'üncüsü, kromda ve diatomitte dünya 4'üncüsü, perlit ve çimento klinker kapasitesinde de dünya 5'incisiyiz; bunlar rezerv açısından baktığımızda.

Üretim açısından baktığımızda da yine, bor, feldispat, pomza, trona, soda külünde dünya 1'incisiyiz, en çok üretim yapan ülkemiz. Kromda, manyezitte ve perlitte dünya 2'ncisi bir ülkemiz. Antimuanda ve bentonitte dünya 3'üncüsü, diatomitte ve kum, çakılda dünya 4'üncüsü, çimentoda, alçı taşında ve linyitte dünya 5'incisiyiz. Bunları da bilmekte fayda var. Yani dünyada ticareti yapılan aşağı yukarı 90'a yakın maden söz konusu, bunların 70 adedi ülkemizde bulunmaktadır.

Dünya maden üretiminde ülkemizin yerine bakacak olursak 2022 yılında dünyada toplam 18,7 milyar ton maden ve hidrokarbon üretilmiş. Bunların çok önemli bir kısmı, yaklaşık yüzde 86,5'i mineral yakıtlar, yüzde 8,6'sı demir ve ferro alaşım metalleri. Altta tabloda her başlığın altında hangi madenler var o detayı da size sunumda vermiş oluyoruz. Yine, yüzde 4,4'ü endüstriyel mineraller, çok düşük bir oranda değerli metaller var ve binde 6 oranında demir içermeyen metaller var. Bu tabloda da bunların aynılarının parasal karşılıkları var. 2022 yılında bu madenlerin, çıkarılan madenlerin değeri yaklaşık 7,5 trilyon dolar. Bunun hangi maden grubuna hangi oranda payının düştüğünü bu tablodan görebiliyoruz.

Ülkemizdeki maden üretimlerinin yıllara göre seyrine bakarsanız gerek doğal taş kategorisini gerek agrega kategorisini gerek endüstriyel maden kategorisini gerek enerji ham maddeleri -kömürü kastediyoruz- gerek metalik madenler kategorisini bu slaytta görebiliyoruz. Ülkemizde son on yılın

ortalamasına baktığımızda yıllık yaklaşık 758 milyon ton maden üretimi tüvenan olarak yapılmakta, 2022 yılı üretimimiz yaklaşık 826 milyon ton. Bu üretimlerin paylaşımını belirtmek istersek bunun büyük çoğunluğunu, yüzde 66'sını çimento ham maddeleri oluşturuyor, yüzde 13,8'ini endüstriyel ham maddeler oluşturuyor, yüzde 12,8'ini enerji ham maddeleri, yüzde 5,2'sini metalik madenler, yüzde 2,2'sini de doğal taşlar oluşturuyor.

Maden sektöründeki istihdam sayılarına bakarsak -yine burada da 4 ayrı kategoride belirtmiş olduk- ortalama 136.234 çalışanın maden sektöründe çalışmakta olduğunu görüyoruz, 2023 yılında bu rakam 143.504 civarında. Yine, bunun yaklaşık yüzde 40'ı taş ocaklarında çalışıyor ve diğer madencilikte, yüzde 28'i kömür ve linyitte, yüzde 22,9'u metal cevherleri madenciliğinde, 9,1'i de madenciliği destekleyen diğer hizmet faaliyetlerinde faaliyetlerini gösteriyor.

Gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki madenciliğin katkısını ifade etmek istiyorum. En son 2023 yılında madenciliğin payı yüzde 1,2; 2023 yılında madencilik faaliyetleri ekonomimize yaklaşık 307 milyar TL'lik bir katkı sağlamıştır. Diğer ülkelerle, bazı ülkelerle kıyaslama için bazı ülkelerin de madencilik faaliyetlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki paylarını belirtmekte fayda var: Yeni Zelanda binde 3, Brezilya binde 5, Türkiye yüzde 1,2, Meksika yüzde 3, Birleşik Krallık yüzde 3,9, Amerika Birleşik Devletleri 4, Kanada 5, Güney Afrika 8, Şili 13,6 gibi yani tabloda görüyorsunuz. Özellikle Avustralya ve Rusya'da bu pay çok daha yüksek.

Tabii, madenciliğin ülke ekonomisine doğrudan katkısı da söz konusu yani bir direkt katkı gibi ilave katkıları da var; özellikle toplam ihracatımızın içerisinde yüzde 67 paya sahip olan demir çelik gibi, çimento gibi, cam ve seramik gibi, kimyevi maddeler gibi birçok sektöre de ayrıca ham madde girdisi yapıyor. Dolayısıyla doğrudan katkısı çok daha fazla, onu da vurgulamakta fayda var.

Türkiye'deki madencilik faaliyetlerine baktığımızda 2022 yılında yaklaşık 6,47 milyar dolarlık bir maden ihracatımız söz konusu. Aynı yıldaki ithalat rakamlarımıza baktığımızda 11,6 milyar dolarlık da bir ithalatımız söz konusu. Alt köşedeki tabloda da yıllar itibarıyla ithalat ile ihracat arasındaki durumları görebiliyoruz. Gördüğünüz gibi uzun süredir ithalat rakamlarımız ihracat rakamlarımızın hep üzerinde dolayısıyla madencilik olarak şu anda cari açık veren bir konumdayız. En büyük açık -fark yani- gördüğünüz gibi 2022 yılında tabloda gözüküyor. Bunun da en büyük sebebi, bu Rusya-Ukrayna savaşı ve diğer ekonomik nedenlerle dünyadaki kömür fiyatları o yıl 50 dolar/tondan 400 dolar/tonlara yükselmişti. Biz kendi yerli kömürümüzü kullanmakla ve bunu artırmaya çalışmakla birlikte ithal kömür de kullanıyoruz, 2022 yılındaki ithalat ile ihracat arasındaki bu farkın açılmasının en büyük sebeplerinden birinin de bu olduğunu düşünüyoruz.

2023 yılında ihracatı gerçekleştirilen ilk 5 madencilik ürününe baktığımızda yani ülkemiz madenleri en çok hangi ürünlerde ihraç ediliyor diye baktığımızda en başta işlenmiş mermer gelmekte, sonra blok mermer bunu takip ediyor, sonra bakır cevheri, sonra krom cevheri ve çinko cevheri bunu takip ediyor. En çok maden ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkeler de Çin -en yüksek miktarda Çin'e ihraç yapıyoruz- sonra Amerika Birleşik Devletleri, sonra Bulgaristan, sonra, Hindistan ve sonra İtalya bu sırayı takip ediyor.

En çok kullanılan bazı ürünlerdeki ithalat, ihracat ve fark durumlarını bu tabloda gösteriyoruz. Gördüğünüz gibi alüminyum ve antimon hariç bütün madenlerde fark hep aleyhimize yani ithalat miktarı ihracat miktarının çok üzerinde. Mesela altında 2023 yılında 31,7 milyar dolarlık bir ithalat varken 12,5 milyar dolarlık bir ihracat söz konusu, yaklaşık 19 milyar dolarlık bir açık buradan kaynaklanıyor. Diğer madenlerde de açık miktarlarını bu tabloda görebiliyorsunuz.

Ülkelerin yüz ölçümleri ve maden çıkarılan alanların bu yüz ölçümdeki payları nedir? Bu tabloda, bu sayfada bunu anlatmaya çalışıyoruz. Diğer rakamlardan ziyade madencilik için çalışma yapılan, kazılan alanın ülke yüz ölçümlerine hangi ülkede ne kadar bir oranı tekabül etmekte? Amerika Birleşik Devletleri'nde ülke yüz ölçümünün yüzde 0,1'i madencilik için çalışma yapılan alan. Kanada'da yüzde 0,04'ü, Meksika'da yüzde 0,1'i ve kendi ülkemizde de yüzde 0,1'i madencilik için kazı yapılan alanlar. Ayrıca şunu da belirtmekte fayda var: Orman alanlarımızın da binde 3'ü maden çıkarmak için kullanılıyor, on binde 3'ü de altın üretimi için kullanılıyor. Onu da belirtmekte fayda var.

Yasal mevzuat nedir madencilikte? Anayasa'nın 168'inci maddesinde zikrediliyor, "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır." deniliyor. Bunların aranması ve işletilmesi hakkının devlette olduğu, devletin bu hakkını belli bir süre için gerçek ve tüzel kişilere devredebileceği... "Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzel kişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzel kişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları kanunda gösterilir." şeklinde Anayasa'da genel bir çerçevesi çizilmiş.

Hepimizin bildiği üzere 3213 sayılı Maden Kanunu da bu konudaki faaliyetlerin nasıl sürdürüleceğini tanımlamış. Maden hakkı Maden Kanunu'nun 6'ncı maddesinde zikrediliyor. Maden hakları, medeni hakları kullanmaya ehil Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından yapılabilir. Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketler tarafından yapılabilir. Bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsler ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilir. Diğer bir ana prensip maden hakları bölünemez, gerçek veya tüzel kişi adına verilir. Bu ne demek? Bir maden sahasında birden fazla hissedar hak sahibi olmaz, ya bir tüzel kişilik olur ya bir gerçek kişilik olur şeklinde. Maden Kanunu'nda da yasal çerçeve bu şekilde tanımlanmış.

Kanunda yine madenler belli gruplara ayrılmış durumda. 1'inci grup madenler var; Bunların 1 (a) ve 1 (b) gibi kendi içerisinde alt kategorileri var. Kum, çakıl, tuğla, kiremit kili, çimento kili gibi madenler 1 (a) grubu madenler olarak kanunda tanımlanmakta. 2'nci grup madenlerin yine kendi içerisinde (a), (b), (c) şeklinde kategorileri var. Kalsit, dolomit, kalker -hepsini okumuyorum vaktinizi almamak adına- mermer, traverten, granit, andezit, bazalt gibi kayalarından elde edilen madenlerin genel grubu da bu ikinci grubun içerisinde yer alıyor. 3'üncü grup madenlerimiz deniz, göl, kaynak suyundan elde edilen ve eriyik hâlinde bulunan tuzlardan, karbondioksit gazı, jeotermal, doğal gaz ve petrol hariç hidrojen sülfürden oluşuyor. 4'üncü grup madenlerin de -ki konumuzu ilgilendiren altın madeni de bu 4'üncü grup maden içerisinde- yine kendi içerisinde 4 kategorisi var (a), (b), (c), (d). Altın 4 (c) grubunda belirleniyor, metalik madenlerin hepsi bu 4 (c) grubuna giriyor; Altın, gümüş, krom bu kategoride tasnif ediliyor. En son 5'inci grup madenler de değerli ve yarı değerli taşlar. Elmas gibi, yakut gibi, safir gibi taşlar da 5'inci grup madenler olarak kanunumuzda tasnif edilmiş durumda.

Maden ruhsatlanma süreçleri ülkemizde nasıl? Öncelikle, madencilik faaliyetleri arama faaliyetiyle başlıyor, daha sonra eğer bu arama faaliyeti neticesinde burada bir madencilik faaliyetinin yapılabilmesi, bir rezervin olduğu ve bu rezervin çıkarılmasının da fizibil olduğu, ekonomik olduğu sonucuna ulaşırsa çıkarılan bu cevherin üretimi, zenginleştirilmesi ve bu kaynağın tükenmesini takiben de bu çalışmalarda yerlerin tekrar kapatılması, çevre düzenlemesi, rehabilitasyonu, madencilik faaliyetlerinin genel bir kapsamı.

Madenler, bildiğiniz gibi, bulunduğu yerde üretilmek zorunda, başka bir yerde çıkaramıyorsunuz madeni ve büyük maliyetler gerektiren, uzun zamanlar alan bir faaliyet. Biraz önce bahsettiğim gibi, safahatlara bakarsak arama döneminde arama ruhsatı veriyoruz talep sahiplerine, işletme faaliyetinin yapılacağı dönemlerde bu, işletme ruhsatına dönüşüyor. İşletme ruhsatının amacı, bu süreçte hak

sahiplerinin işletme projelerini hazırlamaları, biraz sonra bahsedeceğim hangi kurumlardan ne tür izinlerin alınması gerekiyorsa o izinleri almaları. Ve bir de işletme izni veriyoruz, işletme izninde de artık, bu kanunda tarif edilmiş, ÇED gibi, iş yeri açma ve çalışma ruhsatı gibi, mülkiyet edinilmesi gerekiyorsa mülkiyet edinilmesi gibi izinler alınmış veya başka kurumlardan... Bazen orman arazisi olabiliyor, mera arazisi olabiliyor, tarım arazisi olabiliyor; eğer buralarda ilgili bakanlıklar madencilik yapılmasına müsaade ediyorlarsa oralardan da izin almak suretiyle işletme izni safahatına geçmiş oluyor.

Şunu vurgulamakta fayda var: Arama ve işletme ruhsatının olması demek o sahada kimsenin gelip de üretim yapabileceği anlamına gelmez. Ancak bahsettiğimiz hangi kurumlardan ilaveten hangi izinlerin alınması gerekiyorsa bu izinler alındıktan sonra MAPEG tarafından o ruhsat sahibine işletme izni düzenlenir ve hak sahibi ancak bu izinleri aldıktan sonra işletme faaliyetlerine başlayabilir. Burada vurgulamamız gereken en önemli husus bu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan Yardımcısı, Anagold’un işlettiği Çöpler maden sahasının şu anda Enerji Bakanlığı tarafından verilmiş bir işletme izni var mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, belki bundan sonra bu sorulara cevap verilecektir. Bence sunum bittikten sonra bu soruları soralım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Onlar sunumun içerisinde var, yeri geldiğinde hepsini anlatacağım.

BAŞKAN ATAY USLU – Birazdan çıkar cevabı soracağınız sorunun, onun için öyle yapıyoruz; bitsin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Sunumun içerisinde var onlar, o bölümde anlatacağım.

BAŞKAN ATAY USLU – Teferruatlı, o şekilde dinlememizin faydalı olduğunu düşünüyorum. Geniş bilgi önemli bence başlangıçta.

Teşekkür ederim Sayın Bakanım, devam edin siz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bu ruhsatlar hak sahiplerine...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani şu anda cevap verse ne olur?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Konu akışı açısından orada zikredeceğiz onu.

Ruhsatlar nasıl veriliyor?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Anlatsaydınız sunumu daha faydalı olacaktı.

BAŞKAN ATAY USLU – Bu iş böyle olmaz, bakın, herkes aklına geleni sorarsa bu iş ilerlemez. Herkes sorusunu biriktirsin, en sonunda bu soruları soracağız. Karşılıklı diyalog bu sürecin doğru ilerlemesine engeldir arkadaşlar.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkan, bir de konuşmacının insicamı bozuluyor ya! O zaman soru-cevap yapalım; hiç gerek yok, boşuna sunum yapmasın. Deniz Bey tek başına sunsun, hepimiz dinleyelim yani.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, bu ruhsatları hak sahiplerine nasıl veriyoruz?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Biz Sayın Bakan Yardımcısıyla daha önceki komisyonda da birlikteydik; ben onu biliyorum, o beni biliyor. Ben olayın nereye gittiğini de görüyorum, anlatabiliyor muyum?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bu sayfada bu ruhsatların hak sahiplerine nasıl tahsis edildiğini, nasıl verildiğini anlatıyoruz. Gruplarına göre bazıları ihale suretiyle, bazıları ilk müracaat suretiyle hak sahiplerine bu ruhsatlar verilmektedir. Temel mantığı şudur: Eğer rezerv belliyse, mesela bir taş ocağı gibi, bir mermer ocağı gibi rezervin tekrar bulunması için bir arama dönemi ihtiyacı gözüküyorsa -temel kriteri bu- bunlar ihale yöntemiyle hak sahiplerine verilir ama bir arama süreci lazım. Maden var mı yok mu, rezerv miktarı ne kadar; böyle bir arama süreci neticesinde madenin çıkarılıp çıkarılamayacağı veya var olup olmayacağı ortaya çıkacaksa bu tür madenlerde de ilk müracaat yapılmak suretiyle ruhsatlar verilmektedir.

Arama ruhsatlarının dönem ve sürelerini bu tabloda görüyoruz, gruplarına göre değişiyor. Bu süreçlerde neler yapılıyor? Biraz önce dediğim gibi, arama döneminde ruhsat sahasının yüzey jeolojik haritaları hazırlanıyor, jeofizik yöntemlerle yer altı anomali haritası hazırlanıyor. Yine, jeolojik ve jeofizik yöntemler sonucu elde edilen bu bulgulara 10-15 santimetrelilik delik çapında sondajlar yapılarak “karot” dediğimiz numuneler alınıyor. Bu karotlar, bu numuneler ulusal veya uluslararası kabul görmüş güvenilir laboratuvarlarda analiz ediliyor yani bu gerçekten bir madene tekabül ediyor mu, ediyorsa tahmini rezerv ne kadardır; bütün bu analizler yapıldıktan sonra karar veriliyor; evet, burada bir maden var, ekonomik olarak işletilmesi mümkün. Ondan sonra, hak sahibi geliyor, işletme dönemi için yine MAPEG’e başvuruda bulunup artık arama ruhsatını işletme ruhsatına dönüştürmek istiyor veya bakıyor ki arama neticesinde burada ekonomik anlam ifade eden, fizibil olan bir maden rezervi söz konusu değil, o durumda ruhsatını terk ediyor, terkini bildiriyor MAPEG’e ve ruhsat orada terk edilmiş oluyor. Baktığımızda, maden gruplarına göre iki yıldan dokuz yıla kadar değişen arama dönemleri var. Altının da dâhil olduğu maden arama faaliyetlerinde burada vurgulamak istediğimiz husus, arama döneminde hiçbir şekilde topoğrafyayı bozacak herhangi bir çalışma yapılmamakta, arama dönemi için herhangi bir zararlı kimyasal madde kullanımı söz konusu değil. Sadece, biraz önce bahsettiğim gibi, 10 veya 15 santimetrelilik çaplarda, makinelerle sondaj yapıp karotlar alınıyor ve o karotların uygun laboratuvarlarda tahlilleri yapılıyor.

Arama ruhsatındaki sürelerden bahsettim, işletme ruhsatı dönemine geçilirse... Buradaki süreler ne kadar, onlardan da bahsedeyim. İlk olarak, işletme ruhsatı en az on yıl süre için düzenleniyor, 1 (a) ve 5’inci grup madenler için beş yıl. Toplam işletme ruhsatının da yine bir limiti var. 1’inci grup madenlerde otuz yıl, 2’nci grup madenlerde kırk yıl, diğer grup madenlerde elli yılı geçmeyecek şekilde MAPEG tarafından bu işletme ruhsatları düzenleniyor. Uygun görülürse, rezervin bitmediğine, devam etmesi gerektiğine kanaat getirilirse 1’nci grup madenlerde otuz yıldan altmış yıla kadar uzatılabilir, 2’nci grup madenlerde kırk yıldan seksen yıla kadar sürenin uzatılmasına Bakan yetkili, diğer grup madenlerde elli yıldan doksandokuz yıla kadar sürenin uzatılmasına Cumhurbaşkanı yetkili kanunen.

Şimdi, bu tablo, bir madencilik faaliyetindeki alanları anlamak adına biraz iyi bir tablo. Şu, turuncuyla gördüğümüz saha -gördüğünüz gibi çok daha geniş olabiliyor bu- arama ruhsat sahası yani bir kişi talep ettiğinde geniş bir sahada... Bunların limitleri var yani istediği kadar geniş saha verilmiyor tabii ki maden grubuna göre bunlar değişiyor. Daha sonra, bu arama faaliyetleri neticesinde burada bir rezerv varsa daha dar bir alana, işte, o rezervin bulunduğu alana bu sefer işletme ruhsatı tanzim ediyoruz ve aradaki farkı yani bir rezervin olmadığı kısımları ruhsatından artık düşürüyoruz yani ruhsatın yeni sınırı artık işletme ruhsatında tarif edilen daha küçük kapsamlı bir alan oluyor. İşletme ruhsatındaki alan da yine hep burada çalışılacak, burada üretim yapılacak anlamına gelen bir alan değil. Bu alanın

içerisinde de bu ruhsatın içerisinde de işletme izin alanını daha küçük bir alan olarak belirliyor yani üretimin bizatihi yapılacağı alan burası, bunun da içerisinde yine daha küçük bir alanda izin alınması gereken alanları almak suretiyle yatırımcı, madenci faaliyetlerini sürdürmüş oluyor.

Burada vurgulamak istediğim diğer bir husus şu: Eğer işletme ruhsat süresi sonuna kadar alınması gereken başta ÇED gibi, mülkiyet gibi, iş yeri çalışma, açma ruhsatı gibi izinler alınmazsa veya başka kurumlardan ilave izin alınması gerekiyorsa onlar alınmazsa da ruhsat süresi uzatılmıyor. Bu izinler alınmadığı takdirde ruhsatı sonlandırılıyor.

Bugün en çok konuşacağımız konulardan biri 4'üncü grup çünkü altın da 4'üncü grup madenciliğin içerisinde. Buradaki ruhsat süreçlerini görüyorsunuz, yaklaşık dokuz yıllık -biraz önce de bahsettiğim- bir arama dönemi söz konusu. İlk işletme dönemi de on yıl, bu on yılın içerisindeki yaklaşık üç yıl diğer kurumlardan alınacak izinlere ve işletme izninin düzenlenmesine ayrılıyor, daha sonraki üç yıl altyapı hazırlık çalışmaları ve üretim hazırlıkları, son dört yıl da üretim faaliyetlerinin yapılması gibi bir süre.

Diğer kurumlardan alınacak izinler... İşte, özel arazi ise mülk sahibiyle bir şekilde anlaşması gerekiyor, anlaşamadığı takdirde kamulaştırma işlemi yapılabilir. Eğer bir ormanlık alan söz konusuysa tahsisle ilgili Ormandan izin alması gerekiyor. Eğer bir tarım alanı varsa bu alanda, Tarım ve Orman Bakanlığından alanın tarım dışı kullanılmasına dair izin alması gerekiyor. Tabii, en önemlisi "ÇED Olumlu" belgesinin alınması gerekiyor. Eğer Kültür ve Turizm Bakanlığının olumlu görüşünü alması gerekiyorsa o Bakanlığın da ilaveten olumlu görüşünü alması gerekiyor. Bazı çok özel lokasyonlarda başka kurumlardan da başka bakanlıklardan da izin alması gerekiyor. Bu da aslında biraz önceki bahsettiğim konuların başka bir grafikte anlatılması. Hangi safahatlardan geçmekte olduğunu bir yol haritası şeklinde, bu şekilde de yine anlatabiliyoruz.

Türkiye'de ne kadar ruhsat var şu anda? 4.713 adet arama ruhsatı şu an itibarıyla mevcut, bunun alt kırılımlarını sunumda görebiliyorsunuz. 10.147 adet işletme ruhsatı söz konusu, yine bunların hangi gruplardan ne kadar olduğunu alt kırılımlarda görebiliyorsunuz. Dolayısıyla toplamda şu an itibarıyla 14.860 adet ruhsat faaliyetine devam ediyor. Peki, bunların ne kadarında işletme izni var? 7.703 adet ruhsatta şu anda işletme izni söz konusu, bunların hangi gruplarda ne kadar olduğunu yine tablodan görebiliyoruz.

Merak edilen hususlardan biri yine bu tabloda. Bu ruhsatlar kimlerde? Sayı olarak baktığımızda 1.185'i gerçek kişilerde -Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı- 23 tanesi kamu tüzel kişilerinde, 4.848 tanesi özel hukuk tüzel kişilerinde yerli olarak, 128 tanesi -toplamın içerisinde yüzde 2'ye tekabül ediyor -özel hukuk tüzel kişi yabancı sermayeli...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – "Özel hukuk tüzel kişiler" derken neyi kastediyoruz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tüzel kişilik ama hissedarları yabancı yani burada şirket kurmak zorundalar ya, gelmişler yabancılar şirket kurmuşlar ve bir maden ruhsatı almışlar, onu kastediyoruz.

Ruhsat sayısı açısından baktığımızda 14.860 ruhsatımız var demiştik. Bunların yine kırılımlarını görüyorsunuz. Yabancı özel hukuk tüzel kişileri ruhsatların yüzde 4'ü civarındaki bir orana sahip.

Bir de ham madde üretim izni sahamız var bu maden ruhsatlarına ilaveten, bunu da belirtmekte fayda var. Bu nedir? Bu kamu kurum ve kuruluşlarının veya bu yap-işlet-devret modeliyle yapılan kamu yatırımları için o projelerde... Mesela Karayolları bir yerde yol yapacak, onlara müsaade ediyoruz "Falanca şantiyeden mıcır çıkartabilirsin." veya Demiryolları bir demir yolu yapacak ve bir madene ihtiyacı var, onlara böyle ham madde kullanım izni veriyoruz. Bu şekilde hangi kamu kurumuna, hangi grup madenden, ne kadar ham madde üretim izin belgesi verdiğimiz de bu tablodan görebiliyorsunuz.

Gerek DSI'ye gerek Karayollarına gerek değişik birçok belediyeye, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına, özel idarelere, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarına ve diğer burada zikredilmeyen kuruluşlara verdiğimiz 5.079 adet şu an itibarıyla da ham madde üretimli izinli sahamız söz konusu.

Madencilik sektörü çevreyle iç içe olduğu için yani bizim kendi Maden Kanunu'muz ve Maden Yönetmeliği'mizin haricinde madencilik sektörünü ilgilendiren birçok çevre mevzuatı var. Bizatihi bu mevzuatlarla da madencilik faaliyetlerinin alanları düzenleniyor, denetleniyor, tarif ediliyor. Baktığımızda Çevre Kanunu, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, Maden Atıkları Yönetmeliği, Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği gibi gibi birçok çevre mevzuatının aynı zamanda madencilik faaliyetlerini de düzenlemekte olduğunu görüyoruz.

Bazı alanlarda madencilik yapmak tamamen yasak. Nedir bunlar? Birinci derece askerî yasak bölgeler -buralarda madencilik yapılamıyor- tabiat parkları, yaban hayatı koruma ve geliştirme alanları, nitelikli doğal koruma alanları, korunması gerekli kültür varlıkları, özel çevre koruma bölgeleri, tabiat koruma alanları, kültür ve turizm koruma ve geliştirme bölgeleri, Kıyı Kanunu'na göre korunması gereken alanlar vesaire yani hepsini okuyarak vaktinizi almak istemiyorum. Bu alanlarda da madencilik faaliyetine bir kere biz izin vermiyoruz, izin verilmiyor.

Gelelim devlet hakkına. Devlet hakkı nedir? Yine kanundur dayanağı, kanuna göre tüm işletme ruhsatlarından Maden Kanunu'nun 14'üncü maddesi gereği maden grubu ve maden cinsine göre ayrı ayrı belirlenen oranlarda ocaktan çıkarılan madenin ocak başındaki satış fiyatı üzerinden devlet hakkı alıyoruz. Yine aynı kanunda, Cumhurbaşkanına bunu yüzde 25 oranında artırabileceği veya indirim yapabileceği yetkisi verilmiş. Baktığımızda 2020 yılında altın ve gümüşte bunun yüzde 25 oranında artırılması yönünde bir karar mevcut. Yine, 2021 tarihinde alüminyum, bakır, çinko, demir, kurşun için; 13/5/2022'de de tüm madenler için bu devlet hakkı yüzde 25 oranında artırımı olarak alınmaya başlanmış durumda. Burada yasadaki maden gruplarına göre ilk oranın ne olduğunu, artırımı oranının ne olduğunu, hangi maden cinsine göre ne kadar olduğunu görebiliyoruz. Bu üretim miktarı üzerinden alınıyor devlet hakları. Ne kadar çok üretim yapılırsa oransal olarak o kadar daha çok devlet hakkı almış oluyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sıcaklığına, beyan mı esas alınıyor burada yoksa bir kontrol mekanizması var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, kontrol mekanizması var, denetim var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Beyan esas değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, sırf beyan değil. Yani zaten gidiliyor, orada ne kadarlık bir alanda maden çıkartılmış, bunlar jeolojik olarak, harita olarak denetleniyor. Yani “Ben şu kadar maden çıkarttım.” gibi bir beyan hiçbir zaman yeterli değil.

Konumuzun altın özelinde olduğunu düşünürsek altında ne kadarlık devlet hakkı alınması gerektiğiyle alakalı bir tablo var yine kanunda. Bu altının ons değerine göre değişen bir devlet hakkı tablosu belirlemiş kanun. Biz 2022 yılını işaretledik. 2022 yılında altının yıllık ons değeri dünyadaki piyasalarda 1.800 dolar civarında olduğu için kanundaki o tabloya göre devlet hakkı yüzde 11'e tekabül ediyor. Ancak, Cumhurbaşkanının geçmiş tarihte, bu oranı yüzde 25 artırabilme kararı olduğu için de bu oran artırılmış olarak yüzde 13,75 olarak uygulanıyor.

Devlet hakkı, biraz önce bahsettiğim gibi, ocak başındaki maliyete göre. Eğer bir maden çıkartılıp başka bir yerde zenginleştiriliyorsa bu zenginleştirilecek yere kadar taşınması, varsa farklı prosese ait -yine bu da kanunda ifade ediliyor- kullanılan tesis ve ekipmanların amortisman dâhil maliyetleri de düşürülmek suretiyle devlet hakkı tahakkuk etmiş oluyor; onu da belirtmekte fayda var.

Şimdi, ülkemiz ile diğer bazı ülkeleri bu devlet hakkı oranları konusunda mukayese etmek üzere bazı ülkelerin devlet hakkıyla ilgili rakamlarını burada zikretmek istiyorum. Bizde yaklaşık yüzde 13,5; Avustralya'da sıfır ile yüzde 3 arasında değişiyor, Güney Afrika'da yüzde 1 ile 5 arasında değişiyor, Kanada'da yüzde 2 ile 16 arasında değişiyor. Yine, bakıra baktığımızda, bizde yüzde 17,5, Avustralya'da yüzde 3 ile 4 arasında, Güney Afrika'da yüzde 1 ile 7 arasında, Kanada'da yüzde 2 ile 16 arasında değişiyor.

Şunu vurgulamakta fayda var: Diğer sanayiciler aslında -bu da aslında bir sanayi faaliyeti gibi çünkü çıkardıktan sonraki işlemler bir sanayi faaliyeti- devlete kurumlar vergisi veriyor, sosyal güvenlik primi ödüyor, stopaj ödüyor, KDV ve damga vergileri olmak üzere yaklaşık 5 kalem vergi ödüyorlar. Madenciler bunları her hâlükârda ödüyor, ilaveten ruhsat bedeli ödüyorlar; orman, mera veya özel mülkiyetten dolayı bir bedel ödüyorlar ve devlet hakkı ödüyorlar yani bu 5 kalemin üzerine 3 kalem daha ilave devlete ödeme yapıyorlar.

Burada bir fikir vermesi için 2022 yılında yaklaşık 6 ton üretim yapan bir şirketin verileri baz alınarak 1 ton altın için yapılan simülasyona göre gelir tablosunu, gider tablosunu sizlere sunmak istedik. Gördüğünüz gibi yüzde 80'ini işletme gideri oluşturuyor, yüzde 12'sini diğer kurum ödemeleri oluşturuyor, şirkete kalan gelirin yüzde 8 civarında olduğunu görüyoruz. Bazı madenlerde bu 12'lere, 13'lere çıkabiliyor; çok daha optimum, çok daha verimli madencilik yapabiliyorsa onun öyle bir etkisi olabilir.

Burada vurgulamak istediğim diğer bir husus, madenciler sadece devlet hakkı ödemiyor. Bakın, sağdaki tabloda 109 küsur milyonluk ödediklerinin sadece 25 milyonu devlet hakkı. Orman izin bedeli ne kadar ödemiş, maden ruhsat bedeli ne kadar ödemiş kurumlar vergisi, stopaj damga vergisi, KDV, diğer vergiler... Maden hakkının yaklaşık 4 küsur katı kadar daha kamuya ödediği bir rakam da var. İşte, bunları da hesap ettiğimizde, kendi işletme maliyetlerini de hesap ettiğimizde kendisine kalan kâr marjının yüzde 8 civarında olduğunu... Dedğim gibi, bu bazı madenlerde çok verimli madencilik yaptığında biraz daha yükselir ama yüzde 12'yi, 13'ü geçeceğini pek tahmin etmiyorum.

Maden işletmesinde yapılan denetimler. Hangi kuruluşlar hangi denetimleri maden işletmesinde yaparlar? Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ÇED açısından, çevre açısından bütün denetimlerini yapar. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütün işletmelerdeki iş sağlığı ve güvenliği kontrolleri gibi -burası da bir işletmedir- iş sağlığı ve güvenliği açısından denetimlerini yapar. Orman arazilerine verilen izinler kapsamında mı çalışılıyor, herhangi bir iznin haricinde orman arazisinde çalışma yapılıyor mu? Orman Genel Müdürlüğü onları denetler. Yine il tarım orman müdürlükleri meralarda bu denetimleri yaparlar. İş yeri açma ve çalışma ruhsatı da il özel idaresi veya yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları tarafından verildiği için bu konudaki denetimler de valilikler tarafından yapılır.

MAPEG ne yapar? Bakanlığımızı ilgilendiren kısmı o. Burada maden mevzuatı açısından, maden mevzuatı çerçevesinde bunların bize sunduğu bir işletme projesi var. "Ben şu şeklindeki bir şev yapısıyla madeni çıkaracağım, şu şeklindeki bir yer altı çalışmasıyla madeni çıkaracağım." gibi gibi yani genel çerçevesinden bahsediyorum. Bizim onayladığımız, "Evet, bu şekilde çalışabilirsiniz." dediğimiz madencilik faaliyetlerindeki faaliyetlerini işletme projesine uygun olarak yürütüyor mu, yürütmüyor mu; bu denetimler de bizim kuruluşumuz olan MAPEG tarafından yapılmakta. Maden Kanunu'nun

11'inci maddesinde bu yetki MAPEG'e verilmiş durumda. Bahsettiğim gibi, MAPEG, bu işletme projesine aykırı bir faaliyetin devam ettiğini tespit ettiği anda ilgili şirketi uyarır, bu düzeltilmezse faaliyetlerini durdurur, hatta o aykırılık beklemeye mahal vermeden hemen bir işletme faaliyetini durdurmayı gerektiriyorsa da süre vermeden o anda durdurur; ta ki işletme sahibi sadece tehlikeli durumları ortadan kaldıracak, riskli durumları ortadan kaldıracak faaliyetler yapabilir. Yaklaşık yılda 8 bin adet ruhsatın yerinde denetimini yapıyoruz. Biraz sonra da bahsedeceğim, her madenin risk durumu aynı değil; bazı madenler çok riskli, bazı madenler bu kadar riskli değil. Onun için bu denetimleri 4 kategoriye ayırmışız. İki yıllık, bir yıllık, altı aylık ve üç aylık periyotlarda bu denetimlerimizi yapıyoruz. Çok az riskli grupları iki yılda bir denetliyoruz, bunların hangi madenler olduğu altında ifade ediliyor. Yine, az riskli maden grupları var, bunları on iki ayda bir denetliyoruz. Bu kazanın yaşandığı altın madenciliği, metal madenciliği de risk grubu üçte; riskli görüyoruz bu kategoriye ve bunları altı ayda bir denetliyoruz. Yine, çok riskli gruplar var, bunları da üç ayda bir denetliyoruz.

Yıllara göre gerçekleştirilen denetim sayılarımıza baktığımızda 2005 yılından 2023 yılına kadarki denetim sayılarını bu tabloda görebiliyorsunuz. Peki, ne yapıyoruz, ne yapmışız bu denetimler neticesinde? Son iki yıldaki rakamları size arz etmek istiyorum: 2022 yılında verdiğimiz idari para cezası sayısı 1.891 -bazıları aynı ruhsat sahipleri olabilir- 2023 yılında bu 2.533. Bunların parasal karşılıkları var. Mesela 2023 yılında 1,2 milyar TL'lik bir idari para cezası verilmiş. Ne kadarının faaliyetini durdurmuşuz? 2022 yılında 3.103 adet faaliyet durdurma kararı vermişiz, 2023 yılında 2.421 adet faaliyet durdurma kararı vermişiz.

Burada vurgulamak istediğim bir husus –tabii, bunu sıfıra da düşürmek her zaman hedefimiz- 1990 yılında Türkiye geneli tüm sektörlerdeki iş kazası ve meslek hastalıkları içerisinde madencilikteki iş kazası ve meslek hastalıkları oranı yüzde 35 iken bu yıldan beri aldığımız tedbirler -bunun tabii ki ideali sıfıra düşürmek- neticesinde 2022 yılında bu oranı yüzde 6 seviyesine indirmiş durumdayız.

Biraz önce bahsettim, bütün bu madencilik faaliyetleri bittikten sonra öyle bırakıp gidilmiyor. Baştan madenciden aldığımız buna yönelik güvence anlamında rakamlar da var ve o sahayı madenci tekrar rehabilite edip faaliyetini ancak öyle tamamlamak zorunda. Burada sizlere bazı rehabilitasyon örneklerini gösteriyorum. Mesela, Eti Madenin Balıkesir Bigadiç'te madencilik öncesi, madencilik yapılırken ki arazinin durumu ile madencilik faaliyeti bittikten sonraki durumunu resimliyoruz, bunları takip ediyoruz, bunları arşivliyoruz, denetliyoruz.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Kazadan önceki fotoğrafları da var mı, maden olmadan önceki fotoğraflar da var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Maden olmadan önceki fotoğraflar da muhtemelen vardır ama şu an yanımızda değil.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Onların da olması lazım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Onları da koyarız bir sonrakinde inşallah.

Eti Madenin Kütahya Hisarcık'taki çalışması, sonra bir maden sahası gölete dönüştürülmüş. İstanbul Kemerburgaz'daki bir kömür madeni, Kutman Madencilik'in yaptığı bir çalışma alanı; önceki hâlini ve sonraki hâlini yine görüyorsunuz. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun Soma Manisa'da ocak alanındaki ağaçlandırmadan sonraki durumunu; yine, Sibelko Turkey Madencilik Sanayi Ticaret Anonim Şirketinin Aydın Çine'deki pasa alanının ağaçlandırmadan sonraki durumunu; Şayakçı Naturelin İstanbul Eyüpsultan'daki pasa alanının şu anda ne durumda olduğunu, bu şekilde örnekler olarak size arz ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Sayın Bakanım, teşekkür ederiz.

Şimdi, yoğun istek üzerine yirmi dakika ara vereceğiz; ikinci bölüme yirmi dakika sonra devam edelim.

Kapanma Saati: 16.44

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.18****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Toplantımızın ikinci bölümünü başlatıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcımız sunumuna devam edecek. Herhâlde bu bölümde daha çok altın madenciliği kısmına giriyoruz.

Buyurun Sayın Bakanım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, biz soruyu ne zaman...

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi soruları sorarsak buradaki bilgileri almadan bir anlamı olmaz diye düşünüyorum. Yani işte, bizim ayrıntılı çalışalım dediğimiz bu. Burada da acele etmiyoruz zaten, sonuna kadar dinleyeceğiz, ondan sonra da...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani 120 sayfalık bilgiyi biriktirip onun üzerine soru sormak da çok sağlıklı değil de onun için dedim. Acaba bölüm bölüm mü... Varsa sorular arada sorsak mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlar, bence bitsin. Sonda açıklanacak bilgiyi... Ben mesela madenlerden alınan devlet payı oranlarını merak ediyordum aslında, şimdi bununla ilgili cevabı aldım; en başta verselerdi direkt onu soracaktım ben, burada cevabı almış oldum. O yüzden, Sayın Bakanımızdan biraz daha hızlandırmasını isteyebiliriz ama esas konu bu taraf, hani hızlandıralım diyeceğim ama bundan sonraki konu önemli konu. Bittikten sonra sorularımızı soralım.

Sayın Bakanım, şöyle: Tabii, siz sunum yapıyorsunuz ama genel müdürümüz, ilgili uzman arkadaşımız, daire başkanımız da gerekirse yapabilir, bu konuda sorun yok siz orada olduğunuz sürece çünkü konu belki spesifik bir konudur, uzmanlık konusudur; yandaki arkadaşlara da söz verebilirsiniz, bizim açımızdan problem yok.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerim; Sayın Başkanımın da ifade ettiği üzere zaten bu üçüncü bölümümüzde özellikle altın madenciliğindeki usuller daha çok uzmanlık gerektiren, teknik bazı detay bilgi gerektiren hususlar olduğu için yeri geldiğinde uzman arkadaşlarımıza, mühendis arkadaşlarımıza ilgili sayfaların sunumunu bırakacağım, yine MTA Genel Müdürümüze bazı kısımları bırakacağım. Biz de zaten öyle planlamıştık daha iyi anlaşılması için.

Şimdi, dünyada ve ülkemizde altın madenciliği bölümüyle hızlı bir şekilde sunuma devam ediyorum. Özellikle Anadolu'da altından kısaca bahsetmek istiyorum. Biliyorsunuz, müzelerimizde altın ve gümüşten yapılmış pek çok eser yer alıyor. Dünyada ilk altına ayarlı paranın Anadolu topraklarında basılmış olduğunu, Anadolu'da, Salihli Sart'ta milattan önce 7'nci yüzyılda ilk paranın basılmasıyla dünya ekonomi tarihinin başladığını, Cumhuriyet Dönemi'nde 1933 yılında cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk tarafından ilk madencilik kurumu olan Altın ve

Petrol Arama ve İşletme İdaresi Başkanlığının kurulduğunu, yine cumhuriyetimizin ilk dönemlerinde MTA'nın 1935 yılında kurulduğunu, MTA'nın 1991 yılında kurulan altın pilot tesislerinde siyanürleme yöntemiyle altın elde edilerek ilk altın dökümünün gerçekleştirildiğini bu sayfada belirtmek istiyorum.

Dünyadaki altın rezervleri açısından ve üretim miktarları açısından büyük olan yerler hangi ülkelerde? Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Brezilya, Burkina Faso, her ne kadar veri olmasa da Çin, Endonezya gibi bu listede gördüğümüz ülkelerde altın rezervlerinin miktarlarını görebiliyorsunuz. 2023 yılında dünyada en fazla altın üretimini gerçekleştiren ülke 370 tonla Çin olmuştur. 2023 yılında dünya altın üretiminde ülkemizin payı yüzde 1,21 olmuştur.

Dünyada en çok altın üretimi yapılan ilk on maden sahasını size sunmak istedik; bunlar Endonezya'da, Özbekistan'da -2022 yılında çıkarılmış olan altın miktarını en son sütunda görebiliyorsunuz- yine Amerika Birleşik Devletleri'nde Nevada Gold Mines, Rusya'da Olimpiada Mine... Büyükten küçüğe doğru sıralanmış hâlini bu tabloda görebiliyorsunuz. Nevada Gold Mines -3'üncü sıradaydı biliyorsunuz- biraz bizim bu İliç'teki yapıya da benzerlik teşkil ettiği için ayrıca zikretmek istedik. Burada da mesela hem flotasyon tesisi var yani kapalı ocak, kapalı işleme hem de 5 tane yığın liçi uygulaması var, İliç'tekine benzer bir tesis olarak görebiliyoruz.

Türkiye'deki altın üretimi ve rezerv bilgisi konusunda bilgi vermek istiyorum. Vefat etmiş olan -Allah rahmet eylesin- ODTÜ öğretim üyelerinden Profesör Doktor Ayhan Erler bunu ilk olarak 1997 yılında ülkemizin altın potansiyelinin tahminen 6.500 ton civarında olduğunu o yıllarda ortaya koymuş. İlk altın madeni 2001 yılında üretime başlamış ülkemizde; şu ana kadar, 2022 yılına kadar daha doğrusu -2023 rakamları yok burada- 452 tonluk bir altın üretimi ülkemizde gerçekleştirilmiş. Türkiye'deki işletilen altın madenlerini bu tabloda görebiliyorsunuz ve zenginleştirme yöntemini, hangi yöntemlerin uygulandığını, yerli mi yoksa yabancı sermayeli mi olduğunu, üretime geçtiği yılı, 2022 yılında ne kadar altın üretimi yapıldığı bu sahalarda, üretim yöntemini, daha sonra da zenginleştirme yöntemlerini bu tablodan görebiliyoruz. Gördüğünüz gibi, 16 farklı tüzel kişilik -bunun 12'si yerli, 2'si yerli artı yabancı, 2 tanesi de yabancı sermayeli- 22 ayrı tesis alanında, 32 ruhsatta Türkiye'de altın üretimi gerçekleştirmektedir. Türkiye'deki altın üretiminin, bu 452 tonun yıllara göre hangi yılda ne kadar miktar olduğunu bu grafikte görebiliyoruz.

Altın zenginleştirme yöntemlerinden burada bahsetmek istiyorum. Değişiklik zenginleştirme yöntemleri var. Tabii, bu yöntemin seçilmesi yani birinin "Ben şu yöntemi kullanarak altını zenginleştireyim." diyeceği tarzda bir şans yok, tamamen mineralin, tuvanen malzemenin cevherden hangi özellikleri taşıdığıyla alakalı bir durum yani zenginleştirme yöntemini seçme biraz oradaki cevherin mineralojik, jeolojik, metalürjik özellikleri, çevresel ve coğrafi faktörler değerlendirilerek yapılıyor; resen "Ben şu metodu seçeceğim." tarzı bir seçim pek mümkün değil. Dünyadaki üretimlerin hangi zenginleştirme yöntemleriyle yapıldığına baktığımızda, büyük çoğunluğunun, yüzde 85'inin -83'le 85 arasında değişiyor yıllara göre- siyanürleme yöntemiyle yapılmakta olduğunu, yüzde 3 ila 5'inin gravite, yüzde 10 ila 14'ünün duruma göre flotasyon yöntemleriyle gerçekleştirildiğini görüyoruz. Şimdi, birazdan bu yöntemlerin nasıl olduğuna dair mühendis arkadaşlarımız sizi bilgilendirecek.

Yine, tabloda da liç üretim yöntemiyle altın üretimi yapılan değişik ülkelerdeki saha adet sayılarını sizlere sunmuş olduk; Rusya'da 45, Amerika Birleşik Devletleri'nde 41, Şili'de 35, Meksika'da 28 gibi devam ediyor, Türkiye'de 9.

Cevher tipine göre zenginleştirme yöntemleri... Ben müsaadenizle burada artık sözü biraz daha bu konudaki uzman mühendis arkadaşımız Salih Bey'e devrediyorum. Buradan sonraki bazı sayfaları, özellikle altının zenginleştirmeye ilgili uygulanan yöntemlerini... O biraz daha ilerideymiş, isterseniz onu bekleyelim.

Siyanürden kısaca bahsetmek istiyorum. Siyanür yani bu altını zenginleştirirken kullanılan maddeler, dünyanın birçok bölgesinde kullanılan karbon ve azot ihtiva eden bir grup kimyasal maddeye verilen genel bir isim. Siyanür bileşikleri hem doğal olarak bulunan hem insanlar tarafından üretilen kimyasallardan oluşuyor. Eklem bacaklılar, böcekler, bakteriler, yosunlar, mantarlar ve daha üst yapıdaki bitkilerin çeşitli türleri dâhil siyanürün 2 binden fazla doğal kaynağı bulunmakta. Gaz hâlindeki hidrojen siyanür ile katı hâldeki sodyum ve potasyum siyanür insanlar tarafından üretilen siyanürün başlıca birimleridir. Kendine özgü özellikleri nedeniyle siyanür metal parçalar ile plastikler, sentetik kumaşlar, gübreler, bitki zararlıları için ilaçlar, boyalar ve ilaçlar gibi çok sayıda genel organik ürünlerin imalinde kullanılmaktadır. Dünyada yılda yaklaşık 1,5 milyon ton siyanür tüketiliyor; bunun yüzde 18'i madencilik sektöründe, geri kalan yüzde 82 ise biraz önce bahsettiğim diğer sektörlerde kullanılıyor. Türkiye'de de kullanılan siyanürün yüzde 5-6'lık kısmı altın madenciliğinde kullanılmakta, geri kalan kısmı biraz önce bahsettiğim diğer sektörlerde kullanılmaktadır. Türkiye'deki altın üretim ithalat ve ihracat bilgilerini bu tabloda görüyorsunuz. Bu sadece madencilikle alakalı ithalat ve ihracat rakamları değil, yanılmayalım; işlenmiş altına yönelik rakamları da burada görmüş oluyoruz. Burada da ikinci tabloda da bunun parasal karşılığını... Ve bu altın tüketiminin hangi sektörlerde, hangi oranda dağıldığına bakacak olursak yüzde 46'sı mücevher sektöründe, yüzde 23'ü Merkez Bankaları ve diğer kuruluşlarda, yüzde 16'sı külçe altın, yüzde 9'u madeni para ve madalyalar, yüzde 5 elektrik ve elektronik sektöründe ve yüzde 1'i de diğer kullanımlarda kullanılmakta.

Şimdi, 4'üncü bölüm "İliç Çöpler Altın Madeni"ne geliyoruz. Ben kısaca ruhsatla ilgili bazı bilgileri vereyim. İşte, ruhsatın sicil numarası, işletme ruhsatı olduğu, kapladığı alan... Hangi madenleri kapsadığı; altın, gümüş, bakır, cıva ve manganeezi içeriyor. İşletme izin tarihleri; 2004 yılında altın, gümüş, bakır ve cıva, 1986 yılında manganeez olarak başlıyor burası. Ruhsat bitiş süresi 2026'nın 11'inci ayı. Ruhsat sahibi firma Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi. Görünür rezerv 21 küsur milyon ton, tenörü 1 gram/ton. Muhtemel rezerv 31 küsur milyon ton. Anagold Madencilik 2 tane ana ortağı var. Biri Alacer Gold Madencilik AŞ, yüzde 80'ine sahip. Bu şirketin de hissesi 2020'de Amerika Birleşik Devletleri merkezli, Kanada ve New York borsasında halka açık SSR Mining tarafından satın alınmış yani yüzde 80'inin sahibi bu. Yüzde 20'si Çalık Holding şirketine ait bir şirket, Lidya Madencilik AŞ. Yine, sağ tarafta da şirketin şu anki Yönetim Kurulunun Başkan, Başkan Yardımcısı ve üyelerinin isimlerini görüyorsunuz.

Burada ruhsatın kronolojisi var yani burada tek tek anlatmak yerine incelemeniz için sunuma koyduk. 1967 tarihinde başlıyor bu süreç ve şu geldiğimiz tarihe kadar değişik el değiştirmelerle hepsinin tarihi bu sunumda yer alıyor, devam ediyor. 1967 yılında başlamış olan bir ruhsat kronolojisi var.

Bu madende 2011 yılında -2010'da başlamış ama 2010'daki çok düşük bir miktar- altın üretimi başlamış. Hangi yıllarda ne kadar ton altın üretildiğine dair bilgileri görebiliyorsunuz ve yine hangi yılda ne kadar -milyon dolar olarak ödenen- devlet hakkı tutarı olduğunu burada görüyoruz.

Sahanın genel görünümü bu şekilde. Zaten sahayı incelemeye gittiğinizde de bunları göreceksiniz. Özellikle sol alt tarafta ocakları görüyoruz; batı ocağı, ana ocağı, mermer ocağı, manganeez ocağı; bunlar cevherin çıkartıldığı ocaklar. Sonra yığın liç alanını görüyorsunuz. Burada, işte, bu heyelanın meydana geldiği, kısmen duruyor, kısmen heyelana uğramış bir alan; burası yığın liç alanı, sağ alt tarafa doğru. Biraz ilerisinde Fırat Nehri Barajı, orada Bağıştaş Barajı var, onu görüyorsunuz. Yine, kapalı liçleme yöntemiyle tesis alanını ve diğer bazı yığın liç alanındaki bazı üretimlerin olduğu tesis alanını görüyorsunuz. Bir de atık barajı sağ tarafta görüyorsunuz. Yani genel olarak ruhsat alanının görünümü bu şekilde, bunu yerine gittiğimizde de zaten görmüş olacağız.

Çevresel etki değerlendirmesi karar süreçleri... 2008’de “ÇED Olumlu” kararı var. O “ÇED Olumlu” kararının mahiyeti ne; içerisinde yazıyor. Her ne kadar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının uhdesindeki konular olmakla birlikte bunları da zikretmekte fayda gördük. 2014’te yine ÇED kararı var; kapasite artışı. Gerek yığın liç kapasitesinin artışı var bu ÇED’in kapsamında gerek proje alanının artışı söz konusu. En son 7/10/2021’de ÇED’in ikinci kapasite artışı söz konusu. Burada da bu ÇED’de neler artmış, onları yandaki bilgi kutusunda göstermeye çalıştık.

Genel olarak da ÇED sınırına baktığımızda şu beyaz çizgiyle çevrelenmiş alan ÇED alanını kapsıyor. Biraz önceki yerleşimde de gördüğünüz gibi sol taraf maden operasyonlarının yapıldığı alan; bu, kahverengi renkle gösterilen. Mavi alanla gösterdiğimiz, oksit operasyon alanını gösteriyor; bu, liçleme yaptığımız, kayan, heyelana uğrayan liç sahası. Diğer yeşille gösterdiğimiz de “kapalı liç” diye ifade edebileceğimiz sülfütlü cevherin altına dönüştürüldüğü ve katı atık depolama alanını gösteriyor. Genel olarak sahanın yerleşimi de bu şekilde.

Şimdi, dediğim gibi, ocaktan patlatmalı açık işletme yöntemiyle cevherler çıkartılıyor. İki türlü üretim şekli var burada; bir oksitli cevher, bir sülfütlü cevher. Oksitli cevher yığın liç prosesi uygulamasıyla altına dönüştürülüyor. Sülfütlü cevher de -birazdan bunların detaylarını mühendis arkadaşlarımız size bahsedecek- basınçlı oksidasyon prosesiyle yine altına dönüştürülüyor. İlâveten bir SART tesisi var; buradaki amaç da siyanürün geri kazanılması ve bakır üretilmesi.

Şimdi, mühendisimiz Salih Elitok size bu sülfüt operasyonu nasıl -diğer operasyonel- açık liç sahasındaki operasyon nasıl... Bu sayfalardan sonra sözü ona vereceğim; buraları biraz daha uzmanlık ve mühendislik gerektiren konular olduğu için o anlatacak.

Salih Bey, buyurun.

BAŞKAN ATAY USLU – Salih Bey, karşıya geçerseniz, arkadaşlar da görsün.

Buyurun.

2.- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Maden Mühendisi Salih Elitok’un, Çöpler altın kompleksinde altın kazanımında kullanılan tesis prosesleri ve bunlara ilişkin temel bilgiler hakkında sunumu

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MADEN MÜHENDİSİ SALİH ELİTOK
– Sayın Bakanım teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İsmim Salih Elitok. Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünde Metalik Madenler Dairesi Başkanlığında maden mühendisi olarak görev yapmaktayım. Sizlere Çöpler altın kompleksinde altın kazanımında kullanılan tesis prosesleri ve bunlara ilişkin temel bilgileri aktarmaya çalışacağım. Ancak en baştan belirtmek isterim ki nitelikli bir ürün elde etmek amacıyla inşa edilmiş tesislerin temelde metalürji ve malzeme mühendisliği disiplini ile kimya biliminin konusu olduğunu ve tesis tasarımının yine temelde bahsetmiş olduğunuz bilim dallarının yanı sıra tüvenan olarak üretimi gerçekleştirilen cevherin minerolojik ve jeolojik özelliklerine bağlı olarak tesis sahibi tüzel kişiliğin iradesi doğrultusunda karar verilip projelendirilerek işletilen bir yapı olduğunu, her ne kadar maden ruhsat alanı dâhilinde olsa da Maden Kanunu kapsamında icra edilen madencilik faaliyetlerinden farklı bir disiplinle ayrı bir maden işletmesi ya da maden işletme faaliyeti olduğunu ifade etmek isterim.

Çöpler altın kompleksinde tüvenan cevher üretimi, açık işletme madencilik faaliyetleriyle icra edilmiştir. Bu faaliyetler neticesinde bahse konu alanda oksitli ve sülfütlü olmak üzere iki tip tüvenan cevher üretimi gerçekleştirilmiştir.

Sülfürlü cevher, aslında isminden de anlaşılacağı üzere, bünyesinde sülfür minerali ihtiva eden cevherleşme şeklidir. Oksitli cevher ise temelde sülfürlü cevherin zaman içerisinde oksidasyona uğramasıyla meydana gelmiş bir cevherleşme şeklidir. Zihinlerimizde biraz daha canlanması adına bunu şöyle örneklendirebiliriz: Bir demir parçasının zaman içerisinde havayla, oksijenle teması dolayısıyla paslanması söz konusu oluyor; oksitli ve sülfürlü cevher arasındaki temel fark, birincil fark bu. İkincil fark ise oksitli cevher, sülfürlü cevhere nazaran daha düşük altın ihtiva eden bir cevherleşme şeklidir. Burada, Çöpler altın kompleksinde de bu iki tip cevherleşme yapısı dolayısıyla işletmeciler iki farklı proses tasarlamış ve iki farklı prosesi farklı zamanlarda devreye alarak altın-gümüş dore üretimini gerçekleştirmiştir. Bu iki operasyon, oksitli cevher için oksit operasyonu yani yığın liç prosesi, sülfürlü cevher için ise sülfür operasyonu yani tank liç prosesi olarak ifade edilebilir.

Sayın Bakanımızın sunumunda geçen bir yer vardı, hatırlarsınız -sayfasını hatırlamıyorum- madencilik faaliyetleri neticesinde üretilen tüvenan cevherin yaklaşık yüzde 80-83 kadarı bu bahsetmiş olduğumuz yığın liç veya tank liç gibi siyanürle liçleme işlemiyle elde edilebilmektedir, yaklaşık yüzde 6'sı "gravitasyon" dediğimiz yöntemle elde edilebilmektedir. Ki temel fark şudur: Gravitasyon, bu zamana kadar televizyonlarda, filmlerde veya belgesellerde gördüğünüz, dere kenarlarında vesaire eleme yapılarak yani aslında gözle görülen altının basit bir eleme sisteminden geçirilmesiyle ağırlık yani yoğunluk farkından elde edilen bir işlemdir. Altının kazanımının yaklaşık yüzde 10'u kadarı da flotasyon işlemiyle gerçekleştirilmektedir.

Burada hızlıca, çok aşırı detaya girmeksizin -çünkü aslına bakarsanız, başta da ifade ettiğim gibi, bu detaylar mineraloji ve malzeme mühendisliği ile kimya biliminin birer konusu- bir maden mühendisi olarak bu proseslerin temelde hangi aşamalardan meydana geldiğini, hangi üniteleri barındırdığını ifade etmeye çalışacağım sizlere.

Öncelikle sülfür tarafından bahsedeceğim. Sülfürlü cevher tarafında -ifade ettiğimiz gibi- sülfürlü cevherleşme işleniyor. Bu operasyon temelde 11 temel üniteden meydana geliyor; bu üniteleri ekranda görüyorsunuz: Kıрма-eleme, SAG yani "semi-autogenous" ya da başka bir ifadeyle, Türkçeleştirecek olursak "yarı otojen ve bilyalı değirmen" dediğimiz, değirmenler vasıtasıyla öğütme işlemi. Akabinde cevherin liçlemeye hazır hâle gelebilmesi için asitle karıştırılması, asitleme işlemi, sülfürlü cevherin siyanür tarafından yakalanabilmesi için basınçlı oksidasyon işlemi -ki bu işlem bir otoklav içerisinde gerçekleştiriliyor- akabinde dekantasyon işlemi yani karışmayan sıvıların veya bir süspansiyon olarak düşünülebilirsiniz bunu, katı-sıvı karışımının birbirinden ayrılması işlemi, akabinde cevher içerisinde mevcut demir, arsenik gibi altın kazanımını engelleyecek ağır metallerin çökertilmesi işlemi, onun akabinde az önceki dekantasyonun tam tersi yani "ters dekantasyon" işlemi dediğimiz "counter current decantation" -yani "karşı akım dekantasyonu" olarak da Türkçeleştirebiliriz- işlemi gerçekleştiriliyor ve cevher önce siyanürle liç ediliyor, akabinde "CIP" dediğimiz -"carbon in pulp" İngilizcesi, Türkçeleştirecek olursak "pülp içerisindeki karbon"- karbonlar vasıtasıyla altının yakalanması sağlanarak ergitme ve dore dökme işlemi gerçekleştirilmektedir. Burada kullanılan su, siyanür ve benzeri atıklar atık depolama tesisine gönderilmekte olarak özetleyebiliriz.

Biraz daha detaylandırılacak olursak kıрма-eleme işlemine tabi tuttuk cevherimizi, akabinde sulu öğütme işlemine tabi tuttuk, bunun akabinde cevherin asitlenmesini sağladık; bir asit tankının içerisinde gönderdik, burada asit verdik, asit verdiğimiz cevheri Çöpler altın kompleksindeki -2021 sonrasına özel olmak üzere- mini bir flotasyon tesisine besledik, sülfürlü yapının içerisinde yer alan karbonatın çökelişini sağladık, akabinde asitlenmiş cevher çamurumuzu basınçlı oksidasyon evresinde yüksek sıcaklık ve basınç altında oksidasyona uğrattık ve liçlemeye uygun hâle getirdik, devamında bu çamur içerisindeki kireç veya demir veya arsenik gibi bizim altın dore üretimimize engel teşkil

edecek metallerin veya minerallerin çökelimini sağladık dekantasyon ünitesinde, ardından ters dekantasyon yaparak bu cevherleşme içerisinde mevcut bakırın çökelimini sağladık. Hatırlarsanız, bu noktada bir es vererek şunu hatırlatmak istiyorum: Biz işletme iznini tüvenan cevhere veriyoruz, burada işletme iznine ilişkin vermiş olduğumuz tüvenan cevherleşme, bir kompleks cevherleşme; içerisinde altın, gümüş, bakır ihtiva etmekte, dolayısıyla bu işlemleri bu sebeple gerçekleştiriyoruz. Bakırın çökelimini de sağladıktan sonra artık çamur kıvamını almış bir karışım; bu karışımı önce siyanürle liç ediyoruz, liçlediğimiz bu karışım içerisinde siyanür altını yakalıyor, akabinde bu karışımı CIP ünitesine gönderiyoruz. CIP ünitesinde ise mevcut olan karbon, siyanürü arındırıyor ve altını bu sefer kendisi yakalıyor yani altına absorbe oluyor, tutunuyor; ardından “konsantre altın” olarak ifade edebileceğimiz bu karbonlu altın desorpsiyon işlemine tabi tutuluyor yani karbonundan arındırılıyor. Burada kullanılan karbon kapalı sistem olarak çalışıyor yani karbonu tutundurduk, geri bıraktırdık, rejenere ettik ve sistemde kapalı devre olarak çalıştırabiliyoruz, siyanürü keza kapalı devre olarak çalıştırıyoruz, arkasından elektrolit işlemiyle altının kek kıvamını almasını sağlayıp, ergitip dökerek altın dore elde ediyoruz. Burada karışımın içerisinde mevcut siyanür ve benzeri diğer atıklar önce nötralizasyon işlemine tabi tutuluyor yani siyanürün seyreltilmesi, etkisizleştirilmesi sağlanıyor, etkisizleştirilmiş, artık “siyanür” diyemeyeceğimiz ama “sıvı” olarak ifade edebileceğimiz su ve çözelti atık depolama tesisine gönderiliyor, atık depolama tesisinde buradaki katılar çökelim sağlıyor ve su tekrardan kullanılmak üzere sisteme geri veriliyor. Sülfid operasyonu temelde bu aşamalardan meydana gelmektedir.

Oksit operasyonu ise biraz daha farklı; bu operasyonun aslında temelde 3 ana işlemten meydana geldiğini ifade edebiliriz. Bunlar; kırma-eleme yani boyut küçültme ve arkasından peletleme -bu işlemin detaylarını vereceğim- akabinde peletlenmiş bu cevherin yığın alanına istiflemesi, istifleme akabinde solüsyon vereceğimiz yani liçleme işlemini gerçekleştireceğimiz hortumların çekilmesi, bu hortumlara çözeltiyi taşıyacak olan borularla bağlantısının yapılması ve damlama işleminin başlatılması, akabinde altın kazanımı için SART ve ADR ismindeki iki farklı tesise gönderilmesi olarak özetleyebiliriz. SART ünitesi, İngilizce olarak ifade etmek gerekirse “sulfidization acidification recycling of precipitate thickening of precipitate” yani Türkçeleştirecek olursak; “sülfitleştirme, asitleştirme, çökeltinin geri kazanımı, çökeltinin yoğunlaştırılması” anlamlarına gelmektedir, İngilizce isminin baş harflerini alır. Temel amacı siyanürü geri kazanmaktır, siyanürün kapalı devre olarak dolaşımını sağlayabilmektir, aynı zamanda oksitle de olsa cevherimiz içerisinde mevcut bakırın, bakır keki veya konsantre bakır olarak kazanımını sağlamaktır. ADR tesisinin açılımı ise “adsorption, desorption and recovery” yani “adsorpsiyon, desorpsiyon ve geri kazanım” olarak Türkçeleştirebiliriz. Burada sülfid operasyonundakine benzer bir işlem olacak; bunun detaylarını da vereceğim.

Yığın liçi hususunu biraz daha detaylı anlatmaya gayret edeceğim. Yığın liçte ocaktan tüvenan olarak üretilmiş cevher yerleşim planında kırıcılar olarak göstermiş olduğumuz yerde boyut küçültme işlemine tabi tutulur. Burada boyut küçültme işleminin akabinde liçleme işlemine cevheri hazırlayabilmek amacıyla kireç, çimento ve su ilavesi yapılır. Buradaki maksat, siyanürün liçleme işleminde aktif olarak rol alabilecek bir hâle getirmektir cevheri. Akabinde “aglomerasyon” dediğimiz bir tamburun içerisinde bütün yani kireç, su ve çimento ve aynı zamanda kırılmış cevherimiz karıştırılarak pelet hâline getirilir. Peletleme sistemindeki mantık, ince taneli cevherlerin kalın cevherlere yapışmasını sağlamak ve bu sayede aslında liç işleminin daha efektif olmasını, daha optimum seviyede olmasını sağlamaktır. Peletlenmiş olan cevherimiz yığın liç alanına el değmeden, konveyörler vasıtasıyla taşınır ve yine bu konveyörler vasıtasıyla da serimi gerçekleştirilir. Tabii, peletlediğimiz zaman doğrudan üzerine çözeltiyi veremiyoruz, ilk etapta bir ripерleme işlemine tabi tutmamız gerekiyor. Bunun da bir görüntüsü olacak. Bu bahsettiğim konveyörler yani peletlenmiş cevherin taşındığı konveyörler, fotoğrafta gördüğünüz

gibi, bir ripерleme işlemine tabi tutulur, akabinde yine, fotoğrafta gördüğünüz gibi, damlama yani çözeltiyi damlatacağımız hortumların serimi gerçekleştirilir, akabinde bu hortumların çözeltiyi taşıyan borulara bağlantı işlemi gerçekleştirildikten sonra artık biz yığına siyanürlü çözeltimizi vermeye başlayabiliriz. Siyanürlü çözelti bahse konu yığın içerisinde hareketlenerek -sülfite operasyonunda bahsettiğim gibi- altını yakalar ama bu aşamada aynı zamanda cevher yığını içerisinde mevcut bakır da siyanürü yakalar ve yığının arasından süzülerek yığının tabanında mevcut oluklar vasıtasıyla yığının hemen önündeki proses havuzuna iletilir.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Pardon, iletilen ne?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MADEN MÜHENDİSİ SALİH ELİTOK – Yığından süzülen altının yakalanmış olduğu bakırlı, altınlı çözelti diyelim, sıvı bir çözelti.

Yığın liç proses havuzlarında toplanır bu çözelti, akabinde SART tesisinde önce bakır kazanımı sağlanır, burada siyanürün geri kazanımı sağlanır, geri kazanılan siyanür sistem içerisinde yani yığın içerisinde geri gönderilebilir, gönderilmektedir aynı zamanda. Bakırından arındırılmış olan çözeltimiz ise altının artık yakalanabilmesi, üretilmesi için karbon tanklarına iletilir. Karbon tanklarında, siyanür sülfite operasyonunda bahsettiğim gibi, karbonlar söz konusu. Bu karbonlar çözeltiyi siyanüründen ayırır, altın karbon tarafından absorbe edilir, akabinde asitli yıkama işlemi gerçekleştirilir, asitli yıkamanın akabinde de karbon sıyırma tanklarında bu çözeltiden karbon sıyrılır, sistemde geri kullanılabilir amaçla rejenerasyon işlemine tabi tutulur. Karbonundan sıyrılmış ama hâlâ çözelti kıvamındaki altınımız elektro kazanım hücrelerinde anot, katottan oluşan elektro kazanım hücrelerinin katot kısmında kek hâline getirilir, akabinde ergitilip dökülerek gümüş ve altın içerikli dore dökümü gerçekleştirilir. Dorenin tamamı yüzde 100 saf altın değildir, buradaki sistemde yüzde 65 ila yüzde 85-95 civarına kadar çıkabilir -bir altın oranı- geri kalanı da gümüş oranı olacak şekilde bir külçe hâline gelir, akabinde de bu doreler rafinasyon işlemi için İstanbul Altın Rafinerisine gönderilerek külçe altın kazanımı gerçekleştirilir. Sistemin temel özeti hem sülfite operasyonu için hem de oksit operasyonu için bu şekildedir.

Arz ettim, sözü Sayın Bakanımıza bırakmak istiyorum müsaadenizle.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Teşekkür ederim Salih Bey.

Şimdi, bu aşamada da Bakanlığımız tarafından ruhsat sahasında yapılan denetimleri -hangi tarihte bu sahada denetim yapmışız ve ne tür bulgular elde etmişiz ve ne tür yaptırımlar uygulamışız- bunu da Sayın Başkanım, müsaadenizle Ruhsat Denetleme Daire Başkanımız Hasan Hüseyin İrgat'ın, bu denetim süreçlerinde neler tespit edilmiş, ne tür yaptırımlar uygulanmış, kısaca, bir iki slaytta onun izah etmesinde fayda var diye düşünüyorum.

3.- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin İrgat'ın, ruhsat sahasında Bakanlık ve MAPEG'in yaptığı denetimler hakkında sunumu

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN İRGAT – Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımız tarafından yapılan denetimlerle ilgili, MAPEG tarafından yapılan denetimlerle ilgili genel bilgilendirme yapacağım. 2022 yılında üç ayrı denetim yapıldı sahada. Ocak 2022'de yapılan denetimimizde ana mermer ocağı olarak adlandırdığımız ocak ile mermer ocağı arasında bulunan alanda, 39,29 hektarlık bir alanda kısmi faaliyet durdurma kararı verildi. 2022 yılı Temmuz ayında

yapılan Çevre Bakanlığının tespitleri neticesinde, bilindiği üzere, orada bir işleme sırasında borularda bir kaçak meydana gelmişti. Çevre Bakanlığı bu borulardaki kaçağa istinaden tüm madencilik faaliyetlerini durdurdu ve çevre izin belgesini iptal etti.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Süreleri de söyleyebilir misiniz? Ne kadar süre durduruldu?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN İRGAT – Onları da burada... Durdurma devam etti yani 2022 yılı Ocak ayında faaliyet durdurma, bu 39,29 hektarlık alandaki faaliyet durdurma ve batı ocağının tamamında yapılan faaliyet durdurma hâlen günümüze kadar da devam ediyor. Ancak Çevre Bakanlığının yapmış olduğu faaliyet durdurmayla ilgili... O dönemde dört aylık bir faaliyet durdurma var yani dediğim gibi, borudaki çatlakla ilgili faaliyet durdurma kısmı. Çevre Bakanlığı, zaten sanırım onlar da bu konularda detaylı bilgiyi verecektir.

Ağustos 2023'te yapılan tespitlerimizde yine önceki tespitlerin devamına hem 39,29 hektarlık alandaki kısmi faaliyet durdurmanın hem de batı ocağındaki heyelan tehlikesi nedeniyle faaliyet durdurmanın devamı kararı verildi. Son olarak da bu sahada 2024 yılında yani kazanın hemen akabinde yapılan tespitler neticesinde tüm sahada üretim faaliyetleri durduruldu.

Bu sahada yapılan tespitlerimizde yani Ağustos 2023 yılında yapılan denetim sonucundaki tespitlerle ilgili detaylı bilgi vermek istedik çünkü sahada kazadan önce yapılan son denetim bu denetimdi. Burada iki ayrı koordinatta, 11 kademedен oluşan batı ocağında tamamen tüm sahadaki faaliyetlerin durdurulmasına, ocak alanının tamamında faaliyetlerin durdurulmasına devam edildi. Aynı zamanda, 39,29 hektarlık alanda da faaliyetleri durdurma kararına aynı şekilde devam edildi.

Sayın Bakanım, tespitlerimiz bu şekilde. Devamıyla ilgili de...

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan'ın, madenlerin hayatımızdaki yeri, ülkemizdeki madencilik ile dünyadaki ve ülkemizdeki altın madenciliği faaliyetleri, İliç Çöpler Altın Madeni ve oluşan heyelanla ilgili olarak Bakanlığın yaptığı incelemeler hakkında sunumu (Devam)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Peki, şimdi, heyelanla ilgili bir görüntü var, video görüntüsü, onu ekrana yansıtacağız; belki birçok vekilimiz zaten izlemiş olabilir ama ola ki izlemeyenler olabilir diye tam heyelanın olduğu alanın hem karşısından, biraz sonra değişik açılardan heyelanın başlama ve devam etme süreçlerini. Gördüğünüz gibi birazdan fazlarını bahsedeceğim size, faz 1, faz 2, faz 3. Burada heyelan başlıyor, Sabırlı Deresi'ne doğru akıyor şu anda. Şu gördüğünüz dere Sabırlı Deresi. İsmi Sabırlı Deresi olmakla birlikte su akımı yok, kuru bir dere orası. Bu da mangan ocağı -yine gittiğimizde göreceğiz- yığın için sol tarafı, biraz önceki sağ tarafı Sabırlı Deresi'ne akan kısmını gördük. Oradaki bazı kamyonların heyelanı görüp geri çekilip kurtulmasını görüyoruz, burada da mangan tarafına akan, oradaki kameralardan onları görebiliyoruz.

Tespitlerimize göre -bir önceki sayfaya gelelim tekrar, video hariç, orada bazı notlar var- 9 çalışan bu heyelanın altında, yığının altında kaldığını tespit ettik. Birazdan bahsedeceğim bu arkadaşlarımızın isimlerini. 2'sine şu ana kadar ulaşıldı ve defnedildi, henüz 7'sinin, onların tamamının yani kalan 7 arkadaşımızın Sabırlı Deresi'nde olduğunu çok kuvvetle muhtemel tahmin ediyoruz. Heyelan sonrasında Gümüşhane ilinde başka bir maden ocağını denetleme için gitmiş olan -en yakın lokasyon orası olduğu için- 4 kişilik bir MAPEG ekibi olayın olduğu gün saat 22.00 gibi İliç'e ulaşmıştı, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğümüzün denetim elemanlarından. Yine, bir gün sonra da 1 daire başkanı ve 7 kişilik teknik ekip Ankara'dan yola çıkmak suretiyle denetimlere başlamak için, incelemelere başlamak için olay mahalline ulaşmıştı, onu belirtmekte fayda var. Heyelan altında kalan işçi kardeşlerimizin -9

kişi, söylemişim- isimleri bu tabloda görünüyor. Bunlardan şu ana kadar Adnan Keklik'i 19/4/2024 tarihinde, bu arkadaşımızı bulduk. 5/4/2024 tarihinde de Uğur Yıldız, hafriyat şoförü... Bu, dediğim gibi iki yana kaymıştı yığın liçi; bir manganez ocağına, bir Sabırlı Deresi'ne. Uğur Yıldız'ın manganez ocağında olduğunu kuvvetle muhtemel tahmin ediyorduk, tahmin ettiğimiz gibi orada bulduk. Diğer işçi kardeşlerimizin tamamının Sabırlı Deresi bölgesinde olduğunu çok kuvvetle muhtemel tahmin ediyoruz önceki lokasyonlarından ve heyelanın kayma şeklinden hareketle. Nitekim Adnan Keklik isimli işçi kardeşimizi Sabırlı Deresi'nde 19/4/2024 tarihinde bulduk, diğer 7 işçimizin de yine Sabırlı Deresi'nde olduğunu tahmin ediyoruz ve arama faaliyetleri devam ediyor.

Buradaki heyelan alanını gösteriyoruz. Bunlar faz faz. Orada en sağdaki kısmı faz 1 olarak niteliyorlar, onun hemen devamı faz 2 yani yapım sıralamasına göre, ÇED raporundaki sıralamaya göre. Faz 3, faz 4 olarak devam ediyor. Faz 4'ü kendi arasında faz 4A, faz 4B diye niteleyen de var, faz 4'ün B'sine 5 diyen de var ama biz doğrusunun sanki faz 4A ve faz 4B olduğunu biliyoruz, faz 5 ve faz 6 aslında henüz hazırlık aşamasındaki alanlar.

Yığın liçin buradaki yüksekliklerini görüyorsunuz. Temel zemin koduyla liçin yükseldiği en kalın noktasına baktığımızda 97 metrelik bir yükseklik söz konusu. Yığın liç alanında 34 milyon 338 bin 836 metreküplük malzeme heyelandan önce bulunmaktaydı. Alandan 10 milyon 249 bin 89 metreküp malzemenin hareket ettiğini hesapladık ve ölçtük. Bu 10 milyon 249 bin hareket eden malzemenin 4 milyon 529 bin 10 metreküpünün biraz önce de gördüğünüz gibi Sabırlı Deresi'ne aktığını, 1 milyon 922 bin 471 metreküp malzemenin de biraz önce gördüğünüz yine manganez ocağına aktığını hesapladık; geri kalan 3 milyon 797 bin 608 metreküp malzeme de yığın liç sınırları içerisinde stabilizesi bozulmuş, dağılmış vaziyette duruyor. Yine geri kalan bu 34'ten 10'u çıkarttığımızda yaklaşık 24 küsur milyon metreküplük malzeme de liç edilmiş hâlde orada duruyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani yığın liç dağının toplam yüksekliği ne kadar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Buradaki ölçümlerimize göre, zemin koduna göre en yüksek olduğu nokta 97,44 metre gözüküyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, 1.130 metre kotu var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – O kotun yüksekliği.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yukarıda da 1.380 metre kot var, arada...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – O 1.380 yani şöyle bir zemin değil ya, şöyle yatay bir zemin düşün yani bu 1.380'in yatay zemini taban kotu 1.130 değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam ama 4 faz var. Her fazda 8 basamak var, her basamağın yüksekliği 8 metre, dolayısıyla 1 fazın yüksekliği 32 metre.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani oradaki zeminin yapısına göre değişiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Pardon, 8 basamak var. Her biri 8 metre, 1 faz 64 metre. 4 faz tamamlanmış, 64x4.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Öyle değil yani tamamı üst üste değil, zeminin yapısı böyle dümdüz değil. Zemin zaten şöyle eğimli bir zemin ya, doğal zemin yani daha liç yapılmadan. En uçtaki o kotun yüksekliği 1.130 metre, en üstteki yine 1.130 değil, en üsttekinin doğal kotu daha yüksek, ayrı ayrı yani. İsterseniz Denetim Daire Başkanımız ekrandan size bir onu izah etsin.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN IRGAT – Şöyle arz edeyim: 1.130 metre kot burada zeminin, doğal topografyanın kotu, 1.130 metre. Burada da 1.380 eksi 40 dediğimizde 1.340 metrelik yine zeminin doğal topografya kotu var yani 1.130’dan 1.340’a burada 210 metrelik zaten doğal bir topografya farkı var yani liçten kaynaklanan bir fark değil Sayın Vekilim, zeminin doğal topografyasından kaynaklanan 210 metrelik bir fark var.

BAŞKAN ATAY USLU – Düz bir ovaya yığılmıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Düz bir ova değil yani.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN IRGAT – Düz bir ova olmadığı için.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani tekrar soruyorum: Yığın liçin toplam 4 fazın her fazında 8 basamak varsa ve 8 basamakta 8 metre yüksekliğindeyse 1’inci fazın toplam yüksekliği $8 \times 8 = 64$ metre değil mi? Siz yarısı şeklinde arkasını dağa yaslıyorsunuz, yarı bir doluluk gibi görünebilir ama sonuçta 64 metre olur. Dolayısıyla onun üstüne de 2’nci fazı -isterseniz yatayda biraz daha genişlik bırakın- inşa etmeye başlıyorsunuz, o da 1’inci fazın altına doğru inmiyor, üstüne doğru gidiyor; yine 8 basamak, yine 8’er metreden yeni bir 64 metre. Yine arkasındaki tepeye yaslanarak devam ediyor. Yani dolayısıyla...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Hep üst üste gelmiyor ya yani resme bakarsanız şöyle yatay olarak gidiyor yani her faz diğerinin tamamen üzerine bina edilmiyor.

MTA GENEL MÜDÜRÜ VEDAT YANIK – Sayın Vekilim, şöyle izah edeyim: En yüksek kot dediğiniz yerden yığının üzerinden bir sondajla delik açtığınız zaman yığında o sizin söylediğiniz kot değil, sağlam topografyaya girdiği andaki yükseklik sayılır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neyin sayıldığından ziyade ilk membranı serdiğimiz, üstüne ilk daha 1’inci fazın 1’inci basamağını orada oluşturmaya başladığımız, yığdığımız o zemin ile en son kaymanın yaşandığı 33’üncü kat var ya, o seviyeye gelene kadar ki aradaki yüksekliği soruyorum. Yüksekliği de verdiğiniz proje zaten söylüyor bu arada yani 250 metreyi söylüyor ama arkasındaki dağa yaslanarak ama arkasındaki farklı bir topografyaya yaslanarak. Çünkü Anagold’un -Çöpler operasyonu diyerek- kendi internet sitesinde zaten diyor ki: “Çöpler madeninde yığın liç sahası her biri 8 metre yüksekliğe sahip 8 basamaktan oluşur. “Her bir faz. Bizde 4 faz var. Her fazda 8 basamak 8 metreden 64 metre ve 4 faz olduğu için de bu da çarpı 4 demek, o da 256 metre yapar. Zaten sizin verdiğiniz şeyde 250 metre. Yani veriler, yandaki matematiksel bilgiler içinde toplam yükseklik yoktu. Bu anlamda, arkasına bir dağ yaslanmış olsa bile bu alanda benim bildiğim kadarıyla bu bir dünya rekoru ve dünyadaki en yüksek yığın liç sahası diye biliyorum. Daha yüksek varsa beni düzeltin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ona bakarsınız yalnız 256 metrelik yığılmış bir nokta yok, üst üste yığılmış bir nokta yok. Zemin kotundaki farkları hep düşmeniz lazım. MTA Genel Müdürümüzün dediği gibi, en üstten bir delik açsak doğal zemine ulaştığımız nokta oradaki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Eğer sizin dediğiniz gibi olsaydı 4'üncü fazın en tepesinde bir kayma olduğunda 3'üncü faza hiç etki etmemesi gerekirdi nasılsa farklı bir topografya diye ama etti ve birlikte kaydılar. Dolayısıyla bu bütün olarak bir yığın liç dağıdır, fazlar birbirleriyle temas hâlinde, birbirleriyle etkileşim hâlinde ve bir şekilde birbirinin de üzerine inşa edilmiştir. Zaten kaldı ki buradaki siyanür solüsyonunun dolaştırılması ve oradan da altın elde edilmesi bu mantık üzerine kuruludur. Yani fazlar birbirinden kopuk değil ki. O zaman Anagold şirketi başka bir faz sahası belirlerdi, hiç üstüne devam etmeyip doğrudan ayrı bir sahayı kullanmayı tercih edebilirdi. Gerçi etmediğini anlıyoruz zaten. Burada hızlı ve üretim baskısıyla çalışılmış, o belli ama dolayısıyla burada yığın liç dağının, yapay dağın toplam yüksekliğini, zemini ve en yüksek olduğu nokta arasında 256 metreyi net bir şekilde gösterebiliriz.

MTA GENEL MÜDÜRÜ VEDAT YANIK – Müsaade eder misiniz Sayın Vekilim?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Buyurun.

MTA GENEL MÜDÜRÜ VEDAT YANIK – Şimdi sizin söylediğiniz 256 metrelik bir yığın yüksekliği...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Genel Müdürüm, şimdi mikrofonu açalım, ona kısa cevap verdikten sonra... Deniz Bey, şöyle yapalım: Bu konu, tabii, şimdi, ben farklı anladım yani ben de yorum yaparsam farklı bir noktaya gider, bunu bir soru olarak tutalım aklımızda. Bundan sonra da çokça tartışacağımız konulardan bir tanesi.

Genel Müdürüm kısa bir cevap verdikten sonra bence konuya bir devam edelim. Soru-cevap bölümünde teferruatlı bilgi isteyelim.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Şimdi, diğer konular tamam ama İliç olunca soru-cevap gidersek konu daha rahatlayacak. Orada Deniz Bey'in söylediği ile Genel Müdürün söylediği arasında bir fark yok. Zaten oradaki yükseklik 210 metrekare, bu firmanın kendi internet sitesinde de var. Burada böyle gidersek...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Genel Müdürüm, buyurun, bir açıklama yapın.

MTA GENEL MÜDÜRÜ VEDAT YANIK – Sayın Başkanım, şimdi, ben yirmi iki gün kaldım arazide. O arazinin her tarafını gezdik Sayın Bakanımızla birlikte. Sizin söylediğiniz şekilde kot farkı var, doğrudur. En alt yığının kotuyla en üstteki "Faz-4b" dedikleri kotun arasında 256 metre var ancak yığın yüksekliği dediğimiz, öyle, havayı ölçmez Sayın Vekilim. Siz en alttaki yığının en taban kotuyla en üstteki yığının en üst kotunu alıp da "Yığının yüksekliği bu kadardır." dediğiniz zaman bu mantığa uymaz. Yığınlar birbirlerinden bağımsız ama stabilitesini bozduğu zaman biri diğerini etkileyebilir, bu farklı bir olay. Burada da o olay olmuş. Her faz birbirini etkilemeyecek şekilde stabil hâlde tutturulmak üzere inşa edilmiş burada yani yığının en yüksek yeri sizin söylediğiniz şekilde bütün bu fazları esas alıp en alt kotla en üst kot arasındaki fark kadar değildir Sayın Vekilim.

Arz ederim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Şöyle: Ben piramit şeklinde yükselen bir yığın liç dağından bahsetmiyorum yani hacmini bütünüyle aynı hacimde yukarıya yükseliyor diye söylemiyorum, şunu söylüyorum: Neticede -zaten bu işin mantığı da böyle- birbirinin üzerine, tümüne veya bir kısmına, arkasına bir dağ alarak veya farklı bir topografya alarak da olsa birbirinin üzerine yığılarak inşa edilen fazlardan oluşan bir yığın liç dağı var ve bu yığın liç dağının her fazı 8 basamaktan oluşuyor, her basamak 8 metre -ya, çok net- 4 tane faz var ve 4 tane faz da yükselerek belirli bir açıyla zaten gitmek zorunda. Yani dümdüz bir bina gibi inşa edilmiyor. Onun belirli bir açısı var. O açı noktasında yükselerek gidiyor. Burada 256 metreye tekabül ediyor. Zaten şirketin kendi internet sitesinde de ayrıca bunu belirtiyor. Kaldı ki zaten sorunlardan biri de bu; şirketin kendi tarifine ve dizaynına göre bile 32'inci basamakta bitmesi gereken bir yığın liç dağı -öyle diyelim- bitmiyor, 33'üncü katta zaten bu kayma olayı yaşanıyor. Yani sorunlardan bir tanesi burada. Bunu iyi görmek için bu yığın liç dağının fazlarının birbiriyle olan ilişkisini iyi tanımlamak lazım. Burada da sizin zaten verdiğiniz buradaki bilgilere göre de 250 metre net olarak görünüyor. Bilirkişi raporunda da bu yığın liç dağının yüksekliği 257 metre olarak tanımlanmış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet, devam ediyorum: 14/2/2024 tarihinde yapılan ölçümlerde yığın liç alanında meydana gelen heyelan sonrası Sabırlı Deresi'ne akan bir malzeme görmüştük. Bu malzemenin dere önünde daha önceden yapılmış menfeze 830 metre bir mesafede kaldığı, yine, biraz ilerisinde bir Bağıtaş Barajı'mız var; oraya da 1.620 metre mesafede kaldığını ölçtük. Dolayısıyla bu görüntü Sabırlı Deresi'ne akan malzemenin Fırat Nehri'ne ve menfeze olan mesafesini gösteriyor.

Yine, heyelan sonrası liç sahasının en üst kısmında yani Sabırlı Deresi veya manganez tarafında değil de en üst tarafındaki bozulan ve orada kalan, stabilitesini kaybeden malzemeyi de bu genel görünümünden görebiliyoruz.

Alanda meydana gelen heyelan neticesinde Sabırlı Deresi'nde toplam etkilenen alan büyüklüğü 37,5 hektarlık bir alana yayılmış durumda Sabırlı Deresi'ne akan heyelan miktarı. Bir kısmı da manganez ocağına aktı demıştik. Burada da 27,8 hektarlık bir alana akmış durumda. Yığın liç alanının kaymaya konu etkilenen toplam alanında 69,7 hektarlık bir büyüklük olduğunu ölçtük.

Heyelan sonrası durum ve alınan aksiyonlar hakkında kısaca Komisyonumuzu bilgilendirmek istiyorum: 14 Şubat 2024 tarihinde meydana gelen heyelan sebebiyle işletme güvenliği açısından tehlikeli bir durum olduğundan MAPEG tarafından bütün üretim faaliyetleri sahada durduruldu. 17 Şubat 2024 tarihinde hareket eden yığın liç malzemesinin geçici depolama alanlarına taşınmasına ilişkin faaliyetlere fiilen başlandı. Bu süreçte birçok üniversiteden değişik alanlarda jeoloji, jeoteknik, maden; bir sürü hocamızın ve Çevre, Şehircilik Bakanlığının da yetkilileriyle bu geçici depolama alanlarının nereler olması gerektiğini, nerelerinin çevre açısından tehlike oluşturmayaacağına dair incelemeler yapılarak karar verildi ve üç gün sonra bu taşıma işlemlerine başlandı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından söz konusu sahanın çevre izin ve lisans belgesinin iptal edilmiş olduğu MAPEG'e bildirildi. Yine, 12 Mart 2024 tarihinde de daha önceden açıldığını tahmin ettiğim -herhâlde 2023 yılında kayıt, öyle olduğuna göre daha önceden açılmış- bu çevresel etki değerlendirmesi olumluluk kararının yürütmesinin durdurulmasına yönelik bir süreç, adli bir süreç varmış. 7/10/2021 tarihli bu "ÇED değerlendirmesi olumlu." kararının yürütmesinin durdurulması ara kararı yine MAPEG'e bildirildi.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Bakan Yardımcım, Enerji Bakanlığı olarak bu felaketin gerçekleştiğini felaketten ne kadar süre sonra...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Tam oraya geldim, tam oraya geldim, bir sonraki sayfa onu anlatıyor. Ben kendim öğrendim, henüz daha basına dahi yansımamıştı öğrendiğimde, 14.28’de galiba olay oldu, saat 15.00 gibi benim bilgim oldu ve...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Nereden aldınız bilgiyi veya kim verdi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yani muhtemelen bir daire başkanımız sosyal medyaya yansıyan görüntüleri bana attı. Biz hemen MAPEG’İ -zaten MAPEG’in benden önce bilgisi olmuştu- MAPEG Genel Müdürümüzü aradım, ruhsatla ilgili, ruhsatın sahibi kim, hissedarları kim, bütün bilgileri hazırlamışlardı. Biz hemen o saatte Bakanlığımızın bu tür acil durumlarda toplandığı acil durum merkezimize; 3 bakan yardımcısı arkadaşımız, Nevzat Bey, Zafer Demircan...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – MAPEG nereden öğrenmiş?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - MAPEG de muhtemelen benzer mahiyette öğrenmiştir çünkü ben öğrendiğimde...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Basından mı öğrenmiş?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Ben öğrendiğimde, televizyon kanallarını açtığımda henüz kanallara haber yansımamıştı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yedi saat sonra, Amerika’dan onay geldikten sonra işletmenin durdurulduğuna dair kamuoyunda -ve bizde oradayken- duyduğumuz şeyler var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Kaç saat sonra?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yedi saat sonra.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yedi saat sonra...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yedi saat beklenip yedi saat sonra Amerika’dan onay geldikten sonra işletmenin durdurulduğu yani kaza oluştu...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kaymanın tespit edildiği ama bu kaymanın...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sabahki tespiti mi kastediyorsunuz, olay olduktan sonraki mi?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kazanın oluştuğu... Yedi saat boyunca Denver’den gelecek emir beklenmiş işletmenin durdurulması için.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yani onu şirkete sormanızda fayda var, açıkçası bilmiyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sizin bilginiz yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Yok, o konuda bilgim yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Bakanım, siz devam edin.

Arkadaşlar... Ama mikrofon açmadığımızdan kayda girmiyor.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ama bu yöntem de iyi gitmiyor çünkü... Nasıl olacak en son?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Bitmek üzere zaten, çok fazla kalmadı.

BAŞKAN ATAY USLU – Sormanızda sorun yok, ben dinliyorum ama...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Hayır, ben bekliyorum ama...

BAŞKAN ATAY USLU – Aynı anda birden çok mikrofon çalışmıyor ve kayda da girmiyor bazen açmaya çalışıyorum ama kayda da girmiyor...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Ben olayı öğrenir öğrenmez, Sayın Bakanımız biliyorsunuz, o zaman yurt dışındaydı, hemen kendisine ilettim, bana hemen olay mahalline ulaşmamı talimat verdi. Biz MAPEG Genel Müdürümüzle birlikte ilk giden ekiplerden biriyiz zaten bizim, biraz önceki bahsettiğim, Gümüşhane'deki denetim ekibimiz de oradan gelmişti ve biz gittiğimizde faaliyet yoktu, onu söyleyeyim yani biz saat 22.00 gibi oradaydık. İçişleri Bakan Yardımcımızla birlikte gittik, bizden hemen biraz sonra yurtdışındaki ziyaretlerini yarıda kesip Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Alparslan Bayraktar da gece yarısı oraya intikal etti, ondan biraz önce İçişleri Bakanımız Sayın Ali Yerlikaya oraya intikal etti ve hemen durum değerlendirmesi, tespitlerle başlamış olduk. Burada hızlı bir şekilde gerek daha sonraki tarihlerde de bölgeyi ziyaret eden sayın bakanlarımızın gerek Erzincan vekillerimizin orada birlikte bu süreci yakından takip ettiğine dair resimleri görüyorsunuz; her gün hâlâ devam ediyor, tüm kuruluşların, ilgili tüm kuruluşların katılımıyla; Çevre Şehircilik, DSİ, oradaki kaymakamlığımız, jandarma, AFAD... Sabah değerlendirme koordinasyon toplantılarını yapıyoruz hem bir gün önceki yapılan çalışmaları, neler yapılmış, onları öğreniyoruz hem de o günkü çalışmaların planlamasını yapıyoruz. Dediğim gibi, Sayın Erzincan milletvekillerimiz Süleyman Karaman ile Sayın Mustafa Sarıgül de sürekli orada süreci yakından takip ettiler. Orada kurulan kriz merkezinde, amacımız, en büyük amacımız, en büyük önceliğimiz 9 işçi kardeşimize bir an önce ulaşmaktı ve aynı zamanda da çevre açısından bir risk oluşturmayacak tedbirlerin alınması... Bugüne kadar yaklaşık 2 milyon 519 bin metreküplük bir malzeme hareketi sağlanmış oldu. Yedi yirmi dört hâlâ çalışmalar -gece gündüz- devam ediyor. Sadece çok kısa sürelerde bu heyelan noktasındaki malzemeler radarlarla takip ediliyor, yeni bir heyelan ve yeni bir kazaya sebebiyet vermemek adına oradaki hareketliliğin devam ettiği anlarda çalışmalara çok kısa sürelerle zaman zaman aralar verildi ama şu anda yine takip ediliyor malzemeler. Çalışanların, kurtarmaya katılan çalışanların hayatlarını riske atacak bir hareketlenme olduğu tespit edildiği takdirde yine o hareketlilik gidinceye kadar çalışmalara ara verilecek ama şu anlarda öyle bir bilgiye sahip değiliz yani bir hareketlilik gözüküyor çünkü malzeme taşınırken hem Sabırlı Deresi'nden malzeme alınıyor hem manganez ocağından malzeme alınıyor hem de yukarıdan yeni kaymalara sebep olabilecek, baskı yaratabilecek malzemeler de alınmaya başlandığı için hareketlilik miktarları şu anda gözlemlenmiyor.

Biraz önce bahsettim, her gün ilgili tüm kurumların -AFAD, Çevre Şehircilik, işte, DSİ- koordinasyon toplantılarıyla bu faaliyetler yürütüldü. Yine, kazayla ilgili bilgi kirliliğinin önlenmesi adına gerek bölge halkının bilgilendirilmesi gerek zaman zaman toprak altında kalan, liç sahasının, heyelanın altında kalan işçilerimizin yakınlarının bilgilendirilmesine yönelik bizzat Sayın Bakanımız birçok kere halkla, oradaki işçi yakınlarıyla bir araya gelerek neler yapılıyor, ne tür çalışmalar yapılıyor, bunlar hakkında kendilerini bilgilendirdiler.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünü ayrıca dinleyeceksiniz, ne tür tedbirler alındığını onlar daha detaylı olarak muhtemelen görsellerle size anlatacaktır ama neticede liç başındaki suyu bir setle önledi DSİ, liç sahasına karışmasını önledi ve orada gelen su hacminin 4 katı büyüklüğünde 4 tane ayrı alternatif pompayla o suyu liç sahasına karışmadan diğer atık depolama sahalarına, atık havuzlarına aktaran sistemi kurdu. Dolayısıyla bir kere liç sahasına dreden bir su karışarak karışan suyun siyanürle kontamine olup karışıp tekrardan Fırat Nehri'ne karışmasını önlemek için aldığı tedbirlerden

biri o. Diğer bir tedbir, bu Sabırlı Deresi baraja yakın bir nokta, buraya bir sedde çalışması yaptı, bu tamamlandı. Bunun zemini de geçirimsiz hâle getirildi. Dolayısıyla ola ki... Belki de su birikmiyordur bile, birikmiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Su kuyuları yok muydu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Söyleyeceğim, söyleyeceğim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yığın kütleinin altında kalan var zaten.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, kütleinin altında yok. Şu gördüğünüz seddenin ön tarafında var. Bu, burada da amaç, ola ki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – ÇED raporunda var görünüyor da onun için...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, yığının altında yok yani kayan yığının altında yok. Burada da amaç, ola ki bir şekilde yağmur suyu veya kontrol edemediğimiz bir su gelir de siyanürlü malzemeye karışırsa burada sedde olalım, burada önleyelim. Burada yine pompalar var, buranın zemin geçirimsizliği de sağlanmış durumda. Buradaki biriken suyu da siyanürlü suyu da pompalar vasıtasıyla atık havuzlarına atacak mekanizma kuruldu. Bütün yapılanlar, DSİ'nin yaptığı bunlarla da sınırlı değil. Ayrıca da daha biraz önce bahsettiğim, yukarıda yığın için başladığı noktanın daha ön tarafında, ileride daha büyük barajlar yapıp ola ki büyük bir sel felaketi olur, hesap edilmeyen, tahmin edilmeyen miktarda bir su gelirse ve şu anki yapılanlar yeterli olmazsa diye onların da yine liç sahasındaki, bu heyelan sahasındaki siyanürle karışmadan doğrudan borulama yöntemiyle, kapalı borularla baraja taşınacağına dair bir proje de var, onun da çalışmaları devam ediyor. Şunu da belirtmekte fayda var, MTA Genel Müdürümüz “Onu belirtmekte fayda var.” dedi: Biraz önce burada iki türlü operasyondan bahsettik; bir, “tank liçi”, iki, “açık, yığın liç” dediğimiz. Yaklaşık yüzde 85 civarındaki üretim tank liçinde gerçekleştiriliyor -tesislere gidince göreceksinizdir- yüzde 15’lik bir kısmı yığın liçe üretiliyor altının, onu da belirtmekte fayda görüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan Yardımcım, SSR Mining’in resmî raporuna göre Kurudere’nin üzerinde -bakın, burada- su kuyuları var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani Kurudere’nin üzerindedir...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani o hattın üzerinde, orada açılmış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Kurudere’nin üzerindedir ama yığının geldiği alanda değildir yani hiçbir şekilde yığının geldiği alanda kuyu yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Öyle görünüyor, vereyim mi size?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Verebilirsiniz ama benim orada yığının altında kuyu olduğuna dair bilgim yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – SSR Mining’in resmî raporu bu.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN – Kuyular zaten ölçüm kuyusu olan kuyular yani herhangi bir su alınan, oradan su çekilen bir kuyu değil, ölçüm kuyuları.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama orada tanım olarak aynı tanım altında “groundwater wells” olarak yazıyor yani su kuyusu olarak...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN – Ya, su kuyusu değil onlar, ölçüm kuyuları yani tedbiren alınmış...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani ben olduğuna dair belge veriyorum, sizin de olmadığına dair bir plan, proje, bir şey vermeniz lazım.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, devam edelim lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani netice itibarıyla DSİ de oradaki siyanürlü malzemenin çevreye, özellikle Bağıştaş Barajı’na karışmasını önlemek için faaliyetlerini devam ettirdi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının zaten orada hâlâ sürekli ekibi var, mobil laboratuvarı hemen oraya intikal etti. Zaman zaman sayısı değişmekle birlikte, duruma göre 14 veya 15 ayrı noktadan, bunların bir kısmı zaten kazadan önce de şirketin “Acaba yer altı suyuna bir siyanür karışımı var mı?” diye takip ettiği, takip etmenin de ÇED raporuna göre zorunlu olduğu kuyular var. O kuyulardan yani yer altı kuyularından acaba yüzey sularına bir karışma var mı diye Bağıştaş Barajı’nın hem memba kısmından hem türbinlendikten sonraki munsap kısmından her gün 2 kez numuneler alındı topraktan, ayrıca, yine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hava kalitesini ölçme cihazı, mobil cihazı oraya intikal ettirildi acaba hava kalitesinde bir bozulma söz konusu var mı diye. Sadece kendi laboratuvarlarında da tahliller yapılmadı, kamuoyunun bu konudaki hassasiyeti dikkate alınarak hem Çevre Bakanlığının oraya intikal etmiş olan mobil laboratuvarına gönderildi malzemeler, orada tahlil edildi, Çevre Bakanlığının Ankara’daki akredite laboratuvarına gönderildi, orada tahlil edildi, 3’üncü bir akredite laboratuvara, bağımsız laboratuvara gönderildi, analiz edildi, hâlâ analizler devam ediyor. Bugüne kadarki tahlillere baktığımızda, tehlike sınırlarının çok çok çok altında ölçüm değerlerine rastlandığını biz de orada hep müşahade ettik.

Heyelandan hemen sonra AFAD, JAK, TSK, EGM, madenciler ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan 339’u arama kurtarma personeli olmak üzere toplam 2.723 personel bölgede görev yapmış ve hâlâ faaliyetlerine devam ediyor. Bu faaliyetlerde 910 araç, iş makinesi, 2 kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer ölçümler yapan araç, 5 kurtarma köpeği arama kurtarma çalışmalarına katıldı. Sahada 76 tane jeneratör, 125 tane aydınlatma kulesi bulunuyor çünkü gece de -24 saat esasıyla- çalışmalar devam ediyor. Bölgede yeni oluşabilecek bir kaymanın izlenebilmesi için heyelanlı bölgeye tam hâkim olan yeni jeoradarlar hemen bölgeye intikal ettirildi. Dolayısıyla şu anda o ilç sahası tam hâkim bir şekilde izleniyor; yukarıda kalan, henüz alınmayan dağılmış malzemenin bir hareketi var mı, yok mu anında takip ediliyor, görülüyor. Zaten zaman zaman çok kısa sürelerle çalışmalara ara verilmesinin de verisi oradan geliyor yani “Bir hareketlilik var, ekibi oradan uzaklaştırın.” şeklindeki bir talimatla çalışan arkadaşlarımızın canını tehlikeye atmama adına bu izlemeler kuruldu.

Şunu da belirteyim: Buradaki yapılan tüm çalışmaların, biraz önce bahsettiğim, DSİ’nin yaptığı bütün yapıların, buradaki bütün taşıma işlemlerinin veya ne kadar maliyet oluşuyorsa tamamını şirkete ödettiriyoruz yani devletin burada kendisinin ilave bir katkısı olmuyor.

Şu anda da bu videoyla çalışmaların en güncel hâlini... Yani nereye taşınıyor, hangi geçici depolama alanlarına taşınıyor, böyle bir videomuz var, onu kısaca bir izleyelim.

(Video gösterimine başlandı)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şu anda taşıma yapan araçları görüyorsunuz. Burası Sabırlı Deresi’nin yamacı, başlangıç noktası.

(Video gösterimine devam edildi)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şu anda Faz-5’e göre “drone”la çekilmiş bir görüntü, çıkıyoruz yani oradan kaymış malzeme gördüğünüz gibi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Bakanım, burada aşağı yukarı 36’ya yakın ağır metalin bulunduğu ve işte, siyanür ve sülfürik asidin bulunduğu bu atık nereye taşındı acaba?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Orada bir atık depolama havuzu var çok büyük. O ağır metallerin -siyanür ayrıştırılıyor çünkü tekrar kullanılacak-hepsi oraya gönderiliyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Geçici depolama alanı oluşturuldu mu, nereye götürüldü yani gelişigüzel bir depolama alanına mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tabii. Bu taşınanlar rastgele gidip bir yere konulmadı. Dedğim gibi, üç gün sonra başladı dememin sebebi, bunlar nereye taşınmalı, yeni taşındığı yerde çevreye zarar vermemek için neler yapılmalı, birçok üniversitemizin hocaları oradaydı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yetkilileri oradaydı. “Mermer ocağı” ve “ana ocak” dediğimiz, yine, gidince göreceğimiz 2 tane büyük alan var. Öncelikle “batı ocak” dediğimiz yerde hemen hızlı bir şekilde başladık ama bunların hepsinin altına geçirimsiz... Şurada da gözüküyor, mesela bu mermer ocağı, gördüğünüz gibi, geçirimsiz malzeme, killeme işlemi yapılmış, hatta ana ocakta bir de membran döşendi, üstüne tekrar killeme yapıldı. Dolayısıyla bu geçici depolama alanlarına taşınan malzemenin tekrar yarın yer altı sularına karışacak mahiyette bir zararı olmaması için gerekli tedbirler alındı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Membranın ömrü ne kadar Sayın Bakan Yardımcım?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Onu bilmiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben elli yıl diye biliyorum. Bilen var mı aramızda?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bilmiyorum ama bu geçici depolama sahasından zaten bizim tahminimiz bir yıl sonra... Kalıcı depolama sahası şimdi hazırlanıyor, yine membranlanacak, oraya tekrar taşınacak bu malzeme. Burada geçici olarak, adı üstünde “geçici depolama sahası.”

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu tip sahaların altına serilen, gerilen membranın bir ömrü var, o ömür bittiği anda bu altın madenini işleten şirket burada olmayacak. Dolayısıyla, artık o dakikadan itibaren çevresel faktörlerin sadece...

(Video gösterimine devam edildi)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – O geçici depolama sahalarında da bir kil tabakası oluşturduktan sonra... Ana ocaktaki membranı görüyorsunuz sol tarafta Sayın Vekilim; bu, geçici depolama alanı, mermer ocağı, yine, gidince göreceğiz; çok büyük ocaklar, zamanında cevher çıkartılan ocaklar. Bunların tabanları geçirimsiz hâle getirildi ve şimdilik geçici olarak buraya taşınıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu taşınan yığın liç malzemesinden yine altın elde etmek için bir işlem yapılacak mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani o tartışılıyor, şimdilik benim bildiğim yok yani aslında altın var bunun içerisinde.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne kadar altın olduğu konusunda bir hesaplama var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne kadar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – 8 ton falan altın tahminen, bunun içinde hâlâ var.

Sonra, MTA Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bir iki çalışmadan bahsetmek istiyorum. Şimdi, biraz önce gördünüz, çok geniş bir alan; işçilerimizi nerede aramız lazım, en doğru lokasyonlar nere, bu işçilerimize en hızlı nasıl ulaşabiliriz? Birçok teknik yöntemle de başvurduk, bunlardan bir tanesi de MTA Genel Müdürlüğü tarafından jeofizik manyetik uçuşlarla... Biliyorsunuz, burada araçlar var, konteynerler var, yaşam konteynerleri var, depo konteynerleri var. Bu işçilerimizin bu konteynerlerin içinde, etrafında, araçların yanında, yakınında olmasını daha kuvvetle muhtemel gördüğümüz için yerin altındaki metallerin yoğunlaştığı noktaları, lokasyonları -MTA Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarla- belirlemeye çalıştık. Müsaade ederseniz bu iki konuyu konunun daha hâkimi olan MTA Genel Müdürümüz size arz edecek.

MTA GENEL MÜDÜRÜ VEDAT YANIK – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; heyelan olduğunu haber alır almaz Bakanlığımızın talimatı gereği -bizim Jeofizik Etütleri Dairesi Başkanlığımız var- Jeofizik Etütleri Dairesi Başkanlığı malzemelerini ve ekibini hazırladı, kara yoluyla İliç’e hareket etti çünkü “drone” vardı, bunun kanatları var, uçakla gidemediler, bir minibüsle kendilerini oraya ulaştırdık. Hemen ertesi günü -bu jeofizik yöntemler insan bedenini yer altında göstermiyor- heyelanla birlikte araçların içinde olma ihtimali düşünülerek havadan “drone”la jeofizik manyetik ölçümler yapıldı, bu ölçümler teyit edildi AFAD’la birlikte, daha sonra bunlar harita üzerine işaretlendi, aramaların yoğunlaşacağı yerler belirlendi ve bu işaretlemelere göre de arama çalışmaları yönlendirildi ve yine, kamyon kasasının içinde bulunan ilk kazazedenin cesedi de yine tıpanın içinde, bizim belirlediğimiz yerde bulundu. İkinci ceset de -çünkü heyelan zamanla da hareket ediyor, belki şu anda stabil hâle gelmiştir- bir iki metre yakın mesafede bulundu. Bu şekilde biz MTA olarak hem manyetik çalışmaları yaptık jeofizik olarak, hem de görüntü alarak, her gün orada bu görüntüleri tekrarlayarak yığın liçteki hareketliliği gözlemledik ve toplantılarda, sunumlarda bu çok faydalı oldu. Jeofizik çalışmalarımız bu şekilde.

Bunun dışında, mermer ocağında ve ana ocakta yine ölçümler yapılarak orada da işaretlemeler yapıldı, yığın liçteki hareketler gözlemlenerek toplantılarda Sayın Bakanlığımız ve ilgili yetkililere sunumlarla bu bilgilendirmeler yapıldı.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Bulunamayanlarla ilgili bir öngörü var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ya, öngörüler var yani işte, MTA’nın yaptığı bu çalışmada tamamen biraz yaklaşım yani “Bunlar, bu işçi kardeşlerimiz araçların olduğu yere yakındır, konteynerlerin olduğu yere yakındır.” varsayımından hareketle nerede metal belirlediysen bu çalışmalarda oraları işaretledik.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Öngörü saha olarak mı sadece, derinlik olarak da bir fikir mevcut mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Saha olarak, nokta olarak.

Ayrıca Erzincan İl Jandarma Komutanlığı yirmi dört saat esasla yol kontrolünü yaptı, çalışanlara gerekli güvenlik imkânlarını sağladı. Zaman zaman sahada bu konuda yetiştirilmiş köpekli arama faaliyetleri gerçekleştirildi. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kayıp vatandaşların yakınlarına 338 adam/gün psikososyal destek ekibi tarafından 2.095 psikolojik ilk yardım hizmeti verildi. Sağlık Bakanlığı tarafından acil müdahaleler için çadır kuruldu, bir hekim nezaretinde bu süreçte 228 kişiye sağlık hizmeti verildi ve yine, orada İliç Devlet Hastanesinde -oraya yakın zaten- 239 afetzede yakınına tıbbi hizmet verildi ve 375 kişiye de evde sağlık hizmeti verildi. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 55 personelle birlikte her gün belli gruplar hâlinde yakınlar ziyaret edilerek manevi danışmanlık sağlandı.

Muhtemelen takip etmişsinizdir, İliç Cumhuriyet Başsavcılığının (2024/88) sayılı dosyası kapsamında bugüne kadar 8 kişinin gözaltına alınma ve tutuklanma süreçleri devam ediyor; bunların burada isimleri ve görevleri var, birisi yabancı, diğerleri bu süreçte görevli personel.

Son olarak da bu heyelana ilişkin inceleme ve değerlendirme neticesindeki kendi değerlendirmelerimizi arz ederek sunumu tamamlamak istiyorum. Birincisi, bir kere Bakanlığımız Teftiş Kurulu (14/2/2024/3) sayılı Olur'la idari soruşturma başlatmış durumda. Bu idari soruşturmaya teknik olarak katkı sağlamak için maden, harita, jeoloji ve hidrojeoloji mühendislerinden bir bilirkişi heyeti de teşkil edilmiş ve şu anda Teftiş Kurulu Başkanlığımızın -Başkanımız da burada- soruşturmaları ve incelemeleri devam ediyor.

MAPEG kendi içerisinde bir inceleme başlatmıştı. Bu heyelana konu liç alanı, tesis alanları, açık işletme ocakları, heyelanın etkilediği alanlarda yapılan gözlemler, şirket yetkililerinden alınan bilgi ve belgeler, hava fotogremetrisi yöntemiyle yapılan ölçüm işleri sonucunda elde edilen veriler ve heyelan olayından önceki yığın liç alanındaki görselleri inceleyerek heyelanın oluş nedenine ilişkin değerlendirmelerini MAPEG yapmış, tamamlamış durumda. Bu değerlendirmedeki son kanaatlerini söylemeden önce size MAPEG'in tespit ettiği -yani savcılık da bu tespitleri yapmıştır, onun elindedir bu veriler- bazı bilgileri sizinle paylaşmak istiyorum: Baktığımızda -her ne kadar yetersiz olduğunu düşünsek de- jeoradar verilerinde yapılan incelemelere göre yığın liçteki yer değiştirme hareketlerinin kazadan yaklaşık üç ay evvel artış yönünde bir eğilim gösterdiğini ve kaza gününe kadar da artarak devam ettiğini açıkça görüyoruz. Bu grafiğe bakarsanız, 30 Kasım'da hareketlilik başlıyor, zaten en son kazanın olduğu saatte maksimum noktaya... Hareket eden, milimetrik olarak malzemeyi gösteren bir grafik bu.

Yine, bunu haritaya yansıttığımızda, şu yeşille gördüğünüz zaten yığın liçin kendisi ve üzerinde riskli hareket durumunu gösteren renkleri görüyorsunuz. Bu, heyelandan iki gün öncesine ilişkin jeoradar verilerinin haritaya yansıtılmış hâli. Bazı yerleri gri görüyorsunuz onlar da hani o zamanki jeoradar verilerinin çok böyle sahaya hâkim olmadığını tespit ettiğimizi söyledik, oraları da görmüyor yani jeoradar.

Bir sonraki haritada da bir gün öncesine ilişkin verileri görüyorsunuz. Gördüğünüz gibi, hareketliliğin artmış olduğunu yani biraz önceki grafiğin aynısını zaten teyit etmiş oluyor. Son olarak da heyelan gününe ait bu jeoradar verilerine baktığımızda, tam da kayan, heyelana uğrayan bölgelerdeki hareketliliğin yüksek olduğunu, en yüksek noktalara çıktığını MAPEG tespit etmiş durumda.

Her ne kadar Bakanlığımızın soruşturması, daha birçok kişinin, çalışanın ifadesinin alınması, bazı diğer verilere ulaşılması vesaire yönünde devam etse de MAPEG'in kendi değerlendirmesi şu şekilde sayın vekillerim: Yığın liç alanındaki faaliyetler sırasında meydana gelen ve işletmeciler tarafından da fark edilen şevlerdeki duyarsızlığın önüne geçilebilmesi yönünde önlemler alınması gerekirken önlemlerin alınmadığı ve yığın liç alanı üzerindeki depolamanın devam ettirildiği; yığın liç alanındaki hareketlerin takibi amacıyla konumlandırılmış jeoradar görüş alanının yetersiz olduğu -öncekileri kastediyorum- yığın liçin kısmi bir bölgesini izleyebildiği; jeoradar sayısının yetersiz olması sebebiyle yığın liç alanının tamamına hâkim olunamadığı...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Hareketli bu bölge kadraj dışı mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Hareketli bölge kadrajda, orayı görüyoruz.

Faaliyetler esnasında firma tarafından risk oluşturan hususların yorumlanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmediğini yani daha önce olan bazı durumların risk değerlendirmesinin sağlıklı yapılmadığını düşünüyoruz. Heyelan olayına sebep olabilecek nitelikte hareketliliğin heyelandan önce jeoradar takip cihazı verilerine yansıdığı -biraz önceki verilere baktığınızda- ve bölgede çalışanlar tarafından da fark edildiği hâlde, -8,5 gibi bu verileri birçok işçimiz sahada yukarıda çatlakları görüyorlar- bunu gördükleri hâlde çalışanların ve iş makinelerinin tamamını... Yani bir kısmını uzaklaştırıyorlar onu söyleyeyim. Normalde 40'a yakın işçimizin oradan uzaklaştırıldığı bilgisi var bizde. Ama Sabırlı Deresi'nde olan, şu anda bulunamayan ekip, borulama ekibi. Ben özellikle bu işçi arkadaşlara da çalışma arkadaşlarına da bir sürü işçi oradan uzaklaştırılmış, bunlara söylenmemiş mi, bu arkadaşların haberi mi yoktu; yoksa haberleri var olduğu hâlde mi buradalar diye sordum. Burada -muhtemelen sizlere de gelmiştir- iki türlü de bilgi var, hangisinin doğru olduğunu araştırıyoruz veya savcılık soruşturması bunu ortaya çıkaracak. Bir grup diyor ki: "Evet, bunların da haberi vardı ancak bunların olduğu bölgeye bu kaymanın, heyelanın gelmeyeceği kanaatiyle yani 'Buralara gelmez, buralara ulaşmaz.' şeklinde bir kanaatle o işçi arkadaşlarımız bilgileri olduğu hâlde orada beklediler, ayrılmadılar." Bazılarındaki diğer bir görüş yani bu ancak adli soruşturmada ortaya çıkar. "Hayır, bunlara haber verilmedi." şeklinde de bir görüş var; onu bilemiyoruz ama bir kısım işçilerin buradan uzaklaştırıldığını... Bunun yeterli olmadığını yani tamamının aslında uzaklaştırılmasının sağlanması gerektiğini, dolayısıyla acil durum eylem planının da doğru uygulanmadığını MAPEG düşünüyor ve değerlendiriyor.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim; bizim hazırladığımız sunum bu kadar. İnşallah faydalı olmuştur ama eksik kalan, kafanızda cevaplanması ihtiyacı hissettiğiniz hangi sorular varsa inşallah onları dinleyelim; biliyorsak hemen, bilmiyorsak doğrusunu size iletme adına araştırmak suretiyle Komisyonumuza aktaralım. Yeter ki en doğru bilgilendirmeyi sayın vekillerimize yapalım ki alacağımız kararlar, alacağımız kararlar en doğru şekilde tezahür etsin.

Arz ederim, teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Çok teşekkür ederim Sayın Bakanım.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, MAPEG Maden Mühendisi Salih Elitok ve Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin Irgat tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN ATAY USLU – Yaklaşık dört saat oldu, dört saatlik uzunca bir bilgilendirme oldu. Madencilikten başlayarak, altın madenciliği, arama, ruhsatlandırma, işletme, İliç Maden Ocağındaki süreçler ve kazayla ilgili teferruatlı bir şekilde bir bilgilendirme yaptınız.

Size teşekkür ediyoruz.

Biraz önce, Sayın Bakan Yardımcımız Nevzat Şatıroğlu da katılmıştı, şimdi Genel Kurula geçtiler. Genel müdürlerimiz, daire başkanlarımız, uzmanlarımız burada.

Şimdi ikinci bölüme geçelim. İkinci bölümde arkadaşlardan değerlendirmelerini ve sorularını alacağız, daha sonra da cevap kısmına geçeceğiz.

Deniz Bey herhâlde acele ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Genel Kurulda bir konuşmam var.

BAŞKAN ATAY USLU – Ama Deniz Bey burada diye arkadaşlar “Komisyonda bir siz varsınız Sayın Başkanım, bir de Deniz Bey var, biz yokuz!” diyorlar. Biraz önce bana bu tür sitemler oluştu.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Rica ederiz.

BAŞKAN ATAY USLU – Sizin değerlendirmenizi ve sorunuzu alalım, daha sonra arkadaşlardan sırayla değerlendirme ve soruları alacağım.

En başta söyledik arkadaşlar, birinci turu yapalım, makul bir süre olsun, sonra ikinci tura geçelim çünkü bizim arkadaşlarımız soru sormak istiyor, hızlı bir şekilde sormak istiyor farkındayım, herkes not aldı. O yüzden, size beş dakikalık süreyi başlatıyorum.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan Yardımcısı, değerli bürokratlar; öncelikle ifade etmek gerekiyor ki Enerji Bakanlığının yaptığı sunumda çok büyük ve hayati eksiklikler var. Bu eksikliklerin başında, Anagold’un işlettiği altın maden sahasının içinde kaymanın yaşandığı yığın lıç sahasında, Anagold şirketinin dışında, bir başka şirketin başka bir ruhsat sahasından çıkardığı oksitli cevheri getirip yığdığını söylemediniz; bu şirketin adı Kartaltepe Madencilik. Kartaltepe Madencilik’in aynı yığın lıç sahasına yığma yaptığı bilgisi ne acıdır ki Anagold Madencilik’in nihai ÇED raporunda da belirtilmiyor, âdeta gizlenmiş ve felakete giden yolun taşları da böyle döşenmiş. Anagold ve Kartaltepe Madencilik şirketleri tek yumurta ikizi şirketler. Her ikisinin de yüzde 80 ortağı SSR Mining, yüzde 20 ortağı Lidy Madencilik.

Şimdi, sizin yaptığınız sunumda, verdiğiniz bir tabloya göre diyorsunuz ki: “16/4/2008’deki ÇED olumlu kararında yığın lıç kapasitesi 34 milyon ton.” Anagold’un ilgili nihai ÇED raporuna hemen bakıyoruz, evet, 34 milyon ton. 2014 yılına gelindiğinde, burada diyor ki: “Yığın lıç kapasitesi 73 milyon ton ve 2021 gelindiğinde yığın lıç kapasitesi 85,3 milyon ton.” Ve altında da diyorsunuz ki: “Yığın lıçte, heyelan öncesi son durumda 68 milyon ton depolama yapılmıştır.” Bu, baştan aşağı yanlış. Neden? Çünkü 2014 yılı ÇED raporunda belirtilen 73 milyon tonluk yığın lıç kapasitesi hiçbir zaman gerçek olmadı çünkü Anagold’un nihai ÇED raporuna göre deniyor ki “Proje kapsamında yer alan yığın lıç tesisi 73 milyon ton cevher işleme kapasiteli olarak 5 faz olarak planlanmıştır. Mevcut durumda toplam 58 milyon ton kapasite olarak ilk 4 fazın inşası tamamlanmış ve Mayıs 2020 itibarıyla bu alana 53,7 milyon ton cevher serimi yapılmıştır.” Yani 5’inci faz hiçbir zaman yapılmadı, yapılmadığı için de mevcut kaymanın yaşandığı yığın lıç sahasının kapasitesi 58 milyon tonda kaldı. Kartaltepe Madencilik de bir yandan kendi oksitli cevherini getirdi, o da yığdı. Kartaltepe Madencilik’in nihai ÇED raporunda da diyor ki: “Ekim 2021 itibarıyla yaklaşık 58 milyon ton cevher yığın lıç sahasına serilmiştir.” Yaklaşık olarak... Yine sizin verdiğiniz bu tabloya baktığımızda 2014 yılında 73 milyon tona yükselen yığın lıç kapasitesinin doğru olmadığını, gerçek olmadığını, faz 5 ve faz 6’nın hiçbir zaman yapılmadığını görüyoruz. Yani 58 milyon ton kapasiteyle devam etmiş. 2021 yılına gelindiğinde ise 58 milyon ton kapasite varken 2021’de o tabloda şöyle bir ifadeniz var, diyorsunuz ki: “Yığın lıçte heyelan öncesi son durumda 68 milyon ton depolama yapılmıştır.” Yani 58 milyon ton kapasiteli yığın lıç sahasına 68 milyon ton yığın yığıldığını, yüklendiğini, aşırı bir yükleme yapıldığını burada bu tabloyla kabul etmiş oluyorsunuz. Dolayısıyla bunu kontrol etmeliydiniz, bunu denetlemeliydiniz. Burada bu yığın lıç sahasının bu şekilde aşırı yüklenmemesi gerekiyordu.

Şimdi, aynı zamanda, sunumda faz 5 için “Hazırlık aşamasında.” diye ifade kullandınız. Diğer taraftan, yine sunumda Kuru Sabırlı Deresi üzerinde kayan yığın kütlelerinin altında bir su kuyusu bulunmadığını ifade ettiniz. SSR Mining’in resmî raporuna göre bakın, burada yeşille belirtilmiş olan kuyular, Kuru Sabırlı Deresinin üzerindeki su kuyularıdır ve bunlar şu anda bu kütlelerin altındadır.

Diğer taraftan, siz 97 metre yüksekliğinde bir yığın liç sahasından bahsettiniz oysa ki sizin verdiğiniz şemadaki kot farkı bile söyledığınızden daha farklı bir gerçeği gösteriyordu. Zaten şirketin de Anagold'un da kendi resmi internet sitesinde belirttiği gibi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – ...Çöpler Madeninde yığın liç sahasının her biri 8 metre yüksekliğe sahip, 8 basamaktan oluşur ifadesi vardır. Her bir fazda 8 basamak var, her basamak 8 metre. Her kat 64 metre ve 4 faz olduğunu hesap edersek buradaki yüksekliğin 56 metre olduğu görülüyor. Dolayısıyla bu ifade ettiğim hususta ve bulgular kapsamında sunumunuzu tekrar revize ederek Komisyon Başkanlığına verdiğimiz sorulara resmi belgelerle birlikte yanıt vermenizi talep ediyoruz. Aynı zamanda da yaptığınız denetimlerle ilgili burada kısa tablo olarak verdiğiniz tüm belgelerin kopyalarını, resmi onaylı denetim belgelerini de sizden talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Başka söz isteyen var mı arkadaşlar?

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) – Sayın Başkan, söz almak istiyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) – Sayın Bakanım, işletme işleten firmanın bu toprak dolgusunu Amerikalı bir firmaya dizayn ettirdiğini, verilerin de yanlış girildiğini ve bu veriler üzerine bu dolgunun yapıldığını yani sıkıntının ta temelde başladığı söyleniyor, böyle bilgiler var. İleride de böyle bir şey çıkarsa Türkiye bununla ilgili ne yapacak? Benim sorum bu kadar.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Şevkin.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

Öncelikle kapsamlı sunumunuzdan dolayı teşekkür etmek istiyorum. Ancak ülkede geline noktada, özellikle şu anda aşağıda bir maden yasasının görüşülmekte olduğu süreçte Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları döneminde tam 22 kez Maden Kanunu değiştirildi ancak maalesef maden kazalarının, maden cinayetlerinin önüne hâlâ geçilemedi. Sadece çok ölümlü cinayetler meydana gelirse kamuoyunun dikkatini çekiyor, bunun dışında orada olagelen kazalar ne yazık ki kamuoyunun dikkatinden kaçırılıyor.

Genel olarak kaza olduktan sonra, deprem olduktan sonra, afet olduktan sonra işte, burada kriz merkezleri oluşturmak ve Sayın Enerji Bakanının, Çalışma Bakanının günlerce orada olduğu... Keşke bu kadar ilgi denetim sırasında ve bu madenlerin işletilmesi esnasında gösterilse bu alanlara ve sağlıklı ve ulusal madencilik politikasını önceleyen bir maden yasası oluşturulsa ülkede gerçekten. Türkiye'nin her yanı şu anda âdeta çürük dişler gibi maden ruhsatlarının alabildiğine verildiği ve vahşi madencilikğin yoğun bir şekilde işletildiği bir süreci yaşamakta ne yazık ki.

Şimdi, tabii buradan Çöpler'e gelecek olursak... Baktığımız zaman, özellikle Maden Tetkik Arama'ya sormak isterim başta, Maden Tetkik Arama Enstitümüz Genel Müdürlüğü tarafından 2013 yılında hazırlanarak yürürlüğe giren Türkiye diri fay haritasına göre Çöpler Altın Maden sahası içinden geçen ve aktif olduğu belirtilen Ovacık-Malatya fay zonunun bir kolu olan ve İliç ile Ovacık arasında bulunan kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu Munzur fay segmentinin üzerinde paleosismoloji çalışması yaptınız mı bu ÇED raporları verilmeden önce? Deprem üretme potansiyeli, tekrarlama potansiyeli, periyodu konusunda çalışmalar yapıldı mı? Yapıldıysa işletme sahası içerisinde yer alan

bu tesislerle ilgili yığın lıç ve açık ocak işletmeleri projelerinde herhangi bir revizyona gidildi mi? Yani bu kadar açık ve net, Sabırlı Deresi zaten bir fayı takip eden, fay zonu üzerinde olan bir işletme ve buna dair herhangi bir çalışma yapıldı mı? Öncelikle MTA'ya sormak isterim bunu. Sonra Çöpler Altın Madeni işletmesinde olası tehlikelere karşı acil durum planları yok muydu? Yani bunları öngören bir projelendirme, bir öngörü, acil duruma ilişkin herhangi bir çalışma yapılmamış mıydı daha öncesi? Yine 2022 Haziran ayında lıç sahasının doğusunda, lınc alanına siyanürlü çözeltili taşıyan borularda bir kırılma yaşandı, kamuoyu tarafından da bu biliniyor. Bu kırılma sonucu siyanürlü kimyasal atıklar Sabırlı Deresi boyunca zehirli kimyasallar Karasu Nehri'ne ve üzerinde yer alan baraja doğru aktı; bunlar bilinmekte. Bu sürede bir süre işletme kapatıldı ve üretim durduruldu. Peki, hangi tedbirler yeterli oldu da yani yeterli tedbir aldığı konusunda nasıl bir kanaat getirildi ki burası tekrar işletmeye devam etti? Yeniden bu siyanür akması siz heyelan diye özellikle niteliyorsunuz ama bu bir heyelan değil, göz göre gere gelen bir akmadır, âdetâ cılgın bir nehir gibi. Bu lıç yığını aşırı sulama ve siyanürlü o püskürtme nedeniyle, aşırı çözeltili hâline getirilen o yığının âdetâ bir sıvı gibi akmasını sağlamıştır. Buna dair de hangi tedbirler alınmıştır? Doğrusu bunu da sormak isterim.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü yeterli jeolojik, jeoteknik, hidrolojik, hidrojeolojik araştırma ve inceleme yapmadan bu tür işletmelerin açılmasına izin vermekte midir yani gerçekten bütün bu çalışmalar yapıldıktan sonra mı bu yere izin verildi ve maden atık barajı aktif fay zonları üzerinde veya yakınında yer almalı mıdır ve bu işletme sahalarında gerçekten yeterli tedbirlerin alındığına siz kanaat getiriyor musunuz? Yani yılda ortalama neredeyse bir atık barajının maalesef kazasının yaşandığı dünyada dolayısıyla böyle bu siyanürle altın aramanın gerçekten çok sıkıntılı bir süreci...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sorular çok biriktiği için üzgünüm yani mecburen...

BAŞKAN ATAY USLU – Bence şöyle yapalım: Yani hakikaten ben de dikkatle dinliyorum, birinci turda arkadaşlar sorsunlar, yine şey yapalım ikinci turda.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Peki, ben buraya kadar sormuş olayım, yine devam edeyim o zaman.

BAŞKAN ATAY USLU – Olur, olur. Hem de cevapları alalım, sonra ikinci turu yapalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Olur, hayhay. Tabii ki, tabii ki. Epeyce bir sorum var yalnız benim.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam, tamam. Bunların hepsini soracağız arkadaşlar yani bütün soruları açıklıkla soracağız, cevaplarını isteyeceğiz; zaten Komisyonun görevi bu.

Sayın Sunat, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerine vermiş oldukları bilgilerden dolayı teşekkür ediyorum.

Tabii, çok fazla bilgiyle dolduğumuz için aldığımız notlardan bir daha tekrar bakmamızda fayda var. Soracağım bazı soruların cevabını rakamsal olarak sizin bilgilerinizden, föyünüzden anladık yani gördüm ama yeniden bir tekrar dönmemizde fayda var diye düşünüyorum. Şunu sormak isterim: Biliyorsunuz, siz de ifade ettiniz; Anayasa'nın 168'inci maddesi "Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi" başlıklı konusunda "Gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken şartlar ve

Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.” diyor ve bir Maden Kanunu’muz var, Maden Kanunu’nda da usuller, maddeler, neler yapılması gerektiği ifade edilmekte.

Şimdi, şunu sormak istiyorum: Maden çıkarma kriterleri maden işleten şirketlere aynı şekilde uygulanmakta mıdır? Niye böyle bir soru sormak lüzumunu hissettim? İşte ruhsat olsun, teşvik politikalarına baktığımızda, sermaye lehine yasal düzenlemeler yapılan bir ülkede yaşadığımız için, ÇED raporlarının olumsuz olmasına rağmen olumlu olarak gösterilmesi veya geçersiz sayılması gibi bürokratik işleri ortadan kaldıran politikalarla karşı karşıya olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Yine, 19 Temmuz 2023 tarihinde Birleşik Arap Emirlikleri’yle Enerji ve Doğal Kaynaklar Alanında Stratejik Ortaklık Çerçeve Anlaşması yapılmıştı ve burada, bu anlaşmada, 8’inci maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti’nin yürürlükteki kanun ve yönetmeliklerine uygun olarak projelerin uygulanması için izinlerin, ruhsatların, çevresel etki değerlendirme sürecinin alınmasına kolaylık ve destek sağlanacaktır.” ifadesi geçmektedir. Şimdi, böyle olunca ister istemez belli şirketlere bu tür kolaylıklar sağlanıyor mu diye sormak istiyorum sizlere. Sonra, Bakanlık olarak aktif fay üzerinde veya yakınında bulunan ve açık ocak işletmeciliğine uygun olmayan topoğrafya üzerindeki İliç ilçesi Çöpler altın madeni kompleksinin faaliyetlerinin devam etme ya da sonlandırılması konusundaki görüşlerinizi öğrenmek isteriz.

Yine, Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Birliğinin İliç’te açtıkları 2 ayrı davanın bilirkişi keşfinde “İliç Çöpler altın madeni işletmesi kapatılmalıdır ve rehabilite çalışmaları başlatılmalıdır.” yönündeki rapor niye dikkate alınmamıştır? Onu sormak istiyorum.

Yine, vermiş olduğunuz bilgilerde altın işleten yani şu anda mevcut, devam eden 2 yabancı şirketten bahsettiniz. Sayı gerçekten bu mu? Yani benim bildiğim kadarıyla en az 9 Kanadalı firmanın ve İngiliz firmalarının altın madeni çalışmaları olduğunu biliyorum ama belki biz yanlış biliyoruz. Şimdi, sizin bilgilerinizle değerlendireceğiz bir daha meseleyi.

Fırat Nehri’nin yakınlarda siyanürle altın aramaya nasıl izin verilmiştir? Bunun üzerinde durmamız lazım. Geline durum itibarıyla ilgili bakanlıkların maden ve enerji ruhsatlarına ilişkin mevzuat yeterliliğinin ve sahada uygulama süreçlerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz diye sormak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Az kaldı yani bir daha, ikinci tura kalmadan...

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Şimdi, İliç Çöpler bölgesinde bu kazanın meydana geldiği şeyde liç atığının uygun depolanma durumuyla ilgili denetim ve kontrollerin altı ayda bir yapıldığını yani bu dördüncü grup madenlere altı ayda bir yapıldığını demek ki bu altı aylık sürenin hele hele böyle bir topoğrafyada bu sürenin çok uzun olduğu ortaya çıkmış oluyor. Bu tür denetimleri yaparken değerlendirmenizde fayda var yani sadece İliç mevzu değil, başka yine altın madeni veya diğer madenler üzerinde de bu tür denetimin, MAPEG’in yaptığı denetimin yeterli olmadığı da ortaya çıkmış oluyor yani iş bittikten sonra, olay olduktan sonra yapılan denetimlerin artık çok da fazla bir anlamı kalmıyor diye düşünüyorum. Bir madenin işletmeye açılması için gerekli şartları Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının, Maden ve Tetkik Arama (MTA) ve MAPEG tarafından herhâlde incelendiği... Sizin anlatımınızdan algıladığım bu. Şunu sormak istiyorum: ÇED raporunun ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen komisyon üyeleri tarafından kamu kurum ve kuruluşları adına proje hakkında soru soruldu; hem MAPEG’e -kısaltmak için söylüyorum- hem de MTA’ya soru soruldu. Sadece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı birimlerine değil, aynı zamanda Devlet Su İşlerine de il özel idaresine de yani

bilumum kuruluşlara bu ÇED raporuyla ilgili görüş ifade edildi. ÇED raporu hakkında bilirkişilerin vermiş olduğu o kadar olumsuz konu var iken -ben Bakanlık olarak siz burada olduğunuz için size soruyorum, diğer bakanlıklara da soracağım- buna nasıl olumlu görüş verdiğinizi öğrenmek istiyorum.

Evet, ben yine sizlerden 2002 yılından itibaren yıllara göre, altından veya diğer madenlerin de olduğu yıllara göre devlet hakkının ne kadar olduğunu da öğrenmek istediğimi ifade ederim.

Aslında çok soracağım soru var ama genellikle Çevre Bakanlığını ilgilendiriyor sorular ama denetim açısından sizin yapmanız gereken denetimlerin de yeteri kadar yapılmadığını ve şirketlerin yeteri kadar denetlenmediğini de gördüğümü ifade etmek istiyorum.

Şimdilik bu kadar Sayın Başkan.

BAŞKAN ATAY USLU – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Buyurun Abdurrahman Bey.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Sayın Başkanım, Kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım, Değerli Bakanım, çok değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hakikaten kapsamlı bir sunumdu yani en azından, tam teknik olmayan ve konuyla ilgili bilgileri daha sınırlı olan bizler için gerçekten tatmin ediciydi, bunun için teşekkür etmek lazım.

Şimdi, Sayın Bakanım, burada güzel bir şeyi verdiniz orada, jeoradar bilgilerini verdiniz ve jeoradarlardaki hareketliliğin Kasım 2023 itibarıyla başladığını ve sonra hızlandığı görüldü. Jeoradar bilgisi de zaten oradaki hareketliliği... Bu jeoradarların sorumluluğu kimde? Yani bu bilgileri alması, eyvallah, jeoradarda gözükmüyor ama bu bilgiyi alıp değerlendirip ve bunun karşılığında önlem alması gereken kurum neresidir? Yani kim, tam anlamıyla? Şimdi, burada bulduk bu bilgileri ama bu bilgiler gizlendi mi ya da kullanılmadı mı ya da ciddiye mi alınmadı ya da bu bilgiler, işte, bir kayıt cihazında devam etti ve çok değerlendirilmediyse hakikaten burada bir eksik olduğunu görüyoruz.

İkinci sorum da biraz önce o Sabırlı Deresi'nde -siz daha önce söylemiştiniz- iki ayrı set yapıldı yani o Fırat havzasına şu anda gitmediğiyle ilgili, benim oradan aldığım bilgiler de hakikaten bu şeylerin gitmediği. Aradaki mesafenin yaklaşık 1.600 metre olması ve bununla ilgili bu süreçte bu şeylerin gitmediği; eğer gitmemişse hakikaten büyük bir başarı ve bir kazanım olduğunu, en azından gelecek nesiller için olduğunu söylemeliyiz. Bakanlığınızın, o gün itibarıyla Sayın Alparslan Bayraktar Bakanımız ve sizlerin oradaki çalışmalarını biz takip ettik; Valimizle birlikte çok yoğun bir sürecin içindeydiniz yani sorumluluğunuzun gereğini yaptığınızla ilgili en azından gördüklerimiz bizi şimdilik tatmin etti. Bugünkü sunumun da... Daha sonra, tabii ki biz de bilgilendikçe... Bugün altın prosesini öğrendik yani hangi türlü altınların nasıl üretildiğini ve bizim için de bu süreci en azından değerlendirme açısından gelecek olan özellikle bu siyanürlü sorulara da inşallah daha doyurucu cevaplar alacağımızı umuyorum.

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Evet, söz isteyen...

RESUL KURT (Adıyaman) – Şengül Hanım var, ben varım, Mervan Bey var.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam, bir sağdan bir soldan devam ediyoruz.

Şimdi, buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Öncelikle, Bakanın emeklerine sağlık diyelim yani sonuçta, burada dört saatlik bir sunum yaptı. Ben belki sunuma ilişkin yorumlarımı yapacağım şimdi, düşüncelerimi söyleyeceğim ama yine de emeklerine sağlık diyelim o birimin, Bakanlığın.

Şimdi, elbette ki burada çok terminolojik ifadelerle maden cevherinin nasıl işlendiği konusuna girmeyeceğim, bu herkesin kendi uzmanlık alanı ama ben buradan doğru genel mantaliteye ilişkin bazı düşüncelerimi söylemek istiyorum ve onun akabinde de sorularımı ifade edeceğim.

Şimdi, elbette bir sunum yapıldı, sunumda çok not aldım ama birkaç tanesini özellikle belirtmek istiyorum yani sunumun kendisi elbette kıymetli ama sunumun kendisi madencilik iktisadi üzerine kurulmuş bir sunum. Elbette, bilgilendirici yönleri var ama en çarpıcı olanlarından bir tanesi de önceden maden alanı olarak çalışmış yerlerin daha sonra yeşil alana çevrilmiş resimleriydi. Ben bu sunumun çok ciddi manipülasyonlar içerdiğini de düşünüyorum yani yeşil alan olması o toprağın temizlendiğini ve ıslah edildiğini göstermiyor, orada bir gölet yapılması ve su olması, o suyun çok temiz olduğunu göstermiyor. Yine “ÇED raporları” diye ifade edilen ÇED raporlarının güvenilirliği konusunda çok ciddi hem kamuoyunda hem bizlerde tartışma konusu var.

Bu İliç’le ilgili, daha öncesinde de bugün için, mesela ben Bakana direkt soru olarak sormak isterim: Balya’yı incelediniz mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Neresi?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Balıkesir Balya. Yıllar önce Balya’da bir kurşun madeni vardı; kapatıldı, bitti. Peki, ne hâlde olduğunu hiç biliyor musunuz? Bunun gibi çok maden söyleyebilirim, daha sonra yazılı da verebilirim. Dolayısıyla ıslah edilmeyen, ıslah edilmesi getirisinden daha fazla maliyete sebep olan, aslında şirketler tarafından da atık geride bırakılarak alanlar terk ediliyor. Islahın yapıldığı düşünülse bile ki sizin örneklerini verdiğiniz alanlar sanırım kömür daha çok, resimlerde gördüğüm kömür alanları. Dolayısıyla özellikle siyanürle çalışma yürütülen madenlerde, Balya’dan başlayarak kurşunla ilgili, özellikle bununla ilgili Kaz Dağları, Bergama, Gümüşhane, Uşak Eşme, çok örnek verebiliriz; bununla ilgili kamuoyunda çok çok itirazlar yükseldi. Buna ilişkin biz soru önergeleri verdik, özellikle İliç’e ilişkin verdik, altın madeni konusunda, benim de seçim bölgemin olduğu yerde, Munzur havzasında özellikle. Yani gerçekten Enerji Bakanlığına verdiğimiz, geçmiş dönemlerde ve bu dönemde verdiğimiz soru önergelerine verilen cevaplar üzerine tekrar soru önergesi verilmesi gerekiyor; hiçbir aydınlatıcı bilgi, maalesef, bizlere verilmiyor, dolayısıyla ben kamuoyuna da bu konuda objektif ve doğru bilgilerin aktarıldığını düşünmüyorum.

Onun için, Kaz Dağları’na bakmak gerekiyor, Bergama’ya bakmak gerekiyor. Bu konuda toplumsal sağlığı, çevreyi, ülkeyi, toprakları nasıl zehirlediği, gelecek kuşakların yaşamlarına nasıl sebep olduğu siyanürlü altın çalışmasının, aslında, burada belki bundan sonra gelecek uzmanlar ve ilgili STK’ler ekolojik hareketlerde ifade edecektir diye düşünüyoruz.

Onun için, ben burada ifade edilen hem bilgiler konusunda hem de bazı işte, ıslahı yapılan yerler konusunda bir manipülasyon, kandırma olduğunu düşünüyorum çünkü birçok Balya gibi maden sahaları atıklarıyla beraber duruyor ve o çevrede çok ciddi ölümler devam ediyor. Buna ilişkin, aslında çok uzatmak istemiyorum, kamuoyuna yansıyan hayvan ölümleri, bitki ölümleri, yine İliç’te -daha önce de ifade ettik- arıcılığın bitmesi, tarım ve hayvancılığın bitmesi içler acısı bir durum. Görünen tablo içler acısı. Neden biliyor musunuz? Oradaki saha neredeyse Dersim’in bütününe kaplayan bir saha yani aslında, işte, bu kadar “ülke, millet, Sakarya” edebiyatı yapılıyor ya, hani, çok seviyoruz ya ülkeyi. İşte, o tablodan bile aslında bence ne kadar sevip sevmediğimiz ne kadar o konuda gerçekten duyarlı olduğumuz meselesi ayrıca bir tartışma konusu diye düşünüyoruz.

Bu yasalarla, 22 tane değiştirilen maden yasalarıyla ki şu an yine bir maden yasası Meclisten muhtemelen çoğunlukla eller kaldırılıp geçecektir, zihniyet böyle çünkü. Çünkü zihniyet mantalitesinde bir sorun var, sorun kişilerde, bakanlıklarda değil, bu ülkede örülen zihniyette bir sorun var; bu zihniyetle de maalesef, sermayedarlara bol bol yasalar çıkarma, sömürge madenciliğinin çok ciddi önünü açma,

ülkede birçok yerli toprakların sömürge durumuna düşürülerek sömürge madencilikinin geliştirilmesi ve sermayedarlara bu maden alanlarının açılması söz konusu; muhtemelen İliç'te de bu kadar büyük bir yerde de çok daha büyük kârları vardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Çatlaklara rağmen, kamuoyunun, ilgili kişilerin, hepimizin İliç’le ilgili bas bas bağırmasına rağmen duyulmadı. Niye duyulmadı? Çatlaklar vardı; söylendi, dikkate alınmadı. Neden alınmadı? Çünkü bu şirketler çok daha fazla kâr yapacaktı, orada çalışma devam ediyordu, hâlâ da onların ne zararı var, ne yok, bilmiyoruz ama şimdi ben sorularımı söylemek istiyorum, doğrusu orası çok da ilgilendirmiyor ama sonuç olarak söylemek istediğim şey, sömürge madencilikinin bu topraklarda bu zihniyet üzerinden defalarca çıkarılan yasalarla beraber önünün açılmasıdır; daha fazla kâr hırsı, kapitalizmin daha fazla buraları sömürmesi, kendisinin de bunun üzerinden köylüye, çevreye ufak ufak paylar vererek, o civardaki insanları hem aç bırak hem işsiz bırak hem de ondan sonra böyle madenlerle çevresini konumlandırıp insanlara “Köyünü değiştireceğiz, iş vereceğiz, şurayı destekleyeceğiz, burayı destekleyeceğiz.” diyerek, ağzına bir parça bal vererek tüm toplumun geleceğinin bir bütün olarak mahvolmasına yol açan bir zihniyetten bahsediyorum, bu zihniyetin kendisiyle de mücadele ediyoruz zaten.

Sormak istediğim temel sorulardan bir tanesi, Türkiye’de ruhsatlandırılmış ve işletilmekte olan kaç tane maden var? Defalarca soruyoruz ve çok ciddi cevaplar almıyoruz. Bu maden işletmelerinin kaç tane altın madenidir ve bu firmaların ismi nedir, yerelde çalışan firmaların ismi nedir? Sadece burada belirtilen firmalar değil bu firmalar. İşte, mesela, Kartaltepe geçmiyor. Bunun gibi kamuoyuna da bize de çok ciddi, açık bilgi verilmesi...

Yine, çok net sormak istediğim birkaç soru var. Çevre Bakanlığı İliç maden ruhsatını iptal etti, bunu siz de belirttiniz. Peki, Enerji Bakanlığı ruhsatı neden iptal etmiyor? Hâlâ neyi bekliyor mesela bu konuda? Bu konuda gerekçesi nedir, etmiyorsa da? Bununla ilgili bir planlamanız var mı? Yine, maden şirketlerinin ruhsatlarını iptal etmemenin altında yatan temel nedenler nedir? Bu iptal etmeme kararlarının ya da durumunun hukuki bir temeli var mı? Varsa bu hukuki temeller nelerdir? Ruhsat iptalinin gerçekleştirilmesinin gerçekten ekonomik boyutları nedir? Bu tür kararlar alınırken hangi bakanlık birimleri, uzmanlar bu sürece dâhil edilmektedir?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Son soruyu anlamadım Sayın Vekilim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Şunu soruyorum: Ruhsat iptalinin gerçekleştirilmesinin arkasında yatan ekonomik sebepler nedir? Var mıdır ekonomik sebepler? Biz olduğunu düşünüyoruz, dolayısıyla “Bunlar nelerdir?” diyoruz.

Yine, şimdi “Orada liç nereye taşıyor?” dedik ve siz mermer ocağından bahsettiniz orada. Belli ki mermer ocağı da orada ıslah edilmemiş, hâlâ duruyor, dolayısıyla oraya bir mebran ve gerekli su geçirmezliği yapıldığı ve oraya aktarıldığı konusunda bir açıklama yaptınız. Yani şu, kamuoyu ve ilgili kişiler tarafından sürekli söyleniyor: “Siyanürle çalışma yürütülen madenlerin hiçbir şekilde ıslahı mümkün değil.” Dolayısıyla uzun yıllar toprağı kirletecek, uzun yıllar zehri orada yayacak ki zaten yayıyordu; bu, İliç’in kaymasıyla başlayan bir durum değil, ondan önce de biz şunu söyledik: Oradaki buharlaşma yöntemiyle yapılan altın çalışmasının çevreye nasıl ciddi zararlar verdiğini, kadınların nasıl sakat doğumlar gerçekleştirdiğini, arıcılık ve hayvancılığın o çevrede nasıl bittiğini, üretimden nasıl koparıldığını, arıların nasıl öldüğünü... Ve bugün yine kamuoyuna yansıyan, daha yeni yansıyan küçük

balıkların ve martıların Elâzığ alanında öldüğü -isini not aldım ama şu an göremedim- konusu da kamuoyuna yansıyor. Dolayısıyla bununla ilgili Bakanlık ne düşünüyor? Bu madenler kapatılacak mı, yoksa Türkiye sömürge madenciliği konusunda sermayedarların önünü sonuna kadar açmaya devam mı edecek? Hiçbir kamu yararı olmayan, bir faydası olmayan siyanürlü altın çalışmalarını sürdürüp bu toplumu, geleceği zehirlemeye devam mı edecek, yoksa gerçekten bu madenlerin kapatılması yönünde hem bu Komisyon hem Bakanlığınız bir adım atacak mı? Ruhsatının iptal edilmesi gibi bir düşüncesi var mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Bitmediyse ikinci tura bırakalım.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Şimdilik bu kadar, daha sonra yine sorarım.

BAŞKAN ATAY USLU – Çünkü oldukça soru sordunuz.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Yok, daha sonra sorarım yani daha var ama şimdilik bitiriyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam, ikinci turda.

Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Çolakoğlu, buyurun.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Sayın Başkanım, öncelikli olarak Bakan Yardımcımıza ve Bakanlık yetkililerine verdiği bilgilerden dolayı teşekkür ediyoruz.

Burada, sunumda, bu jeoradar verileri son üç ayda zaten sinyal vermeye başlamış. Bu verilen bilgilerin... Madencilik bölgesinden geldiğim için soruyorum: Mesela, yer altı madenciliğinde metan gazının oluşmasının anlık, saatlik verileri bir veri sisteminde iletiliyor. Burada, diğer madenlerde bunun yaşanmaması için acilen Bakanlığa ulaşacak bu şekilde bir veri sistemi olması gerekiyor muydu veya bunun için şu anda çalışma var mı? Çünkü bu veriler sadece şirket bünyesine bırakıldığı zaman son üç aydır verilerin dikkate alınmadığını burada bizler açıkça görüyoruz, raporda da zaten 120'nci sayfada MAPEG de bu konuda değerlendirmelerini yapmış.

Bir diğer konu da bu 89'uncu sayfamızda yığın liç alanının -biraz önce buradaki diğer Komisyon üyelerimiz de muallakta kaldı- 1380 kodu, 1130 kodu... Bu görüntüyü bizler üç boyutlu bir görüntü hâlinde oluşturabilir miyiz? Bakanlık bunun sağlam zemini neresi, nereye dayandığı konusunda bir çalışma yapabilirse, en azından biz bunu üç boyutlu bir görüntü hâlinde görürsek teknik anlamda daha verimli bir bilgiye sahip olacağımızı düşünüyorum.

Bir de tabii ki biraz önce -bu konu belki buranın konusu değil ama- yine, aynı şekilde, diğer Komisyon üyesi milletvekillerimiz şu anda Mecliste konuşulan Maden Yasası'ndan bahsettiler. Evet, ismi itibarıyla ne yazık ki sıra sayısı verilirken bu şekilde verilmiş, sadece 3 maddesi madenle alakalı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama çok önemli şeyler var.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Komisyondaki arkadaşlarımızla da bilgilendirme toplantısında bu konular değerlendirildi ve kanun teklifi sahibi olarak da çok verimli bir toplantı gerçekleştirdik. 1-2 madde haricinde birçok maddenin de...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – UMREK kodunu kaldırılıyorsunuz, dolaşıma katkıyla ilgili yani çok önemli şeyler var.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Başkanım, 1-2 madde haricinde birçok konuda Komisyonunda hep beraber olumlu görüş verdik. Birleşik Arap Emirlikleri konusunu da Bakanlık yetkililerimiz yine açıklarsa... Bu, Türkiye Cumhuriyeti'nin, devletimizin, Enerji Bakanlığının dünyadaki bütün ülkelerle yaptığı enerji anlaşmalarının bir benzeridir ve oradaki ibareler de diğer bütün anlaşmalarda aynı şekilde yer almaktadır.

Tabii ki bir diğer Komisyon üyemiz, madencilik faaliyetlerinin sömürge düzeni olduğu gibi söylemler içinde oldu. Aslında, verilerde dünyaya baktığımız zaman birçok dünya ülkesi madencilik alanında önemli adımlar atmış, belki bizler bu bağlamda daha gerideyiz. Aslında, sunumun ilk sayfalarına baktığımızda, insanoğlunun yaşam sürecinde madenleri ne kadar kullandığı orada açıkça görülmüyor. Tabii ki burada, bizler, madenciliği tamamen bir sömürge düzeni veya farklı bir şekilde kapitalist düzen olarak yorumlamaktan ziyade, madenciliği destekleyerek iş kazalarının azaltılması...

AYTEN KORDU (Tunceli) – İş cinayetleri.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – ...bununla beraber iş güvenliğinin daha da artırılması konusunda tartışmamızın daha doğru olacağını düşünüyorum. İhracat rakamları, ithalat rakamları, cari açık rakamlarımız; hepsi ortada değerli arkadaşlar. Aslında, konuya yaklaşırken bu çerçevede yaklaşmanın daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Komisyonumuzu tekrar selamlıyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Karşı.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben de bizden önce söz alan vekilimizin itham eden, tahkir eden, yapıcı değil yıkıcı zihniyeti ifade eden dilini kınıyorum; konuyu dağıtmamak adına da bu ifadelerle derdimi anlatmakla yetineceğim.

Değerli Bakanımıza ve heyetine teşekkür ediyorum ayrıntılı bilgilendirici sunumu için, ben de 1-2 soru arz etmek istiyorum.

Yığın yüksekliği devasa boyutlara ulaştığı için stabilitesinin ve duyarlılığının sağlanmasının zorlaştığı iddiası var, bu konu hakkında sizlerin görüşünü öğrenmek istiyorum.

Ayrıca, göçük altında hâlen bulunan vatandaşlarımız var. Bunların tespiti için ilk andan itibaren...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Sözüünüzü kesmek istemiyorum, uzatmak da istemiyorum...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Kesiyorsunuz.

AYTEN KORDU (Tunceli) – ...ama bu kınama meselesi çok sıkıntılı bir şey.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Daha fazla şey de söylenebilir ama konudan uzaklaşmak istemiyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ben sizden...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Ben de sizin her sözünüzün başında bize hakaret etmenize tahammül etmek zorunda değilim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ben hakaret etmiyorum, düşüncelerimi söylüyorum.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – “Zihniyetiniz bu.” diyorsunuz; her türlü tahkir edici, itham edici, suçlayıcı ifadeyle cümleye başladığınızda yapıcı değil yıkıcı olursunuz, siz de bu zihniyeti değiştirin.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ne gitti “Sömürge madenciliği” mi gitti?

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, şöyle yapalım, ikinci turda siz cevap verirsiniz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Birbirimize hakaret etmeden de eksikleri ortaya koyabilir, yanlışları düzeltebiliriz ama bunun için ortak bir yapıcı dil kullanmak zorundayız.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ya, bu işin...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sözümlü kestiğiniz için siz konuşurken konuşmaya devam ettim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Hayır, kendiniz konuşun, fikirlerinizi söyleyin.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, cevabınız varsa ikinci turda cevap verin lütfen.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Benim fikrim, bu ifadeyi kullanan zihniyetin yapıcı değil yıkıcı olduğu ve kendi dışındaki düşünceleri itham ettiği ve tahkir ettiği, bu da benim fikrim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Ne var bunda? Hoşunuza gitmediği için öyle gelebilir, bu bizim düşüncemiz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Ben bu yıkıcı zihniyeti her platformda reddediyorum, kınıyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Her yerde her şeyi yapıyorsunuz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – “Her şeyi yapıyorsunuz.” sözü de aynı şekilde itham edici ve tahkir edici, lütfen daha yapıcı bir dil kullanın.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bize ayar vermeyin, kendi fikrinizi söyleyin.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sayın Vekilim, ben konuya ilişkin soruma devam etmek istiyorum, siz söylediniz, ben de bunu kınadığımı ifade ediyorum, siz de bizim bunu kabul etmediğimize tahammül edin.

Anlaşılsın diye tekraren baştan almak istiyorum. Yığın yüksekliğinin devasa boyutlara ulaştığı için stabilitenin ve duyarlılığın sağlanmasının zorlaştığı iddiası var, sizin bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum. Yine, hâlen göçük altında bulunan vatandaşlarımızın tespiti için ilk andan itibaren mobil takip sistemleri kurduğunuz ifade ettiniz ve ekipmanların ilk günden itibaren çalıştığını belirttiniz, buna rağmen neden hâlen o vatandaşlarımızın naaşlarına ulaşamıyor? Biraz çalışmanın boyutu ve alanın içeriğiyle ilgili bilgi vermenizi ve ulaşamama sebeplerinizi ifade etmenizi rica ediyorum.

Tekrar teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim, sağ olun.

Buyurun Oğuz Bey.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Değerli Başkanım, Değerli Bakanlarım, değerli bürokratlar; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum, sunumunuzdan dolayı da teşekkür ediyorum.

Benim birkaç tane merak ettiğim soru var Değerli Bakanlarım. Birincisi, sunumunuzdan hareketle, şu ana kadar devlet olarak Çöpler Maden bölgesinden “royalti” diye ifade edilen devlet hakkı olarak 84 milyon dolar -2023 rakamı hariç- bir rakam söz konusu olmuş. Şu ana kadar yürütmüş olduğumuz arama kurtarma ve geçici depolama alanı oluşturma, ekipman ve benzer çalışmalardan hareketle yaptığımız harcamaların miktarını aşağı yukarı kestirebiliyor muyuz? Dolayısıyla bu oluşan zararı -Çevre Şehircilik Bakanlığına soracağız ama- şirketin sigortası bunu kapsıyor mu diye gerçekten merak ediyorum. Zira biraz önce söylenen, tartışılan şey cevherin kendisiyle ilgili, Türkiye’nin bunu yeryüzüne çıkarmakla ilgili bir tartışma başlatmak ve madencilik topyekûn sorgulamak değil ama bu ve buna benzer tehlikelerden hareketle bir fayda hesabı yapmasının da değerli olduğuna şahsen ben de inanıyorum.

SSR Mining'in kendi bağımsız denetim raporlarında, kotla ilgili, biraz önce vekilimin de hatırlattığı liç alanının yüksekliğiyle ilgili, kendi raporunda maksimum yüksekliğinin 1.275 kotta durması gerektiğini ifade ediyor, biz burada 1.380 gibi bir rakam eksi 40 olarak sizlerden bilgi aldık, buradaki fark neden kaynaklanıyor? Gerçekten, biraz önceki vekilimizin de size söylediği gibi, bu liç alanı kapasitesinin ve kendi hesaplamalarının üstünde bir yüksekliğe mi ulaşmış oldu?

Yine, bütün bunlardan hareketle tutuklanan insanların isimlerini belirttiniz ama çalıştıkları şirketleri belirtmeyi bu sunumunuzda eksik bıraktınız diye düşünüyorum. Bildiğim kadarıyla, SSR Mining oranın yürütmesinden sorumlu ama madencilik faaliyetini taşıyan şirketler üstleniyor. Dolayısıyla tutuklanan insanlar hangi şirkette çalışıyorlar, hangi şirketin yetkilileri? Özellikle, liç alanını dizayn eden Golder WSF şirketinin yetkilileriyle ilgili devletimiz bir soruşturma başlattı mı? Neticede orada bir mühendislik hizmeti verilmiş ve bağımsız denetleme raporunda bir tehlikenin söz konusu olmadığını, özellikle liç alanıyla ilgili bir kayma ve heyelan beklenmediğine dair bir ifade kullanılmış oldu.

Son olarak, Değerli Bakanlarım, değerli bürokrat yetkililerimiz; özellikle bu kazadan sonra sizin de kendi rakamlarınızdan hareketle yapmış olduğunuz, 2023 yılında 8.828 denetim yaptığınızı MAPEG bildiriyor; bunlardan hareketle 2.421 faaliyet durdurma sonucu çıkıyor yani yaptığınız denetimlerin dörtte 1'inde faaliyet durdurmaya gidiyorsunuz. Dolayısıyla bu rakam ciddi bir rakam ve biraz önce denetim sıklığıyla ilgili sorulan soruyla da örtüşüyor. Bu denli yüksek faaliyet durdurma yapmış olduğunuz denetim oranından hareketle, Çöpler kazasından sonra, özellikle listesini vermiş olduğunuz diğer altın madenlerinde daha onlardan bir bilgi beklemeden denetim yaptık mı? Oradaki hareketlilikleri ölçtük mü, oradaki sistemleri aynı şekilde kurduk mu? Yani şu an devletimiz oradaki, maden alanlarındaki kaymayı ya da işte, hareketlenmeyi gözetleyebiliyor mu?

Son olarak da bu konuyla ilgili sormak istediğim soru, özellikle bu kaymalardan sonra ve hepimizin yüreğimizin ağzına geldiği "Acaba su ve dere kirlenir mi?" sorusundan hareketle siyanite alternatif var olan madencilikle ilgili bir çalışmamız var mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul)- Zira Bakanlığımızda, artık tiyosülfat diye bir alternatif maddenin söz konusu olduğunu, zehirli olmadığını, mevcut işletmelerin de kolaylıkla -biraz maliyet artışı getirmekle birlikte- buna geçebileceğine dair bilimsel sunumlar var.

Şunu da belirtmekte fayda var. Özellikle, 2000 senesinde Romanya'daki kazadan hareketle, son yirmi beş sene içerisinde siyanit madenciliğinde 30 tane büyük kaza meydana geldi, 2014 senesinde Çöpler'de özellikle mermer sahasında, oradaki sahada bir duvar çökmesi yani kenar çökmesi meydana geldi. 2022'de, biraz önce bahsedilen bir zehirlenme, işte, boru kırıklığı sonrası söz konusu oldu ve şimdi bu heyelan meydana geldi. Son yirmi beş yıl içerisinde siyanit madenciliğinde 30 tane büyük kazadan hareketle, liç alanlarının kontrolü noktasında daha büyük bir hassasiyet, gerek Çevre, Şehircilik Bakanlığı gerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız tarafından gösterilmesi gerekmez miydi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Teşekkür ederiz.

Buyurun Mesut Bey.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle ben de Bakanlık yetkililerimize sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum. Aslında, soracağımız soru çok yüklü miktarda vardı ama teknik soruların ciddi bir kısmı sorulmuş oldu. Ben sadece çok basit, çok yalın 2 tane soru sormak isterim ama öncesinde de tabii ki sunumunuzdan yola çıkarak bir tespitte bulunmak isterim, o da şu: Biz, bu Araştırma Komisyonunda, aslında yaşanan bu facianın gerçek nedenini öğrenmeye çalışıyoruz, görmeye çalışıyoruz. Bundan yola çıkarak, doğruyu görebilmek için sadece doğru tarafa bakmak yeterli değil, doğru noktadan da bakmak gerekiyor. Bunun daha iyi anlaşılması için hem de biraz muhabbet ortamı olsun diye söylüyorum, yaklaşık yirmi-yirmi beş yıl önce ülkemizin bir ilinde bir belediye başkanımız şehrin merkezine bir park inşa ettiler, parkın ismi de Şehitler Parkı. Bu Şehitler Parkı'nın ortasına da bir anıt diktiler, anıt da dünyadan oluşuyor, dünyanın küçültülmüşü; yaklaşık 15-20 metre yüksekliğinde, üzerinde dünyanın maketi, ekvator kısmında da “Şehitler ölmez.” yazısı, sloganı yerleştirildi. Onun hemen 30-40 metre ilerisinde bir AVM var, AVM'ye giriyorsunuz, asansöre biniyorsunuz, en üst kata çıktığınızda, anıta baktığınızda gördüğünüz yazı şu “Şehitler ölmez.” iki adım atıyorsunuz, tekrar aynı noktaya bakıyorsunuz bu sefer gördüğünüz şey “Hitler ölmez.” iki adım daha atıyorsunuz, tekrar baktığınız zaman -affınıza sığınarak söylüyorum- “İtler ölmez.” yazısını görüyorsunuz.

Bunu şunun için söylüyorum: Biz hep beraber İliç'e bakıyoruz ama her birimiz ayrı ayrı noktadan bakıyoruz; bu, yanlış doğmasına değil de inşallah gerçeğin ortaya çıkmasına vesile olur.

Bunu niye söyledim? Mesela, sunumunuzda, İliç'le ilgili insanlarımızın en çok endişe ettiği hadiselerden biri olan siyanürle ilgili sanki biraz masumlaştırma hissettim, yanlış bilgiden kaynaklı olarak. İfadeinizde dediniz ki: “Dünyada kullanılan siyanürün yüzde 18'i madenlerde kullanılıyor, yüzde 82'si diğer sektörlerde kullanılıyor; bu doğru bir yaklaşım değil, burada önemli olan yoğunluktur. Dünya 510 milyon kilometrekareden oluşuyor, bunun 150 milyon kilometrekaresi kara, o “diğer sektörler” dediğiniz, dünyanın her yerine dağılmış vaziyetteyken o yüzde 18'lik kısım belki de 1 milyon metrekarede bile değil, sadece maden ocaklarında olduğu için o yoğunluğu baz alarak bir rakam ifade etmek daha doğru olur diye söylemek isterim.

Bunun yanında, yine, endişelendiğim bir bilgi verdiniz. Deniz Bey bu liç yüksekliğini 250 metre olarak ifade ettiğinde, aslında, olaya öyle değil, en merkezi yerden dikine baktığımız zaman 97 metre olduğunu söylediniz yani bunun anlamı şu: Liç zemini düz değil, yatık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Eğitimli bir zemin.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Eğitimli olması, işte benim tereddüttüm o, eğitimli olması daha büyük bir tehlike. İnanın, o liç zemini düz olup da 250 metre yüksek olsaydı kayma bu kadar şiddetli olamazdı çünkü meyili artık oturmuş sert zemine siz yatık da olsa 250 metre liçi yüklediğiniz zaman onu atma şiddeti ve kayma riski daha yüksektir; bunu böyle görmek, böyle anlamak lazım.

Buradan yola çıktıktan sonra, ben 2 tane çok basit soruyu ifade etmek isterim. Bakanlığımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, bu olay yaşandıktan sonra, bu hadise yaşandıktan sonra bu yaşanan felaketin sorumlusu olarak kimi görüyor? Yani mevzuattan kaynaklı eksiklikler mi nedeni, uygulamadan kaynaklı eksiklikler mi yoksa denetlemeden kaynaklı eksiklikler mi? Yani suçlu kim? Bu kadar şey konuştuk, peki, size göre, Bakanlığımıza göre suçlu kim? Eğer “Suçlu şirket.” dersiniz ben bir soruya ufak bir ekleme yapmak isterim çünkü anladığım kadarıyla, sunumunuzun sonunda, komple şirkete suçu yüklüyorsunuz ama verdiğiniz tarihlere bakıyorum on yedi ayda 1 kere denetleme yapılmış, bu normal bir şey mi? Yani 2022-2024 yılı arasında on yedi ay içerisinde sadece 1 defa denetleme yapılmış; buradaki verdiğiniz tarihlere baktığım zaman onu görüyorum, siz de kontrol edebilirsiniz.

İkincisi, yine, sunumunuzda ifade ettiğiniz, bir milletvekili arkadaşımızın da ifade ettiği gibi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) – İkinci sorum da maddi yaklaşımlı. Yine, sizin vermiş olduğunuz rakama göre, on iki yıllık bu altın üretimi sonrasında devletın kazancı 84,81 milyon dolar, bunun anlamı yıllık 7 milyon lira para kazanmışız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Sadece devlet hakkı olan.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Devlet hakkı olanı kastediyorum zaten.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Onun 4 katı da başka kazançlar var.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Ben direkt oraya girmeden söylüyorum çünkü onun karşısında zararlar da var. Yıllık 7 milyon demek, bugünkü değer üzerinden 229 milyon demek yani günlük 627 bin lira para kazanıyoruz. Başka bir açıdan bir şey daha söyleyeyim, şu anda Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir yılda ödemiş olduğu faizden yola çıkarsak, oradaki bir yıllık kazancımız Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir buçuk saatlik ödemiş olduğu faiz parası demektir. Vahameti ortaya koymak için bunu söylüyorum ama asıl sormak istediğim soru şu: Bakanlıklarımızın ve kurumlarımızın birinci asli vazifesi ülkemizi korumak, devletimizi korumak olduğuna göre, bu kazanç bu kadar riske değer mi? Yani verimliliği esas alıyoruz ya. Şimdi insanlarımızı tehlikeye atıyoruz, toprağımızı riske atıyoruz, havamızı riske atıyoruz, bütün oradaki canlıları riske atıyoruz ve bunun karşılığında günlük kazancımız 627 bin. Kâr zarar penceresinden baktığımız zaman, bu, Bakanlığımız açısından bakıldığında bu riske değer bir gelir midir? Bunu sizlerden öğrenmek isterim.

Sayın Başkan, benim soracaklarım bu kadar.

BAŞKAN ATAY USLU – Resul Bey, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Teşekkür ederiz Sayın Başkanım.

Sayın Bakanımıza ve heyetine teşekkür ediyoruz güzel ve kapsamlı sunumları için. Kıymetli vekillerimize de soru ve önerileri anlamında teşekkürlerimizi sunuyoruz. Hep birlikte, hep beraber doğrusunu bulmaya gayret ediyoruz.

13 Şubat 2024 tarihinde Erzincan İliç'te, altın madeninde liç prosesiyle altın üretimi için oluşturulmuş yığında şev katmanının kayması sonucu büyük ve elim bir kaza meydana gelmiştir. Tabii, burada benim birtakım sorularım var Sayın Bakan. Liç yığınlarının kaymasıyla birlikte bu elim kaza yaşandı. Biraz önce siz de söylediniz, eğim yüzde 10, 12, 15 olması gerekirken yüzde 70-80 oranında bir eğim olduğunu tahmin ediyoruz orada. Yani, neden böyle bir eğime müsaade edildi? Neden denetim yapılmadı ve burada hangi önlem alınsaydı bu kaza meydana gelmezdi? Yani ne yapmamız gerekiyordu? Ben kendim müfettiş kökenliyim, teftiş anlamında bir iş yerini veya bir fabrikayı veya bir maden sahasını denetlediğimde sadece mevzuata uygunluk bakımından değil, genel olarak hem işletme hem de insan sağlığı, doğa ve çevre yönünden de bakılmasının doğru olduğunu düşünüyorum. Yine, devlet payı hep konuşuluyor ama bir bilgi kirliliği var, sanki altın bizde çıkarılıyor, siyanürü toprağa atılıyor, altın yurt dışına götürülüyor yani maalesef böyle bir yanlış algı var, bunun doğrusu nedir? Yani burada devlet payı nedir? Diğer ülkelerde, diğer dünya ülkelerinde yüzde kaç oranında devlet payı alınıyor, Türkiye'de yüzde kaç oranında devlet payı alınıyor? Tüm işletmeler eşit bir devlet payı mı ödüyor yoksa işletmenin geliri arttıkça devlet payı da buna bağlı olarak artıyor mu? Yine, bu aldığımız devlet payı dünyadaki diğer ülkelerle kıyasladığımız zaman daha mı az yoksa daha mı yüksek veya normal bir seviyede midir?

Burada, özellikle açıklamanızı istediğim bir husus şudur: Altının üretilip yurt dışına... Örneğin sosyal medyalarda çok döndü- sanki bu firma altını üretiyor, Kanada'ya kaçırıyor; var mı böyle bir şey? Yani buradan çıkarılan altının tamamını götürüyor mu, bir kısmını götürebiliyor mu veya hiçbir şey götüremiyor, parasal değerini rayiç bedeli üzerinden Merkez Bankasından Türk lirası olarak mı alıyor? Bunu açıklığa kavuşturmanızı rica ediyorum.

Özellikle, iş güvenliği çok önemli. Biz hep şunu söylüyoruz: Önce insan, önce çevre, önce doğa ve sonra madencilik yani ülkemizde özellikle 2001 yılından bu yana, belki 2002'den sonra ağırlıklı olarak altın üretiminin arttığını görüyoruz ve rezervlerimizin çok düşük bir kısmını işleyebiliyoruz. Dünyada en çok altın üreten ülkelere baktığımız zaman Çin, Avustralya, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Peru, Güney Afrika, Kanada, Meksika, Endonezya, Brezilya, Gana gibi altın rezervlerinin yoğun olduğu ama aynı şekilde de altın rezervlerinin çıkarıldığı ülkeleri görüyoruz. Bizim rezervimiz ne kadar? Malum, binlerce yıllık medeniyetlere ev sahipliği yapmış Anadolu'muzda geçmiş kadim zamanlarda da hem süs eşyası olarak hem çok daha ilerleyen dönemlerde para olarak, altın olarak kullanıldığını görüyoruz. Burada ülkemizin rezervi nedir? Ne kadar ithalat yapıyoruz yıllık ve bizim üretimimiz ihtiyacın ne kadarını karşılayabiliyor? Sürdürülebilir, çevreye ve insan sağlığına duyarlı bir madencilik için ne gibi önlemler düşünüyorsunuz? İlerleyen dönemlerde gerek kömür madenciliğinde gerek bakır gerek altın gerek diğer madenlerde herhangi bir sorun yaşanmaması için hem...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – ...doğaya zarar vermeden hem de ülkemizin kalkınması için büyük bir önem taşıyan madenciliğin ekonomiye kazandırılması noktasında ne gibi çalışmalar yapmayı düşünüyorsunuz veya ne gibi çalışmalar yaptınız?

Eğim oranını biraz önce konuştum. Gerçekten belki de en çok üzerinde durulması gereken konulardan biri de bu liç yığının ne kadar dik bir alanda olduğudur. Bununla ilgili bir çalışma yapıldı mı? Bakanlık tarafından daha önceki yıllarda denetimler yapıldı mı? İliç'te dereden nehirlere siyanür sızıntısı -olduğuyla ilgili hep sosyal medyalarda, birtakım sivil toplum örgütlerinde, bazı milletvekili arkadaşlarımız da burada dile getirdi- var mı? Bununla ilgili ne gibi önlemler alınıyor? Yine, yurt dışında altın madeni çıkarılan ülkeleri saydım. Bunların büyük bir bölümü siyanürle altın madenciliği yapıyor, ülkemizde ve birçok ülkede civayla altın madeni üretimi yasak, siyanürle üretim yapılıyor. Benim bildiğim kadarıyla da yüzde 85 civarında bir orana sahip. Yüzde 1-2'si Amerika gibi, Kanada gibi ülkelerde dere yataklarında eleklerle -bazen videolarda böyle görürsünüz- çıkarılıyordur ama yüzde 85'i bu anlamda siyanürle çıkarılan madenler. Diğer ülkeler siyanürü ne şekilde kullanıyor? Bizim sızıntıyı önlemek için veya... Siyanür malum çok pahalı bir kimyasal madde, bunun tekrar dönüştürülüp kullanılmasıyla ilgili diğer ülkeler ne yapıyor? Bizim yapmadığımız herhangi bir şey var mı veyahut da bizim yaptıklarımız diğer ülkelerle eşdeğer mi? Malum, dünyada altın üreten ülkeleri saydım, 10 civarında yoğun üretim yapan ülkeler. Burada altın madenciliği konusunda da dünyada en ileri teknolojileri kullanan, en gelişmiş teknolojileri kullanan Kanada şirketleri. Bu Kanada şirketinin -bu kazaya sebebiyet veren de Kanada şirketi. Türkiye'de almadığı bir iş güvenliği önlemi mi var yoksa burada hatalı ve yanlış politikalar mı izlendi? Bunların açıklanmasını istirham ediyorum.

Bir de siyanürlü liç haricinde farklı bir yöntem olabilir mi? Yani herkes eleştiriyor, siyanür havaya zarar veriyor, toprağa zarar veriyor, doğaya, çevreye zarar veriyor gibi iddialar var. Dolayısıyla da siyanür olmadan başka birtakım yöntemlerle de bu altın üretimi mümkün olabiliyor mu? Diğer ülkeler siyanürü kullanmadan altın üretebiliyor mu yoksa bütün ülkeler aynı prosesleri mi uyguluyor? İş

güvenliğiyle ilgili olarak ülkemizde uygulanmayan, eksik kaldığımız bir taraf var mı? İş güvenliğiyle ilgili olarak gereken bütün önlemler alındı mı? Bakanlık bu anlamda yeteri kadar denetim yaptı mı veya Bakanlık bu anlamda iş güvenliği noktasında maden sahasında inceleme yaptı mı?

Genel olarak sahada birtakım sorunlar yaşandığı ve belki 10 milyon, belki 20 milyon metreküp toprağın hızlı bir şekilde aktığı ve daha önceden, üç dört ay öncesinden de bununla ilgili birtakım uyarıcı, bizi ikaz edici çatlakların olduğu ve bununla ilgili de önlem alınmadığı iddiaları var. Böyle bir şey söz konusu olduğunda maden sahası Bakanlığa bir bilgi veriyor mu? “Sahamızdan bu anlamda şu uyarıcı mekanizmalar geldi, bize şu çatlaklar geldi, bununla ilgili ne yapalım?” diye bir şey soruluyor mu yoksa bu noktada işletme kendi iradesiyle mi işlem yapıyor?

Şimdilik sorularım bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Sistemde şu anda 3 arkadaşımızdan daha soru gözüktüyor, 3 veya 4, onları da alacağız, sonra cevap bölümüne geçelim; tabii, uzadı.

Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de Sayın Bakan ve arkadaşlarına sunumları için teşekkür ediyorum.

Bugün verilen bilgiler ışığında, meselenin özünün liç alanının doğru istiflenmemesi ya da kapasite üzerinde bir yığın oluşturulmasının bu vahim olayın, kazanın meydana gelmesinde temel olduğu gibi bir kanaatin öne çıkmasına sebep oldu. Bu nedenle de sorumu ona bağlı olarak sormak istiyorum. Yine, sizden aldığımız bilgiler tahtında, altın grubu madenlerin altı aylık denetime tabi olan madenler olduğu bilgisini edindik. Acaba altı aylık denetim periyotları içindeki kontrol listesinde liç alanı yüksekliklerinin ölçülmesi var mı ve bunlar ölçülüyor mu? Son denetimde bu yükseklik tespit edilmiş miydi, edildiyse ne boyuttaydı? Kapasiteyi geçtiğine ilişkin bir göstergeye erişildi mi ya da son denetim ölçüm raporunda bu konuyla ilgili tespitiniz tam olarak neydi? Buna ilişkin denetim raporunun ilgili bölümüyle birlikte tarafımıza sunulması bizim için aydınlatıcı olacak. Bunu sizlerden bekliyoruz.

Yine, liç alanının hareketlenmesiyle ilgili radarla bir denetim yapıldığı, bunun dışında herhâlde gözlem suretiyle yapılan denetimlerin ya da gözlemlerin olduğu, buna ilişkin de bir ön alma yönteminin uygulandığı anlaşılıyor. Ancak burada radar alanının bütün sahayı kapsamadığı... O nedenle bir radar gözü dışı alanlar mevcudiyeti oldu. Bunu daha önceki tespitlerinizde, denetimlerinizde tespit etmiş miydiniz? Bununla ilgili çalışma yapmasını ilgili ruhsat sahibinden, işletmeciden talep etmiş miydiniz? Tabii, her gün teknoloji ilerliyor, bu teknolojik ilerlemeler tahtında da hareketlenmeleri tespit edebilecek belki sismolojik değerler de kullanılabilir hâle gelmiş olma ihtimali var ama bizler bu alanın teknik boyutundan uzak kişileriz. O nedenle, dünya madencilğinde bu konuda hareketlenmeyi daha önceden tespit edip bildiren ve böyle bir durumda alarm durumu yaratabilen yeni teknolojik gelişmeler var mı? Radar teknolojisinin ötesinde ve dünya madencilğinde kullanılıyor mu? Eğer var ve kullanılıyor ise bunu bizim madenlerimizde zorunlu hâle getirmek noktasında bir çalışma düşünülüyor mu? Çünkü biz Komisyon üyelerinin ya da Komisyonumuzun işlevlerinden ya da ödevlerinden bir tanesi de bundan sonra bu kabıl kazaların olmasının önüne geçmek için belki Meclisimize düşen görevleri de yerine getirmektir böyle bir misyonumuz var. Bu misyon çerçevesinde de bunu bilmekte yarar var. Bunun teknik uygulamalarını siz çok daha iyi bilebilecek durumdasınız. O nedenle, dünyada bununla ilgili yeni yöntem ve teknikler belirlendi mi, var mı, faydalı mı? Var ise bunların neler olduğunu bizim sonraki

çalışmalarımıza ışık olmak üzere bize bildirmenizi, bize raporlamanızı sizden istirham ediyoruz. Bunun ülkemiz mevzuatı açısından zorunlu hâle getirilmesinde yarar görüyor musunuz? Eğer görüyorsanız Meclisimiz ya da Komisyonumuz da bununla ilgili üzerine düşenleri yapacaktır diye sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; öncelikle Bakanımıza ve heyete teşekkür ediyorum.

Tabii, arkadaşların da ifade ettiği gibi, liç alanının eğimi ve yanlış depolamayla bununla alakalı Bakanlığımızın belli kriterleri yok mudur, bunu soruyorum.

Kontrol ve denetim mekanizması, üretim prosesi esnasındaki noksanlıklar, eksiklikler üretici firmanın inisiyatifine mi bırakılmıştır? İkaz edici raporlar, söylemler, çatlaklar olduğu hâlde neden bizim kurumlarımızı harekete geçirecek, aktif edecek bir durum söz konusu olmamıştır? Radardan tespit edilen liç alanı hareketleri takip edilebiliyorsa bu tespitin kazayı önlemeye yönelik bir faydası yok mudur? Bununla alakalı hangi kurum sorumludur?

Ayrıca, güvenlikle alakalı prosesin takibi esnasında mutlaka müşavir şirketler vardır. Bu müşavir şirketler yanlış raporlar verdiğinde bunların sorumluluğu nedir, bunlara gerekli hesap sorulacak mıdır diyerek kesiyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Süleyman Bey, buyurun.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyonun değerli üyeleri, Enerji Bakanlığımızın değerli yetkilileri, Sayın Bakan Yardımcımız, Genel Müdürlerimiz ve değerli katılımcılar; hepinizi sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Müsaade ederseniz, teknik konuşmaya geçmeden önce ben sosyal bir durumu arz etmek istiyorum. Hakikaten, böyle bir kaza başka hiçbir ilimizde olmasın istiyoruz. Kaza olur olmaz, hemen iki saat içerisinde Sayın Vekilimiz Mustafa Bey’le, Valimiz, Bakanımız hep birlikte kaza yerine gittiğimizde orada çok büyük bir toprak kaymasının yahut liç kaymasının olduğunu gördük ve kendi seçim bölgemiz olduğu için de vatandaşlarımızla birlikte bu konuya çok üzüldüğümüzü belirtmek istiyorum ama buna rağmen, bu kazalar olduktan sonraki çalışmaların da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Hakikaten, yurt dışından, sağ olsunlar, Enerji Bakanımız, İçişleri Bakanımız ve de Çalışma Bakanımız hemen oraya intikal ettiler, daha sonra Çevre Bakanımız da geldi. Enerji Bakanlığımız bütün ekibiyle birlikte oradaydı; buradan, özellikle Bakanımıza, bakan yardımcılarımıza ve ekibine teşekkür ediyoruz. Şundan dolayı: Sadece kaza meselesinden daha çok, kazada toprak altında kalan işçilerimizin ailelerinin durumu, oradaki hemşehrilerimizin, İliçlilerin, Erzincanlıların durumu da çok önemliydi, onların acılarını azaltmanın yöntemleri de önemliydi, onun için hakikaten çok büyük gayret sarf ettiler. Burada, Komisyonunuzun huzurunda Bakanlarımıza, oradaki AFAD yetkililerine, Valimize ve bütün yetkili kişilere teşekkür ediyorum.

Evet, güzel bir brifingdi, hakikaten biz de neler olduğunu öğrenmeye çalışıyoruz; çok teşekkür ediyoruz Bakan Yardımcımıza ve ekibine.

Şimdi, Komisyonumuzun üyelerine de çok teşekkür ediyorum. Hakikaten, inşallah bütün gücümüzle çalışacağız ve bir daha böyle bir kaza olmasın diye var gücümüzle bu Komisyonunda iyi raporlar çıkarmaya çalışacağız. Tabii ki bunu “Önce insan, önce çevre, önce doğa, sonra madencilik.” sloganıyla da pekiştirmek istiyoruz. Demek ki biz elbette madenlerimizden yararlanacağız, elbette madenlerimizi çıkaracağız ama “Önce insan, önce çevre, önce doğa, daha sonra maden.” diyerek işimize devam edeceğiz.

Evet, bu çalışmaları sürdürürken hakikaten, şimdi, brifingden sonra çok soru hazırladım, birçoğu diğer arkadaşlar tarafından soruldu ama ben merak ettiğim birkaç soruyu da sormak istiyorum: Bir kere, liç yığının yüksekliğiyle ilgili hakikaten bir çalışma var mı? Gerçi vekilimiz de sordu ama bu çok önemli yani ne kadar yükseklikte liç yığını olabilir? Yani taban alanı mı önemli, nedir? Böyle bir proje var mıdır Bakanlıkta; bizim için önemli.

Kayma riski başlayınca çalışanların birçoğu uzaklaştırıldı, orada birkaç kişi kaldı. Hakikaten bunlar uzaklaştırılmasaydı çok daha vahim bir tabloyla karşı karşıya kalırdık. Birçoğu uzaklaştırıldı ama bu kişiler oradan neden tahliye edilmedi ve “O bölgeye ulaşamaz bu kayma.”yı kim söyledi, bunun kararını kim verdi de orada işçilerimiz bu liç yığınının altında kaldı?

Bir de şu konulara Bakanlığın lütfen birazcık daha önem verip aydınlatmasını istiyoruz halkımızı: Altın yurt dışına gitmiyor benim bildiğim kadariyle; yurt dışına gitmiyor, Türkiye’de kalıyor ama bunu biz bir türlü tam açıklayamıyoruz ki halkımızda, vekillerimizde, yetkililerde hep, sanki adam çıkardığı altını alıp yurt dışına götürüyormuş gibi haberler çıkıyor. Bu konuda biraz daha çok bilgilendirmemiz lazım.

İkincisi de bize verilen bilgilere göre, ne havada karada ne toprakta siyanüre rastlandı yani hiçbir yerde siyanür yok. Bu siyanürün zararları her platformda, sosyal medyada anlatılıyor ama biz orada yaşıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Evet, bitiriyorum zaten.

Şimdi, bize verilen bilgilere göre... Biz orada, İliç halkıyla birlikte de o madendeydik, Sayın Bakanımız da bakan yardımcılarımız da genel müdürlerimiz de aylarca oradaydı yani siyanür havada, toprakta, karada var olsa bizler de orada sıkıntıya gireriz. Böyle bir şey olmamasına rağmen, sanki Türkiye’de bu varmış gibi yayınlar yapıyor. Bunu engellemek için de Bakanlığın biraz daha yoğun bilgilendirmesini istiyorum.

İnşallah bu Komisyonumuzun başarılı çalışmaları olacak. Bir daha Türkiye’de böyle bir maden kazası olsun istemiyoruz.

Bu çerçevede çalışmalarımızı sürdürürüz inşallah diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Teşekkür ederiz.

Şimdi, şunu da söyleyeyim sayın vekillerim; uygun görürseniz son soruyu da aldıktan sonra -hem de arkadaşlar cevapları bu arada kendi aralarında konuşurlar- bir ara verelim, ondan sonra dönüşte cevap bölümüne geçelim dedik.

Buyurun Sayın Vekilim.

MERVAN GÜL (Siirt) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanlarım, kıymetli bürokratlarımız; özellikle sunumlarınızdan dolayı Allah hepinizden razı olsun, ayrıca sayın milletvekillerimizden de sunumlarından ve sorularından dolayı razı olsun.

Bizim tabii ki buradaki ana hedefimiz, ana amacımız bundan sonra maden facialarının olmaması, bütün çalışma onun üzerine ve bütün sorular da onun üzerine, sunumlar da onun üzerine; ben burada bunu görüyorum.

Özellikle, Enerji Bakanlığımızın 2/8/2023 tarihli raporu zaten bariz bir şekilde oradaki sıkıntıyı gösteriyor ve diyor ki “Tehlike var ve tehlike geliyor.” Ama ondan sonra gene ne oluyor? Yapay heyelan oluyor ve diğer taraftan çatlaklar görülüyor. Buna rağmen oradaki teknik elemanlar herhangi bir önlem almıyorlar; burada ana sıkıntı olarak ben bunu görüyorum, tabii, özellikle sayın Bakan Yardımcımızın sunumundan, bürokratlarımızın sunumundan ben bunu okuyorum. Yani insanın olduğu yerde demek ki bir ihmal var, o ihmal sonucunda bu sefer bu oluşuyor. Yoksa hani bu demek değil ki biz madenlerimizi işletmeyeceğiz, bakırlarımızı işletmeyeceğiz, altınlarımızı işletmeyeceğiz, elbette bunları işleteceğiz. Bak, bir örnek vereyim: Siirt, Şirvan Madenköy -Allah’a çok şükür- şu anda bakır çıkarıyor ve işletiyor. Yani biz altınlarımızı da işleteceğiz. Bak, şu anda Kato’dan çinko çıkıyor ya. Al sana Gabar’dan petrol akıyor ve günde 40 bin varil. Halbuki geçmişte, hepiniz çok iyi biliyorsunuz, adımbaşı mayındı ve giremiyorduk ama bugün Allah’a çok şükür alıyoruz ve hedef 100 bin varil, belki daha fazla alacağız. Ha, onun için biz madenlerimizi işleteceğiz. Kesinlikle bu Komisyonun -ben bunu da çıkarıyorum- hedefi özellikle altın ocaklarımızı kapatmak veya madenlerimizi kapatmak diye bir şey değildir. Bu nedir? Tedbirdir. Biz diyoruz ki insanın olduğu yerde hatalar olacak ama hatayı da en aza indirebilmek, bütün mücadele bunun üzerine olacak. Yani bu demek değil ki yarın gene bu madenlerimizde kaza olmayacak, kaza olacak. Hani benim mesela temennim bu; keşke bu kaza yaşanmasaydı, keşke bu kardeşlerimiz bugüne kadar bu toprağın altında kalmasaydı. Hatta ben bunu diyorum yani inanıyorum ki o gün bu kardeşlerimiz bu akmanın, toprak akmasının altında kalmamış olsaydı, bu tabii heyelanın altında kalmamış olsaydı bu Komisyon da belki oluşmazdı, bu kadar da bunun üzerinde durmazdık. Ha, işte, ana hedefimiz, biz şu anda bunu tartışıyoruz, görüşüyoruz, konuşacağız ve bundan sonra ne yapmamız gerekiyor, işte, onun önlemlerini almamız lazım. Burada hiçbirimizin amacı böyle bir kardeşimizi eleştirmek veya şey yapmak veya bir partiyi şey yapmak, bir zihniyeti eleştirmek değildir ya. Bu ülke hepimizindir, oradaki canlar hepimizin canları, keşke olmasaydı. Ben inan ki o kardeşlerimiz için diyorum ki Allahutaala onların ailesine, ülkemize sabırcemil ihsan etsin, aynen öyle. Yani düşünün, Sayın Başkanım, aynen öyle söyledi, diyorlar ki: “Keşke ben o cenazemi görseydim, kurban kesseydim.”

ALİ TEMÜR (Giresun) – Bir mezarı olsaydı.

MERVAN GÜL (Siirt) – Evet, keşke bir mezarı olsaydı, biz bire bir bunları yaşıyoruz. Yani insan biraz da empati yaptığı zaman zaten bunu görebiliyor ve görüyoruz da. İnşallah bundan sonra böyle bir şey olmayacak.

Özellikle Komisyonumuzun hayırlı kararlar almasını ve gelecekte de çok daha güzel, çok daha iyi kararlar almasını temenni ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, soruları aldık birinci turda, bazı arkadaşlar sordu.

Genel kanaat bir ara verelim, bir yemek yiyelim, biraz dinlenelim, sonra devam edelim. Mustafa Bey ve arkadaşlarımızın bazıları “Devam edelim.” diyor ama Mustafa Bey, genel çoğunluk...

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Başkanım, biz şimdi kırk beş dakika bu arayı verirsek gece biri bulur burası. Ya da on beş dakika o zaman ara verelim, sonra devam edelim.

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi, arkadaşlar, bir iş kazası olmaması için, insani olmak için ara verelim istiyorlar.

Kırk beş dakika yeter mi yemek için?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yeter.

BAŞKAN ATAY USLU – Kırk beş dakikalık bir ara verelim, sonra cevaplarla devam edelim.

Teşekkür ederiz, şimdilik ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 20.26

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 21.30****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi, sunumdan sonra arkadaşlarımızdan sorular almıştık.

Söz sırası sizde Sayın Bakan Yardımcım.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli milletvekili üyeleri; tüm vekil arkadaşlarımızın sorularını dikkatli bir şekilde not almaya çalıştım, aynı zamanda ekipteki diğer arkadaşlarımız da not aldı, onların tamamına cevap vermeye çalışacağım. Yalnız, soru bazında iletebilirim, biraz araştırma yapıp yazılı olarak sunulması gereken bazı sorular var, o sorulardan hem bahsederiz şunlara yazılı olarak cevap vermek gerekiyor diye çünkü bazı verilere ihtiyaç duyabiliriz; aslında Bakanlığımız faaliyetleriyle ilgili olmayan bazı sorular da yöneltildi, onları da diğer ilgili bakanlıklarla yapılacak toplantılarda onlara sorulmasında daha doğru cevapların alınması adına fayda olacağını düşünüyoruz ve onu ifade edeceğiz. Dolayısıyla bizim bir kere niyetimiz şu: Hiçbir soru işareti kafada kalmasin, öğrenilmek istenilen hangi konular varsa tüm netliği ve açıklığıyla bütün vekillerimiz tarafından öğrenilsin, bu niyetteyiz. Bir bilgi saklama, bilgi gizleme adına herhangi bir niyetimizin olmadığını tekrar vurgulamak istiyorum.

Sayın Deniz Yavuzılmaz Vekilimizin bir beyanı oldu, dedi ki: “Bu kayan Sabırlı Deresi’ndeki liç alanında gözlem kuyuları var.” Ben diğer gözlem kuyularını kastederek olmadığını düşünüyorum dedim ama bu arada öğrendim, 2 tane gözlem kuyusu bu liç alanının altında kalmış ama bu gözlem kuyuları kapaklı, kapalı, üstü ayrıca korumalı gözlem kuyuları. 1 tanesi de zaten tekrar kurtarılmış yani liç üzerinden kaldırılmış. Şu anda 1 tane üzerinde liç olan 1 tane gözlem kuyusu var fakat bunlar kapaklı, onu da belirtmekte fayda var. Dolayısıyla başta o olmadığı yönündeki ifademi düzeltmek istiyorum.

Kartaltepe Madencilik’in liçinin de buraya yığılanmış olduğunu ifade etti. Doğrudur, bizim sunumda bunun hilafına bir şey yok yani biz aslında sadece Çöpler madenindeki liçin gelip de buraya yığıldığına dair bir ifade kullanmadık. Dediği doğru, evet, Kartaltepe Madencilik de var hemen bitişiğinde, Kartaltepe Madencilikteki bir kısım cevher buraya dökülmüş.

Başka bir vekilimiz “Yahu, Kartaltepe hani? Bu, listenizde yok.” gibi bir ifade kullandı. Tabii, biraz hızlı da olmasına rağmen dört saat süren bir sunum oldu, ben şimdi tekrar listemize baktım, Kartaltepe listemizde yer alıyor yani Türkiye’de altın madenciliği yapanlar listemize baktığımızda orada Kartaltepe’nin de yer aldığını rahatlıkla görebiliyoruz.

Yine, Sayın Vekilimiz denetim belgelerinin Komisyona iletilmesini istedi, onu en kısa sürede ileteceğiz yani bizim yaptığımız denetimlerde ne tür belgeler varsa hepsini Sayın Komisyonumuza iletmış olacağız .

“Liç sahası yanlış projelendirilmiş mi?” diye bir sorusu oldu. Şimdi, aslında liç sahasıyla ilgili projeleri onaylayan kurum biz değiliz. Dolayısıyla “Doğru projelendirilmiş mi, proje hatası var mı, hatta ve hatta uygulama hatası var mı?”nın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının temsilcilerine sorulmasının daha doğru cevapları temin etme adına doğru olacağını düşünüyoruz çünkü liç sahasıyla alakalı bize sunulan, bizim onayladığımız yani MAPEG’in onayladığı bir durum söz konusu değil.

Müzeyyen Şevkin Vekilimiz buradan bir fay hattının geçmekte olduğunu, dolayısıyla burada bu fay hattıyla ilgili paleosismolojik bir çalışmanın söz konusu olup olmadığını sordu. Şimdi, bildiğim kadarıyla bugüne kadar MTA fay hatlarının yaklaşık yüzde 50’sini bitirdi, bu çalışmaları. Tabii, bu çalışmalar planlanırken risk durumunu önceliklendirerek yani “Şu fay hattı daha riskli.” diyerek oradan başlıyorlar doğal olarak ve fakat bu 6 Şubat depreminden sonra çok daha hızlı bir şekilde bu çalışmaların yapılması için MTA tek başına bunları yapmaya devam ederse daha uzun bir süre alacağından TÜBİTAK ve birçok üniversitenin içerisinde olduğu bir protokolle bir çalışma grubu oluşturuldu. Bu yılın sonuna kadar gene büyük bir yoğunluğu, kalan yüzde 50’nin tamamı değil ama büyük yoğunluğunun da bu fay hatlarıyla alakalı paleosismolojik çalışmaları tamamlanmış olacak. Yine, bunlar da bu protokoldekiler de belirlenirken kalan kısımlar da önceliklendirildi. En önemli, en acil olanlar programa alındı ama Komisyonumuzun burada belirtmiş olması hasebiyle burayı da yine biz kendi programımıza alacağız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ama yapılmış değil .

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN — Hayır, yapılmış değil, onu belirtelim.

Şenol Sunat Vekilimizin “Maden çıkarma kriterleri her şirkete aynı şekilde mi uygulanıyor?” sorusu vardı . Yani burada kastettiği tabii şu mu tam anlamak lazım: Şimdi, neticede bir maden ruhsatı verildiğinde ve arama neticesinde orada bir maden rezervinin olduğu tespit edildiğinde o şirket tarafından o cevherin, o madenin çıkarılmasıyla alakalı bir işletme projesi hazırlanıyor. Teknik arkadaşlar daha iyi ifade edebilir ama benim bildiğim kadarıyla buradaki jeolojik durum, burada açık ocak mı olacak, kapalı ocak mı olacak; sahanın, zeminin durumu nasıl bir projelendirmeye, doğru projelendirmeye imkân tanıyor, ona göre şirket bunu projelendiriyor yani dolayısıyla projeye bakıyorlar, projenin genel kriterleri var, işletme projelerinin ama mutlaka araziye göre, jeoteknik yapısına göre, jeofizik yapısına göre, şev açılarından tutun veya madenin türüne göre farklılık arz ediyordur projeler diye tahmin ediyorum ama yine de arkadaşların ilave edeceği bu soruya bir şey varsa... Zaten hep söylüyoruz, ÇED belgesi almayan, efendim, iş yeri açma ruhsat belgesi olmayan veya mülkiyet izni olmayan, alınması gereken tüm izinleri olmayanların hiçbirine zaten izin verilmiyor, çalışmasına izin verilmiyor.

Aktif fay üzerinde bulunan İliç’in faaliyetlere devam etme hususundaki Bakanlık görüşünü sordu Sayın Vekilimiz. Şimdi, netice itibarıyla bu İliç madeninde çalışmaya devam etmeye izin verilecek mi verilmeyecek mi? Bu, genel madencilik kuralları çerçevesinde alınabilecek izinlerin tekrar alınmasıyla mümkün. Çevre Bakanlığında şu anda 2021 yılındaki ÇED raporunun yürütmesi durdurulmuş durumda. Bu şirket veya başka bir şirket yeniden ÇED raporu tanzim etmedikçe, yeniden ÇED olumlu raporu almadıkça zaten faaliyetine devam etmesi yasal olarak mümkün değil veya yine, Çevre, Şehircilik ve iklim Değişikliği Bakanlığı bu madenin çevre izin lisans belgesini iptal etmiş durumda yani şu anda alınması gereken izinlerden bir tanesi zaten yok. Yeniden bir izin belgesi alınmadıkça zaten bu madenin faaliyetine devam etmesi yasal olarak mümkün değil yani MAPEG burada kendi kendine bu izinler olmadan bu faaliyetin devamına zaten karar veremez. Nasıl ki sıfırdan bir madende bu izinler oluşmadan faaliyete devam etme izni yani işletme izni verilmiyorsa şu anda bu madenin de pozisyonu bu durumda. Bu iptal edilen, yürütmesi durdurulan izinler tekrar verilmediği sürece burada madencilik faaliyetinin sürdürülmesi zaten yasal olarak mümkün değil.

“Ruhsat sayısı, yabancı ruhsat sayısını belirttiğimiz sayılar doğru mu?” Kesinlikle doğru. Yani biz burada bilgilerde manipölasyon, bilgiyi saklama niyetinde değiliz. Neyse gerçek bilgileri sizinle paylaşma durumundayız. Zaten kayıtlarda belli yani size yanlış bilgi versek yarın kayıtlardan zaten doğrusunu öğrenebilirsiniz.

Bir vekilimiz “Siyanürle altın arama.” şeklinde bir ifade kullandı. Ben bunu sunumda da üzerine basa basa belirttim. Arama safahatında bir kere “siyanür kullanımı” diye bir durum yok. Yani arama -biraz önce bahsettiğim gibi- belli 10-15 santimetre büyüklüğündeki, çapındaki deliklerle yerin altından karot örnekleri alıp bunların laboratuvarlarda yorumlanması. Nasıl bir maden söz konusu tenörü nedir veya diğer özellikleri nedir, bunların tespiti. Dolayısıyla hiçbir madenin yani bırak altının arama döneminde “siyanür kullanımı” diye bir durum söz konusu değil. Siyanür sadece altın madeni bulunduktan sonra tüvenan olarak çıkarılan bu altının işlenmesi aşamasında, işleme tesislerinde kullanılıyor tabii, onu söyledik. Dünyada yüzde 85 bu şekilde kullanılıyor, siyanür orada var yani yok demiyoruz, aramada yok. Onu özellikle vurgulamak istiyorum. Zenginleştirme sürecinde kullanılıyor ve büyük oranda kullanılıyor. Yani dünyadaki zenginleştirme işlemlerinin yaklaşık yüzde 85’inde siyanür kullanılıyor. Bazıları açık yığın liç, bazıları tank liç şeklinde. Mesela buradaki, İliç’teki madende de yaklaşık yüzde 85’i tank liçinde altına dönüştürülüyor. Yine, yaklaşık yüzde 15’i de yığın liçinde altına dönüştürülüyor. Yani şu anda dünyada büyük oranda altını cevherleştirmekle alakalı siyanür, zenginleştirme aşamasında kullanılıyor, arama aşamasında hiçbir zaman kullanılmıyor.

“Denetim için altı aylık sürenin bu tür metalik madenlerde uzun olduğu anlaşıyor.” diye bir değerlendirme geldi. Bunu biz değerlendirelim, eğer bu periyodu daha düşük bir noktaya çekmek gerekiyorsa bu öneriyi değerlendireceğiz. Kısaltabiliriz.

“ÇED raporu hakkında ÇED mevzuatı kapsamında nasıl olumlu görüş verildi?” Yani takdir edersiniz ki ÇED sürecini tamamen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yürütüyor. Doğru cevabı alma adına bu sorunun onlara sorulmasında fayda var.

“2002 yılından itibaren toplam devlet hakkı ne kadar alındı?” Mesela bu sorunun mutlaka... “Şu anda, şu kadardır.” diye söylememiz mümkün değil. Kayıtlarımızdan çıkarıp hatta maden türlerine göre ayrıştırılmasını işte, altından şu kadar... Belki maden türlerine göre ayrıştırmayız da maden gruplarını söylemişim. Birinci gruptakiler, ikinci gruptakiler, üçüncü gruptakiler gibi onları yıl yıl ve toplam olarak hazırlayalım, not alın arkadaşlar, bunu yazılı olarak da Komisyonumuza iletelim.

Abdurrahman Başkan Vekilimiz “Bu jeoradar bilgilerini mademki siz sundunuz, jeoradar bilgilerinde bir tehlike gözüküyor, bunların gereğini yapma sorumluluğu kimde?” şeklinde bir soru yöneltti. Benim bildiğim, bu bilgilerin gereğini yapma sorumluluğu tabii ki şirkette. Şirketin iş güvenliği elemanları var, şirketin sorumluları var, amirleri var, genel müdürleri var; zaten savcılığın yürütmekte olduğu soruşturmada da bunlar aranıyor. Yani kimler sorumlu ve kimler kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmediği için bu kaza meydana gelmiş? Hatta ve hatta ileriki aşamada belki de savcılık diyecek ki: “Kamu kurumundan da şu, şu, şu görevliler sorumludur.” Yani henüz ön soruşturma raporu daha ortaya çıkmış... Ön soruşturma raporu var da gerçek soruşturma raporu ortaya çıkmış değil. Savcılık bunları oluşturmuş olduğu bilirkişi heyeti marifetiyle soruşturuyor. Sadece şirket çalışanlarında mı kusur var? Herhangi bir kamu görevlisinde mi ilaveten kusur var? Liç alanıyla alakalı yanlış bir projelendirme mi söz konusu? Yoksa projede bir hata yok da uygulamasında mı sadece sorun var? Bunlar, şu anda üzerinde savcılığın bilirkişi heyeti marifetiyle çalışıldığı ve henüz kararın verilmediği, olgunlaşmadığı konular. Mutlaka hep birlikte takip edeceğiz. Savcılık şu anda tutuklu olan 8 kişinin... Bu arada bir vekilimiz “Bu 8 kişi hangi şirketin elemanları?” diye sormuştu, tamamı Anagold şirketinin elemanları. Onu da burada belirtmiş olayım. İlaveten herhangi bir kamu

çalışanının burada bir sorumluluğuna hükmederlerse zaten soruşturma kapsamına onlar da alınacak, onlar da yargılanacaklar. Bu arada Bakanlığımız da Bakanlığımız Teftiş Kurulu da zaten benzer bir çalışmayı yürütüyor. Biz de yine kendi çalışanlarımızdan veya başka kişilerden sorumluluğunu tespit ettiğimiz, bu kanaate vardığımız bir durum ortaya çıkarsa bunu zaten savcılığa biz de iletacağız. Yani herhangi bir sorumluyu, bu sorumluluktan kurtarma tarzı bir şeyimiz olamaz ama şu anki bilgilerim çerçevesinde jeoradar bilgilerinin, bir hareketlenme olduğu bilgilerinin gereğini yapma sorumluluğu elbette ki şirkette gözüktüyor.

Ayten Vekilimiz “Balya incelendi mi?” diye bir soru sordu. Balıkesir’de kapatılmış ve rehabilite edilmeyen bir maden söz konusu. Bilmiyorum, arkadaşların bu konuyla alakalı bir cevabı var mı?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Kısa bir şey geçebilirim Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bilginiz varsa aktarın yoksa da buna yazılı cevap verelim.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Çok eski zamanlardan kalma, tahminimce Sayın Vekilim ondan bahsediyor. Hatta Fransızlar döneminde de çalışılmış...

BAŞKAN ATAY USLU – Bir dakika, mikrofonu açalım.

Kendinizi de bir tanıttın.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Metalik Madenler Dairesi Başkanı, ismim Şafak.

Sayın vekillerim, Sayın Bakanım; tahminimce Sayın Vekilimizin bahsettiği cüruflar Fransızlar döneminde de işletilmiş. O zamanlardan beri bu zamana gelen ve üzerinde defalarca çalışmalar yapılmış bir yığın. Evet, yol kenarında bu yığınlarla ilgili o dönem Valilik de bir çalışma gerçekleştirdi. Daha sonradan ruhsatı alan firma da Esan Eczacıbaşı da bu cürufların işletilebileceğine dair bir çalışma gerçekleştirdi ancak ekonomik olmayacağı ve Valiliğin uhdesinde bulunan bu stokların yani cürufların yola tehlike oluşturmayacak şekilde bir aksiyon planı hazırlandı. Şu anda rehabilite edilemeyen bir cüruflar orada ama yol içerisinde de bir tehlike arz etmeyen bir kısımda Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, diğer...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Yani aslında...

Pardon Sayın Bakan.

Yani bu örneği bunun için verdim: Rehabilite etmeyle ilgili kamuoyunda da çokça açıklandı. Yani sonuçta götürüsünü getirisini hesaplayarak düşündüğünüzde ıslah edilmeyeceğinin hatta çok uzun vadede bunun telafisinin olmadığını, bunun ekonomik maliyetinin orada çalışan şirketlerin kazancından çok çok daha fazla olduğunu, dolayısıyla bu şirketlerin madenden sonrası durumu bırakarak terk ettiği, orada ıslahın gerçekleşmediği konusuna balyayı bilerek örnek verdim. Bunun gibi başka örnekler de verebilirim, bunu özellikle verdim. Neden verdim? Çok eski bir yer olduğu için verdim.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Sayın Bakanım, eğer uygun görürseniz kısa bir açıklama yapmak isterim.

Sayın Vekilimiz haklı ancak takdir edersiniz Sayın Vekilim, gelişen teknolojiyle beraber yani bahsettiğimiz zamanda üretimi yapılmış cürüflar çok çok eski zamanlarda. Maden Kanunu'ndan önce, çevre mevzuatlarımızdan çok önce elde edilmiş, zamanın teknolojileriyle üretilmiş stoklar yani cürüflar. Bu sebeple o dönemki mevzuatlar, yasal şartlar yani Türkiye Cumhuriyeti öncesinden bahsediyoruz, kuruluşundan öncesinden bahsediyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Şimdiye kadar devam ediyor ama.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANIŞAFAK OCAK – Yani o bölgedeki cürüflarla ilgili son zamanlarda mevzuat değişikliklerinden sonra ve ruhsat sahibi değiştikten sonra herhangi bir çalışma gerçekleştirilmedi, bunu da açıklamak isterim Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yine, Ayten Vekilimiz “Ruhsat neden iptal edilmiyor?” diye bir soru yöneltti. Mevcut yürürlükteki Maden Kanunu ruhsatın bu sebepten dolayı iptal edilmesine dair bir hüküm içermiyor, bize yetki vermiyor. Dolayısıyla biz -yani MAPEG- sadece faaliyetleri durdurabiliyoruz, şu anda ruhsat iptalinin yasal yetkisi yok. Dolayısıyla ruhsatın iptal edilmesinin arkasında ekonomik bir neden söz konusu değil, tamamen yasal bir neden söz konusu. Bu arada şunu da belirtiyim, sorular da bu da vardı: “Şu tarihte çıkmış Maden Kanunu, değişik zamanlarda 20 kez, 22 kez ufak ufak değişiklikleri olmuş.” Evet, biz de bunun farkındayız. Dolayısıyla madde madde ilaveler, çıkarmalar şeklinde değil de sektörün, bu konudaki STK’lerin, bu konuda söz sahibi her kimse hepsinin de görüşlerini almak suretiyle yeniden, sıfırdan bütüncül bir maden kanunu yapılması gerektiğini, hatta burada, kamuoyunda bu rehabilitasyonlarla alakalı mevcut yasanın yeteri kadar zorlayıcı mekanizmalarının olmadığı yönünde en çok yapılan eleştirileri de dikkate alarak ve sayın vekilimizin ifade ettiği gibi böyle madeni çıkarıp da rehabilitasyonu yapmadan bırakan kişilerin bırakamayacağı tarzda, gerçekten orada doğru rehabilitasyonların, doğru çevre ortamının oluşturulmasını sağlayacak yönde, bütüncül anlamda bir yasa çıkarılmasına yönelik hazırlık çalışmalarımız devam ediyor. Bu konudaki önerileriniz haklı yani bütüncül, diğer ülkelerdeki doğru madenciliklerden doğruları da dikkate alarak, kamuoyunun çevre hassasiyetinin daha da öne çıkarılarak, rehabilitasyon zorunluluklarının daha yaptırımcı bir hâle geleceği şekilde çalışmalarımız söz konusu. Dolayısıyla süreyle ilgili bir şey henüz diyemiyorum ama önümüzdeki dönemde bunların da Meclisin gündemine geleceğini tahmin ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz de inşallah Komisyon olarak raporumuzda böyle bir sürece destek vereceğiz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ahmet Çolakoğlu Vekilimizin “Jeoradar verileri merkezi bir birime iletilmeli mi veya iletiliyor mu?” tarzında bir sorusu oldu. Benim bildiğim iletilmiyor, arkadaşların farklı bilgisi yok, evet, onlar da teyit ediyorlar, öyle bir mekanizma yok.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Olması lazım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – “Kurulması lazım.” önerisini değerlendiriyoruz. Biz bunu özellikle önce kamunun işlettiği kömür madenlerinde başlattık, siz de bu konuda bilgi sahibisiniz. Dolayısıyla kamudaki hem TKİ’nin hem TTK’nin işletme ocaklarındaki ikazla ilgili hangi veriler varsa -biliyorsunuz, orada o verileri takip eden bir merkez var- sadece o merkeze değil, aynı zamanda kaç tane işletme ocağımız varsa TKİ’ye veya TTK Genel Müdürlüğüne hatta belki MAPEG’e daha sonrasında bu pilot projede başarılı sonuçlar temin edersek

bunu yasal bir mevzuata oturtup bütün özel şirketlerin de maden ocaklarındaki üretilen ikazların merkezi bir sistemden izlenmesine yönelik çalışmaları düşünüyoruz. Bu anlamda jeoradar verileriyle ilgili bu önerinizi dikkate alalım.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Zonguldak) – Yani maden rasathanesi gibi bir şey olacak.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Gibi, evet.

“Liç alanının üç boyutlu hâle dönüştürülerek Komisyona arz edilmesi mümkün mü?” Dönüştürürüz, onu hazırlar Komisyonumuza sunarız.

Şengül Karşı Vekilimiz yığın yüksekliğinin stabiliteyi bozduğu iddiası hakkındaki görüşlerimizi sordu. Şimdi, biraz önce de bahsettim, aslında MAPEG bu işlerin ruhsatlandırmasını yapan kuruluş ama MAPEG’in liç alanıyla alakalı herhangi bir projeye izin verdiği, onay verdiği bir süreç söz konusu değil. Liç alanı tamamen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının mevzuatı kapsamında onlar tarafından onaylanan, onlar tarafından takip edilen bir konu. Dolayısıyla ben burada şimdi “Evet ya, yükseklik bu stabiliteyi bozmuştur veya bozmamıştır.” diye bir ifade beyan etsem doğru bir şey söylemiş olmam yani kendi bilgi alanının dışındaki veya Bakanlık olarak yetki alanımızın dışındaki bir konuda doğru veya yanlış bir fikir beyan etmiş olurum. Dolayısıyla bunun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza sorulup doğru cevabın oradan alınması lazım.

“Kalan 7 işçimiz var, bunlara neden ulaşamadı?” Bunu sordu Sayın Vekilimiz. Biraz önce de bahsettim, şimdi, çok geniş bir alan, gidince de görülecek. Nereden aramak lazım? Doğru arama noktaları neresi? Yani onu belirleyip oralara öncelik vermek lazım, en hızlı sonuca ulaşabilmenin yollarından biri bu. İşte, biz de bunu yaptık. MTA’nın hatta onun haricinde bazı üniversitelerden başka hocalarımızın “Ya, biz size bu işçilerimizin yeriyle alakalı tespitleri yaparız.” diyen her kim varsa “Bu, doğru mu söylüyor, yanlış mı söylüyor?” diye bakmaksızın kim, ne tür katkı verebilecekse bunların hepsini dinledik. Sahada çalışıp bize nokta belirtecek olanların hepsinin taleplerini karşıladık “Buyur, sen de çalış. Bu arkadaşlarımıza hangi noktalarda ulaşabiliriz, bize görüşlerini bildir.” dedik. Gerek MTA bunu yaptı gerek Ankara Üniversitesinden bir hocamız gelmişti -Yusuf Hoca mıydı- o yaptı gerek onun haricinde bazı özel kişiler geldi, onlara da sahayı gezdirdik. Yine biraz önce sunumda da bahsettim, Jandarmanın bu konuda eğitilmiş, kokuya duyarlı köpekleri vasıtasıyla da bu çalışmaları yaptık. Dolayısıyla kendimize oradaki arama ve kurtarma faaliyetlerini yapan ekibe yön verecek belli noktalar işaretledik. Buralara tabii ki öncelik veriliyor, hepsi bir noktada da değil. Hatta bunun ötesinde oradaki işçilerle de sürekli bunları değerlendirdik yani orada çalışan işçiler “Ya bizce bu arkadaşlarımız şu lokasyonda, şunun için, şu gerekçeyle...” şeklinde ifadelerini hep aktardılar, bunları da dikkate aldık. Bütün bu bilgiler çerçevesinde oluşturduğumuz öncelik lokasyonuna göre hareket ediyoruz. Yoksa sadece bir ucundan başlanıp malzeme kaldırılmıyor. Gittiğinizde göreceksiniz, bir sürü farklı farklı noktalardan “Burada olma ihtimali daha yüksek, şurada olma ihtimali daha yüksek...” şeklinde hareket ediliyor. Zaten bu 2 işçimize de bu veriler yani işaretlenmiş noktalarda ulaştık. Şimdi, bunlara daha erken ulaşmamızın sebebi bunlar araçtaydı yani aracın içerisindeydi, metal yoğunluğunu detektörlerimizin fark etmesinden dolayı bunlara daha kolay ulaştık. Şimdi, bazı işçilerimiz muhtemelen ne araçta ne konteynerin içinde. Dolayısıyla bir metal yığınının veya malzemesinin yakınlarında falan değil. Muhtemelen konteynerin dışındaydı ve yığın onları aldı, belki de uç noktaya götürdü, bilemiyoruz. Ulaşamama sebeplerimiz biraz bunlar ama onlara da ulaşacağımızı tahmin ediyorum.

Oğuz Üçüncü Vekilimizin “Yapılan çalışmaların parasal miktarı hakkında bilgi var mı?” şeklinde bir sorusu oldu. Yani herhâlde bu yapılan bentlerin, yığını kaldırma çalışmalarının falan mutlaka vardır ama dediğim gibi, kamu olarak biz bir harcama yapmadığımız için... Bu konudaki bütün harcamaları şirket yapıyor yani biz yönlendiriyoruz, DSİ diyor ki: “Şu tedbirleri alman lazım, şu yapıları yapman

lazım, projesi de budur.” Onlar da yaptırıyorlar ama muhtemelen şirketle yaptığınız görüşmelerde “Şu ana kadar burada ne kadar bir parasal harcama yapıldı ve daha ne kadar yapılacağı tahmin ediliyor?” bilgisinin şirkette olacağını tahmin ediyorum.

“Liç alanı kapasitenin üzerinde mi yapılmış yani aslında projesi belli bir büyüklükte de o aşılmış mı?” Zaten savcılığın da bilirkişiler marifetiyle öğrenmeye çalıştığı, ortaya çıkarmaya çalıştığı konulardan biri bu. Bu sorunun cevabı ortaya çıktığında sorumlular da biraz daha netleşmiş olacak. Gerçekten projeye uyulmuş mu, yoksa projeyi aşan, projeyi ihlal eden durumlar söz konusu mu? Yani şu anda liç alanıyla ilgili proje bizde olmadığı için yani Bakanlığımızda olmadığı için bu konuda hem yorum yapmak da doğru olmaz hem de zaten üzerinde çalışılan bir konu yani savcılığın da üzerinde çalıştığı bir konu.

Tutuklanan kişilerin hangi şirketlerde çalıştığını söyledim. Hepsini Anagold firmasının, ana firmanın elemanları.

“Denetim yapan özel, bağımsız firmaların sorumluluğu var mı?” Evet, Anagold -bize de orada ifade ettiler- “Biz denetimden kaçan bir şirket değiliz...” Bu, şirketlerin beyanı; doğrudur, yanlıştır. “...biz bilakis, kendimizi sık sık bu konudaki ehil, uluslararası denetim firmalarına denettiriyoruz ki acaba bizim gözümüzden kaçan, bizim yanlış yaptığımız, ihmal ettiğimiz bir husus var mı bunu öğrenmek istiyoruz.” Bu tür denetim raporları var. Denetim yapan ve denetim raporunda böyle bir yanlış uygulama veya proje hatası varken bunun raporlarına işlenmemişlik durumu söz konusuysa bu denetim yapan özel firmaların sorumluluğu var mıdır biraz hukuki bir soru ama şirkete karşı sorumlu. Şirketin sorumluluğunu bence hiçbir zaman ortadan kaldırmaz, çok çok şirket bu konudan dolayı bir cezai müeyyideyle karşılaştığında belki aralarındaki sözleşme mahiyetine göre bunu onlara rücu etme hakkını hukuken elde edebilir ama yasal olarak savcılık gidip de “Ya, sen denetimde de eksik, bunları görmemişsin.” diyebilir mi biraz hukuki konu yani ona yorum yapmam biraz zor.

“Diğer altın madenlerinde benzer durumlar var mı, benzer riskler var mı? Dolayısıyla ivedi bir denetim programına alınarak yapıldı mı?” “Evet, alındı ve diğer altın işletmelerinde bu denetimler yapıldı.” diyor arkadaşlarımız.

“Siyanür yerine tiyosülfat kullanılabilir mi?” Bunun da -eğer müsaade ederseniz- biraz üzerinde çalışalım yani “Bunun da -biz bir ön bir değerlendirme yaptık da- artıları var, eksileri var.” diyor arkadaşlar. Biz Komisyonumuza hem artı yönlerini hem eksi yönlerini arz edelim yazılı olarak.

Mesut Doğan vekilimizin “Sorumlu olarak kimi görüyorsunuz, suçlu kim?” tarzı bir sorusu oldu. Takdir edersiniz ki şu anda 8 kişi tutuklu, birazdan onların görev, ünvanlarını da arz edeyim size. Zaten gerek savcılığımızın gerek Bakanlığımız Teftiş Kurulunun aradığı cevap da bunlar; şu anda “Evet, sorumlu şudur.” diye hemen bir hüküm verecek kadar bilgi birikimi... Veya çalışanların, ifadesi alınması gerekenlerin ifadesi alınmış değil, bilirkişilerin soruşturma raporu henüz ortaya çıkmış değil. Bu, ancak ondan sonra cevaplanabilecek bir soru.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Ben onu şu niyetle sordum: Tabii ki ifade ettikleriniz doğru da siz sunumunuzun sonunda şirketi hep suçladığınız için ben de orada bir atfımda dedim ki: “On yedi ay içerisinde 1 kere denetleme yapmış olan Bakanlığımızın hiçbir eksiği ve suçu yok mu?”

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tam oraya geliyordum. Siz “On yedi ay içerisinde 1 kere denetleme yapılmış.” diyorsunuz, bendeki tabloda 5 kere gözüküyor; yanlış mı anlıyoruz?

MESUT DOĞAN (Ankara) – Bakın, Eylül 2022...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ocak 2022’de başlıyor, ben o sayfayı...

MESUT DOĞAN (Ankara) – Oraya girmiyorum ben işte.

2022 yılında yaptığınız denetleme eylülde, değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet.

MESUT DOĞAN (Ankara) – En son yaptığınız da Şubat 2024. Arada on yedi ay var ve on yedi ay içerisinde sadece ağustosta yapılmış, onu kastediyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, 3 kere. Eylülü niye saymıyorsunuz? Eylülde de yapılmış.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Arasında diyorum, o yapılanların arasını alıyorum ben sadece.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ama işte o yanlış bir yaklaşım değil mi?

MESUT DOĞAN (Ankara) – Yanlış bir yaklaşım değil. Siz mesela “Altı ayda bir.” dediniz ya...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ortalamada altı aya geliyor.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Aslında dokuz ayda bir anlamına gelir yani.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ocak 2022’den Şubat 2024’e kadar tam 5 kere denetim yapılmış.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Son dönem kaçırılmış, onu demek istiyor. Son dönemki periyotta beklenen altı aylık periyotlara uyum sağlanamamış, on yedi aylık...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani çok az bir kayma olmuş olabilir ama baştaki denetimi ve sondaki denetimi... Bir tanesini çıkarmak lazım o zaman, ikisini birden çıkarırsanız istatistiksel olarak yanlış bir hesap yapmış olursunuz.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Yok, ikisinin arasında iki, en son yapılan ile ikisi arasında on yedi ay var; matematik bunu söylüyor yani sadece Ağustos 2023...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Tarihte mi hata var acaba?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tarihte hata yok, denetim tarihleri bunlar da yani onları saymamak doğru değil, onu demek istiyorum.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Saymak bir şey değiştirmiyor, 2022 ve 2024 yılları arasında 1 defa denetim yapılmış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ocak 2022’den Şubat 2024’e kadar 5 tane denetim var özetle.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Yani sekiz buçuk ayda 1 kere yapılmış ikisi arasında.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Neyse yani neticede savcılık da zaten dediğim gibi, kamu kurumlarının da bu kazada bir sorumluluğuna kanaat getirirse onlar da yargılanacak yani bu kadar açık, net. Kapalı kaldığı dönemi hatırlattı arkadaşlar “Onu da dikkate almakta fayda var.” diyorlar.

Resul Kurt Vekilimizin “Liç alanına neden müsaade edildi? Ne yapılsaydı bu kaza olmazdı?” şeklinde bir sorusu var. Şimdi, herhangi bir liç alanıyla alakalı şirketler yani liç işlemi yapacak olan şirketler projelerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sunuyorlar, Çevre Bakanlığı da birçok ilgilendiren

bakanlığa bunu görüş olarak soruyor, her bakanlık kendi faaliyet alanıyla alakalı cevaplarını veriyor; işte biz “Mesela bu proje yeri doğrudur, projenin kendisi doğrudur.” anlamında cevap vermiyoruz “Bu liç alanı bu maden sahasında herhangi bir kaynak kaybına sebep vermeyecektir.” veya “Verecektir.” şeklinde görüş belirtiyoruz. Yoksa Kültür Bakanlığı “Evet, burada kültür ve turizmi etkileyecek bir durum söz konusu değildir.” anlamında görüş veriyordur veya Tarım Bakanlığı kendi açısından görüş veriyordur ama neticede liç sahasıyla alakalı ve liç projesinin onaylanmasıyla alakalı nihai kararı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verir yani bu, bizim Bakanlığın faaliyet alanıyla alakalı bir konu değil; onu tekrar vurgulamak istiyorum.

“Altın yurt dışına götürülüyor mu?” Birçok sosyal medyada çıktı “Efendim, bunlar alıyorlar altını, çıkarıyorlar ve yurt dışına kaçırıyorlar.” Gerek bu şirket gerekse başka bir şirket tarafından gerek altın olsun gerek başka bir maden olsun -yani altın kadar kıymetli bir sürü madenimiz de var- bunlar yurt dışına götürülüyor mu sorusunu arkadaşlar, Daire Başkanımız cevaplasın; bu altın ne yapıyor?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Hazine ve Maliye Bakanlığımızın yayınlamış olduğu Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Tebliği’nin 14’üncü maddesine göre ön alım hakkı Merkez Bankasına aittir. Her ay o ay üretilecek olan altının Merkez Bankası tarafından ön alım hakkı kullanılacağına dair Borsa İstanbul’a bildirimde bulunulur ve ruhsat sahalarında dore külçe olarak üretilmiş olan altın ve gümüş rafinerilere gönderilir. Bu “dore külçe”den kastımız, yaklaşık 15-20 kilogram arasında, içerisindeki altın, gümüş oranı madenin cinsine ve minerolojik yapısına bağlı olarak yüzde 80-90 oranında altın, gümüş içeren geri kalanı da “empürite” dediğimiz yan metal, yan kayaç, yan ne olarak adlandırırsanız artık istenmeyen malzemeden oluşan bir dore külçedir. Bu dore külçe uluslararası standartlarda sigortalı bir şekilde rafinerilere gönderilir, rafinerilerde şirkete ait potalarda ergitildikten sonra şirketin kasasında rafineri güvencesiyle teslim edilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Rafineriler nerede oluyor?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – İstanbul’da.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İstanbul’da. Yani İliç’ten çıkıyor ürün İstanbul’a geliyor.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Doğrudur Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neyle geliyor?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Dedğim gibi, zırhlı araçla. Bu konuda uluslararası standartları olan sigortalı yani sigortasını da yapan bazı firmalar var. Dilerseniz hani bunu yazılı olarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Firmayla yapmak zorunda mı? Kendisi yapıp götüremez mi? Helikopterle vesaire, aracıyla?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – O güvenciyi şirketler de almak istemiyor Sayın Vekilim. Yaptığımız görüşmelerde en sağlıklısı bunun uluslararası, işi uzmanına bırakma dediğimiz noktada şirketler... Bu işin uzmanı, sigortalı bir şekilde sevkiyatını gerçekleştiriyorlar. Rafineride ergitilen madenler 1’er kiloluk altın külçeler hâline getiriliyor ve yine rafinerinin anlaşmış olduğu uluslararası standartlardaki zırhlı araçlarla Borsa İstanbul’a sevk ediliyor, Borsa İstanbul’daki rafinerinin kasasına koyuluyor, hangi

rafineri kullanılıyorsa. Borsa İstanbul'daki rafinerinin kasasından o ayın sonunda Merkez Bankasının “Alacağım.” dediği altın el değmeden, hiç kimsenin bir müdahalesi olmadan rafinerinin kasasından Merkez Bankasının kasasına transfer ediliyor ve böylelikle altın Merkez Bankasına geçmiş oluyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bir şey sorabilir miyim?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şirketin ürettiği altında sizin ne kadarlık bir prosesten sonra ne kadar altın üreteceğiyle ilgili bir denetiminiz var mı? Yoksa, bu şirketin kendi beyanına dayalı olarak...

BAŞKAN ATAY USLU – Deniz Bey, şöyle yapalım: Tamam, bu soruları sormakta çok haklısınız yani başka sorular da var, bu soruyu mesela ikinci etaba bıraksak olmaz mı?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Sayın Başkanım, nasıl isterseniz, dilerseniz kısa özet de geçebilirim.

BAŞKAN ATAY USLU – Bu soruyu bir arkadaşımız sordu, o bir şey yapsa anlarım ama ben de merak ediyorum, açıkçası bölmek istemiyorum ama mesela bu konu muallakta, bunu not alalım. Bu konuda anladığım kadarıyla kafamızda bir şey var. Arkadaş açıklamasını yaptıktan sonra diğer sorulara geçelim. İkinci turu yapacağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vallahi siz böyle müdahale ettiğinizde daha uzuyor yani şimdiye kadar cevabı vermiştiniz.

Bana özel mi müdahale ediyorsunuz? Şurada sessiz sakın dinliyorum, konuyla ilgili biraz derinine inelim dedim, hemen bir müdahale geldi.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam, buyurun sorun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Biz de bekliyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır yani siz de sorun. Açalım, farklı boyutları alalım.

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlar, bakın... Deniz Bey...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Burada millî menfaatler gereği şirketlerin beyan etmediği böyle altın gibi madenler yeraltında Merkez Bankası gibi para basan süreçleri oluşturuyor. O nedenle, beyan etmediği anda vergi ödememiş olur. Ödemediği noktada bizim açımızdan kamu zararına yol açan bir güvenlik zafiyeti var mı onu anlamaya çalışıyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, ben herhangi bir şey söylemiyorum. Bakın...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Erzincan bildiğimiz yer, sınır bölgesine de oldukça yakın bir nokta. O yüzden, sizin bu süreçlerde Enerji Bakanlığı olarak “Ne kadarlık prosesten sonra ne kadar altın çıkıyor, arada fire var mı?” diye bir kontrol mekanizmanız var mı?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Sayın Başkanım, uygun görürseniz cevaplayabilirim.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Deniz Vekilim, ben tabii araya girmek istemiyorum. Bakın, bir şey demiyorum.

Şimdi, şunu demek istiyorum ben yalnızca: Evet, bir soru var, cevap veriliyor, bu sorularla sürekli diyalog geliştirmeye başlarsak arkadaki sorulara cevap veremeyeceğiz. Bunu not alalım, ikinci turumuz olacak, üçüncü turumuz olacak. “Siz birinci turda şöyle bir şey anlattınız, bizim bununla ilgili kafamızda şu soru işaretleri kaldı, tekrar bu konuyu açıklar mısınız?” diye bu soruyu teferruatıyla

soralım, eyvallah. Benim demek istediğim yalnızca size engel olmak değil. Bakın yani bir süreç devam ediyor ikinci tura geçtiğimizde tekrar soralım bu soruları, üçüncü turda tekrar soralım. Asla bir şey söylemiyorum ama bu şey sürekli...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Uzun soru değildi, sıcaklığına bir soru sordu.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, karşılıklı diyalog hakikaten başka bir noktaya götürüyor bizi, onun için diyorum.

Soruyu aldınız Başkanım, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Uyumlu olmaya gayret ediyoruz ama...

BAŞKAN ATAY USLU – Ben de bir düzen sağlamaya çalışıyorum yoksa şey değil. Siz burada olmadığınız süre içerisinde -arkadaşlarımız şahittir- herkese ek süre verdik, sorulabilecek tüm soruları istedik, sorduk, arkadaşlar sordu, dediler ki “Bir tur daha olacak mı?” “Tekrar bir tur daha olacak.” dedik. Hakikaten farklı sorular da soruldu siz burada olmadığınız süre içerisinde, asla hiç kimseye de müdahale etmedik, yalnızca bir düzen sağlamaya çalışıyoruz, budur.

Buyurun Sayın Başkanım.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Sayın Başkanım, zaten Sayın Vekilimiz tam yerinde araya girmişti, sorunun cevabını da verdim, dilerseniz Sayın Vekilimizin sorusunu programımız çerçevesinde diğer turda cevaplayalım.

BAŞKAN ATAY USLU – Cevap verebilirsiniz.

Buyurun.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK –Teşekkürler.

Ruhsat sahalarında üretilen madenin tenörü hem ruhsat sahibi tarafından beyan edilir hem de heyetlerimiz tarafından da bunların tespiti yapılır. Bunun tespiti zor bir şey değil Sayın Vekilim. Ve ruhsat sahasında yığın liçe serilen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Nasıl işte onu soruyorum, nasıl? Beyanına dayanıyor, az sayıda beyan ederse ne olabilir?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Numune...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İzliyor musunuz, kamerayla mı bakıyorsunuz?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ METALİK MADENLER DAİRESİ BAŞKANI ŞAFAK OCAK – Sayın Vekilim...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ölçü yapıyoruz sahalarından yani sırf altın madeni değil tüm madenlerde...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Açıkçası Sayın Bakanım, şöyle spekülatif şeyler var: Oradan altının helikopterle külçe hâlinde götürülebildiğine ilişkin spekülasyon var, açık ve net, Türkçe söylüyorum yani, bunu kontrol edebiliyor musunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet, evet biz de izledik bunları.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani gerçekten biz büyük bir güvenceyle “Evet, bizim ülkemizde çıkan altın helikopterle firma tarafından bir yere götürülmüyor.” diyebiliyor muyuz? Türkçesi bunu soralım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii tabii, bütün madenler için...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani 23,5 kilogram günlük altın üretimi olduğu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ama bu iddia sahibinin şimdi bunu ispatlaması... Hani ne zaman kim nereye, nasıl götürmüş? Yani bunu bir şey söyleyelim...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Böyle spekülasyon şeyler var. Biz de diyoruz ki kontrol edebiliyor musunuz Bakanlık olarak?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Kontrol ediyoruz tabii ki, bütün madenleri kontrol ederiz. Deniz Vekilimiz yoktu, bir ara çıkmıştı, Genel Kurula gitmişti ve bu soru soruldu, altın için değil, genel anlamda soruldu. “Bu beyan mıdır?” Ne kadar ürettiği devlet hakkının da ilgilendiriyor çünkü. Bırak, altını götürme... Tabii, altını götürmek daha büyük bir kayıp da, kamu zararı. Biz kalkıp da...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Ama dünyada altının ons fiyatı belli yani o taşımak, oraya kaçırmak o da bir maliyet, firma neden onu yapsın? Türkiye’de Merkez Bankası ons fiyatı belliyse neden... Yani öyle bir şeye ihtiyaç duymaz diye düşünüyorum.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Halka açık bir firma.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani bütün madenler için MAPEG ne kadar maden üretildiğinde şirketlerin beyanına göre hareket etmez. Kendine göre ne kadar altın üretildiğinin, ne kadar bakır üretildiği, ne kadar mermer üretildiğinin hesapları var, hepsinin tenörü var, ocakta ne kadar alanın boşaltıldığı ölçümleri var, bunlar hepsi belli yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 58 milyon ton yığın liç kapasitesi olan bir yerde bu felaket gerçekleşikten sonra ortaya çıkıyor ki 68 milyon ton yığın liçi oraya yüklenmiş, arada 10 milyon ton fark var. 10 milyon tonun içinde ne kadar altın varsa o kadar kocaman şu anda büyük bir soru işareti var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Sayın Vekilim, parasını veriyoruz zaten niye kaçırsın anlamadım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, arz talep dengesiyle ilgili bir dünya şey var. Siz, yeri gelir 1 dolar satın almak için parasını verirsiniz size o paraları satmazlar, türlü türlü nedeni olabilir.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Yok, yok altını biz satın alıyoruz zaten.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Vekilim, orada bu tür spekülasyon laflar oluyor.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Her şey deniliyor canım, ben onun içindeyim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam, biz de soruyoruz, bunu.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – “Toprağa basma, siyanür var.” diyorlar, ne yapayım yani. Altını biz satın alıyoruz zaten, kaç paraysa veriyoruz; adam kaçırıp ne yapacak altını?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Vergiden devlet payını ödememek adına yapabilir yani öyle düşünün.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani, neticede, tüm madenlerde beyana dayalı davranılmıyor, MAPEG ekipleri, ne kadar maden üretildiğini, kendi hesaplama, inceleme denetleme yöntemleriyle ortaya çıkartıyor, onu tekrar vurgulayayım.

“Siyanür baraja karışmış mı?” Bunu ben uzun süre orada olduğum için cevaplayayım ama bunu siz yine tekrar Çevre, Şehircilik Bakanlığının temsilcilerine sorun. 14 lokasyondan, yer altı suları dâhil bunun içerisinde, yerüstü suları da dâhil, “yer üstü suları” dediğimiz, işte barajdaki su hatta baraja giden küçük böyle şeyler var, dereler var, onların üzerinden her gün 2 kez numune alınıp... Barajın da en az tek tek noktalarına kadar gittim. Yani hangi noktasından alıyorsunuz, Çevre Bakanlığının bu işi yapan elemanlarıyla birlikte, kendim de onlarla birlikte numune aldım, onlarla birlikte tahliline... Yani emin olma adına çünkü kamuoyunu bilgilendiriyoruz, doğru bilgilendiriyor muyuz adına... Barajın hem membasından hem mansabından hem çok daha ilerideki noktalarından numuneler her gün 2 kez alınıyor. 3 ayrı akredite laboratuvarı var yani Çevre Bakanlığının oradaki mobil laboratuvarında, Çevre Bakanlığının Ankara’daki laboratuvarında ve “Çevre Bakanlığı sadece kendi kendine bunları analiz ediyor.” gibi bir ithamla karşılaşmamak için özel akredite laboratuvarlarda hep tahlil edildi, edilmeye devam ediliyor ve herhangi bir risk unsuruna bugüne kadar rastlanılmadı, onu tekrar vurgulamak istiyorum.

“Alınmayan bir iş güvenliği var mı?” Takdir edersiniz ki bu da Çalışma Bakanlığının... Nasıl ki bütün iş yerlerinde iş güvenliğiyle alakalı hususları denetleyen, bu konudaki raporları tanzim eden Bakanlığımız oysa onlara sorulmasında fayda var, doğru cevap onlardan alınır.

“Merkezî bir ikaz sistemi var mı?” Bu, vekilimiz tarafından da sorulmuş. Yok yani onu Ahmet Vekilimiz de olsun diye önermişti, biz bunu dikkate alacağız.

Cumhur Uzun Vekilimizin “Kontrolde liç alanı yüksekliği ölçme var mı...” Yani bizim Bakanlığımızın yaptığı kontrolleri kastediyorsanız hayır, biz orayı kontrol etmiyoruz çünkü orası tamamen Çevre Bakanlığının denetimine tabi olan bir alan. Biz madencilik faaliyetlerinin yapıldığı alanları denetlemekle yükümlüyüz, yasanın bize verdiği denetleme alanı bu. Hani arkadaşlar diyor ya “Maden ocaklarındaki şev yapısının, göçüğün heyelan tehlikesinden dolayı şuraları durdurduk.” diye, onlar hep maden ocaklarındaki işletme faaliyetiyle alakalı alanlar. Liç alanıyla alakalı projeyi onaylayan, “Projesine uygun yürütülüyor mu?” diye denetleyen Çevre, Şehircilik Bakanlığı yani onun uhdesinde olan bir konu. Dolayısıyla, bu konuyla ilgili soruları hassaten o kamu görevlilerine sorarsanız daha doğru kişiye sormuş olursunuz diye düşünüyorum.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sizin denetiminizde olmasının bir faydası olur mu? Mesela siz ister misiniz kendi mevzuatınızda bu denetimin de sizde olmasını?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani şimdi zaten tartışılan... Belki Komisyonunda bu incelemeleri yaptıktan sonra sizlerin de kanaat getireceğiniz, belki “Böyle bir yasa olması lazım.” diye önereceğiniz... Bilemiyorum, sizin takdirinizde, sizin kanaatinizde.

Şimdi -biraz sonra da tekrar ifade edeceğim, sunumda vardı- Çevre Bakanlığı işin bir kısmını denetleyen bir bakanlık, Enerji Bakanlığı işin başka bir kısmını denetleyen bir bakanlık, hakeza Çalışma Bakanlığı iş güvenliğiyle ilgili başka kısımları denetleyen bir bakanlık, Orman Bakanlığı kendi orman sahalarıyla alakalı “İzin alınmış mı, izin alınmış sahaların dışına çıkılmış mı?” diye denetleyen, valilikler “Benim vermiş olduğum izinlere göre çalışılıyor mu?” diye denetleyen... Yani bir sürü denetim şeyi var. “Acaba bu merkezileştirilen bir denetim mekanizmasıyla mı yapılmalı?” diye belki de sizler bu Komisyon çalışmaları neticesinde bunun doğru olacağına kanaat getirirseniz... Ki biz de üzerinde böyle bir şeye çalışıyoruz, “Maden güvenlik kurumu gibi bir yapı olsun mu?” diye. Dolayısıyla bu

kurum ayrı bir kurum -ben kurum şeyine de çok iyi bakmıyorum, yeni yeni kurumlara ama- “Bütün ilgili kurumların temsilcilerinin katılımıyla gidip bir denetim yapılıns mı?”nın çalışmalarını yapıyoruz. Belki Komisyonumuz da bütün bu kurumlara dinledikten sonra, bütün STK’leri dinlendikten sonra -bilemiyorum, tabii kanaat sizin- böyle bir kanaate ulaşacaktır. Bunu değerlendirmek lazım yani doğru mu olur, dünyadaki iyi uygulamaları nedir, dünyadaki iyi uygulamalar da gerçekten bizdeki gibi mi yoksa tek bir kurum var da her şeyi mi denetliyor, işte, iş güvenliğini de mi, çevreyi de mi denetliyor, o mu doğru, şu anki yapı mı doğru... Biz kendi denetimlerimizde aykırı bir şeye rastladığımızda ilgili tüm bakanlıklara bildiriyoruz, yazı yazıyoruz, diyoruz ki: “Biz gittik denetledik...” Aynısını diğer bakanlıklar da yapıyor, diyelim ki Çevre Bakanlığı “Ya, buranın şeyini iptal ettim, bunlar çevre izin konularına projedeki gibi dikkat etmiyorlar, uygulamıyorlar, ona tabi olmuyorlar.” dese biz zaten durduruyoruz yani bakanlıkların denetimleri de sadece kendilerinde kalmıyor, herkes ilgili tüm diğer bakanlıklara bu denetim sonuçlarını bildiriyor ve bir yaptırım gerekiyorsa her bakanlık kendisi açısından bu yaptırımı uyguluyor ama bu merkezleştirilirse daha mı doğru olur; bu, biraz üzerinde müzakere edilmesi gereken bir konu bence.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sayın Bakanım, oraya geçmeden bazı madenler için sizin denetimlerinizde kademelendirme ve şevleme uygulamalarının doğru yapılmadığına ilişkin durdurma kararları verebildiğiniz ocaklar da var yani zaten var olan bir yetkinin bu madene gidildiğinde ya da altın madenine geçildiğinde sizin dışınızda çıkarılması gibi bir durum da söz konusu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ocaklarda gene bizim sorumluluğumuzda, liç alanını kastediyorum. Liç alanıyla alakalı ne projeyi onaylayan ne de projeyi inceleyen biz değiliz, onu demek istiyorum. Biz buraya gittiğimiz denetimlerde de hep ocakları denetleriz, liç alanı Çevre Bakanlığının denetimine tabi bir alandır.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Bütünleştirilmesinde bir sakınca olmaz, yaptığınız ocak işletmeciliği şeklinde olan kısım var zaten.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bütünleştirilmesi doğru mudur, doğru bir adım atar mıyız, doğru bir karar verir miyiz; onu düşünmek lazım, biraz müzakere etmek lazım.

Radarin bir kısım yerleri kapsamadığını ifade etmiştim sunumda. “Bu yetersizlik daha önceki denetim raporlarına intikal etmiş mi?” Açıkçası, biz kendi denetimlerimizde liç alanıyla ilgili bir denetim yapmadığımız için, sadece ocaklarla ilgili, maden çıkarmayla ilgili denetim yaptığımız için bizim raporlarda yok, o soruyu diğer bakanlıklara sormaya devam edin.

Radarin haricinde, dünyada aynı ölçümü yapabilecek, daha hassas, daha iyi yapabilecek başka cihazlar kullanılıyor mu bilmiyorum, onu araştıralım; kullanılıyorsa bunu mevzuat hâline de getirebiliriz, kullanın diye yasalaştırabiliriz, mevzuatlaştırabiliriz. “Varsa Komisyonumuzun bilgilendirilmesi...” demiş Sayın Vekilimiz; varsa araştırma neticesinde Komisyonumuzu bilgilendiririz, “Radarin haricinde şu tür cihazlar da var, dünyada kullanılıyor.” diye bilgilendiririz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Bakanım, usul böyle olduğu için ben de alıştım, güzel bir usul yani. Özellikle biraz önceki söylediklerinizden hareketle yani diğer bütün altın ocakları tekrar gözden geçirildi, sizin Bakanlığınızın sorumluluğundaki kısımlar...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Biz gidip “İş güvenliğine uyuluyor mu?”yu denetleyemeyiz yani ehli olduğumuz alan değil, yetkimiz de değil.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Buradaki vekillerin ahlında bilmek istediği tehlikede olan bir başka yer var mı yani o cevabı sizden alamayacağız...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani biz diğer altın madenlerinde, ocakla alakalı, ocak işletmeciliğiyle alakalı herhangi bir tehlikeli durum var mı diye kendi faaliyet, denetim kapsamı alanımızdaki işlerimizi yaptık. Çevre, Şehircilik Bakanlığı da diğer liç alanlarında, diğer madenlerde benzer denetimleri yapmışlar mı, onlara sorabilirsiniz.

BAŞKAN ATAY USLU – Perşembe günü davet ediyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani ben gidip de liç alanında denetim yaparsam onun sahasına girmiş olurum, doğru yapmamış olurum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Manganez ocağının hemen tepesinde mesela yığın liç sahası var ve kayma ihtimali var yani bu ihtimali Enerji Bakanlığı nasıl risk analizinde görüyor veya görmüyor?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani şu anki durumu mu söylüyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet yani mesela şu anki o manganez ocağı...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şu anki durumu zaten görmüşüz, faaliyetleri durdurmuşuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır yani bu kaymadan önce manganez ocağındaki çalışmayı denetliyorsunuz ve bir bakıyorsunuz ki yukarıda bir yığın liç sahası var ve belirli bir risk içeriyor, kayma riski de içerecek şekilde üstüne çıkmış yani bu, risk analizi açısından sizin denetim alanınıza giriyor mu yoksa ben sadece manganezin içinde olurum, çevresel risk ve faktörlere bakmıyorum...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Girer, o dediğiniz tabii ki girer yani benim ekibim gittiğinde maden ocağının haricinde üzerinde oraya kayabilecek bir yığın varsa, tabii ki onu risk görüyorsa bunu raporlarına geçirir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman neden buna engel olamadılar? Niye raporlayamadılar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Çevre ve Şehirciliğe bildirir yani bunu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bildirdiniz mi peki?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bizim, manganez ocağında böyle bir tespitimiz yok.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN – Böyle bir tespitimiz yok. Mesela manganez ocağının bitişinde maden kayması var, hareket var; orayla ilgili durdurmamız var ama bu kısımla ilgili yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu kısımla ilgili yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bu kısımla ilgili yok.

Ali Temür Vekilimizin sorusu: “İkaz edici tespitler olduğu hâlde neden ilgili kamu kurumlarına iletilmemiş?” Yani bu radar tespitleriyle alakalı hususu söylüyor. Aslında böyle bir şey yok yani “Kamu kurumları bilgilendirilir, onlara iletilir.” diye bir mevzuat yok. Dolayısıyla şirket bunu bilgilendirmemiş yani bilgilendirse, zaten inansa...

ALİ TEMÜR (Giresun) – Böyle bir sistem kurulması gerekmiyor mu o zaman?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – İşte, böyle bir sistem kurulmasına yönelik öneriler oldu ya değişik vekil arkadaşlarımızdan, bunu değerlendireceğiz yani kolay kurulabilir bir şey mi, ne kadar, hangi madende ne tür ikaz verisi üretiliyor, bunun üzerinde biraz çalışmamız lazım.

Siz bir şey mi ilave edeceksiniz?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN – Evet.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim; Katı Atık Depolama Yönetmeliği var Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Maden Atıkları Yönetmeliği. Aslında orada atık depolama alanlarıyla ilgili duyarlılığın her gün takip edileceği, firma tarafından, ilgili firma tarafından takip edileceği ve bunu çevre ve şehircilik il müdürlüğüne raporlayacağına ilişkin düzenleme var fakat orada şöyle bir anlayış var: “Liç sahaları bağlamında kapatılmış atık sahalarını biz böyle takip ediyoruz.” diye söylemleri oldu. Liç alanlarında bu takip sistemi yok ama -dediğimiz gibi- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı geldiğinde bu daha ayrıntılı... Atık depolama alanlarıyla ilgili aslında böyle bir yönetmelik hükmü var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Son olarak, vekil ismini kaydetmeksizin aklımda kalan ve sunumdan işaretlediğim, cevabı zaten sunumda yer alan hususları sadece başlık olarak ifade edip bitireceğim.

Türkiye genelindeki maden ruhsat sayılarını sordu bir vekilimiz. Bu, sunumun 33’üncü sayfasında 14.860 olarak belirtilmiş durumda, tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum.

Yine bir vekilimiz “Devlet hakkı ülkemizde ne kadar, diğer ülkelerle mukayese ettiğimizde ne kadar?” diye sordu. Bu da yine sunumuzun 38, 39 ve 40’ıncı sayfalarında hem ülkemizde hangi maden grubundan ne kadar devlet hakkı alındığı ve özellikle de altın madeni konusunda diğer ülkelerle örnek kıyaslamaların yapıldığı bilgiler yer alıyor.

Denetim konusu “Maden işletmesinde hangi kurumlar hangi denetimleri yapıyor?”u belirttim. Çevreyle ilgili tüm denetimler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında, iş sağlığı ve güvenliği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında, orman mülkiyet denetimleri Tarım ve Orman Genel Müdürlüğünde, iş yeri açma ruhsatı valiliklerde ve özel idarelerde, onu tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum.

Türkiye’de işletilen altın madenleri “Kartaltepe hani listenizde yok.” diye bir vekilimizin bir beyanı olmuştu. Sayfa 59’da Anagold ve Kartaltepe’nin Erzincan Çöpler’de faaliyet göstermekte olduğu açık bir şekilde yazıyor. Dedğim gibi, hiçbir bilgiyi sizlerden saklama düşüncesinde değiliz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Böyle yazması başka bir şey, o liç sahasını kullandığını söylemek başka bir şey.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, yok, sizin haricinizde sizden sonra başka bir vekilimiz ayrıca söyledi

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biliyorum, biliyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN - Ama biz sunumda “Bunu sadece Çöpler AŞ kullandı.” gibi bir şey demedik ki Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam ama onu dememek ötekini söylememenin eksikliğini kapatmıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Peki, takdir sizin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O kısım çok önemli çünkü Anagold’un ÇED raporunda yığın liç sahasının kapasite yüklemesinde Kartaltepe Madencilik görünmüyor, göstermiyor onu.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Orada gözükmez zaten.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İşte onu göstermiyor.

MAPEG GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN – Miktar orada, orada miktar...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Miktar, önemli olan miktar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz nihai ÇED raporuna baktığınız zaman diyorsunuz ki: “Burada sadece Anagold yığın liç sahasına oksitli cevherini getiriyor.” Oysaki doğru değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Sayın Vekilim, sizden sonra başka bir vekiliniz “Kartaltepe hiç yok.” gibi bir ifade kullandı da, o var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yok, ben onu baz alarak söylemiyorum ama ana değerlendirmede Kartaltepe’nin buraya oksitli cevher getirdiği bilgisi ancak bizim beyanımızla somut olarak, nihai ÇED raporundaki o ne kadar cevheri taşıdığıyla ilgili bilginin üzerine konuşulmaya başlandı. Türkiye kamuoyunda da bu böyle bu arada ve aynı zamanda bu yığın liç sahasının toplam kapasitesi konusu şu anda ortada büyük bir soru işareti olarak duruyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani ben şimdi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz Çevre Bakanlığına bırakıyorsunuz konuyu ama keşke Enerji ve Çevre Bakanlığını bir arada alsaydık.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Olur, olur, bir arada yine geliriz yani biz burada onlar yok diye...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Bakanım, sizin sorulara cevabınız var mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bir iki tane kaldı Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Tabii, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, orada da Çevre Bakanlığına sormak tabii ki doğru da ben şimdi okuyorum, 2014’te yığın liç kapasitesi 73 milyon tona yükseltilmiş.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, yükseltilmesi planlanıyor faz 5 yapıldığı takdirde, nihai ÇED raporu böyle söylüyor ama faz 5 yapılmadığı için 58 milyon tonda kalıyor. Daha sonra 2021 yılındaki ÇED raporunda da diyor ki: “Faz 5 ve faz 6 birlikte yapılacak, 85 milyon tona yükselecek.” Ama fiilen sahada 85 milyon tona hiç yükselemiyor çünkü faz 5 ve faz 6 yapılmıyor. 58 milyon tonda kapasite kalıyor ve burada verilen bilgiden hareketle söylüyorum, heyelanın hemen öncesinde de 68 milyon ton yükleme yapılmış yani bu başlı başına şu anda -yani mutlaka savcılık da kayıtları, tutanakları inceleyecektir- burada aşırı yükleme yapıldığının ispatıdır bugün. Dolayısıyla onlar Çevre Bakanlığına mı sorar, başka bakanlıklara mı sorar ama burada kapasite üstü yükleme yapılmış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yine de siz bunu Çevre Bakanlığına sorsanız doğru olur diye düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tabii, soracağız zaten, soracağız, ondan yana bir sıkıntı yok ama burada böyle bir durum var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Sayın Başkanım, arz ederim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Oysaki 5 ve 6'ncı fazları hazırlamaları gerekiyordu nihai ÇED raporuna göre, o arada belki üretimi durdurmalıydı; aşırı altın üretimine, fahiş kârlı bu üretime belki ara verip, belki yavaşlatıp 5 veya 6'ncı fazı faaliyete aldıktan sonra oraya yığın içini yığmalıydı. Bunu yapmadılar zaman kaybetmemek adına. İşin acı tarafı bunu yapmayanlar şu anda ODTÜ'den 1'inci olan -Kaan Murat Akpolat zannediyorum adı- bir yıllık maden mühendisinin arkasına saklanıyor. Bütün bu işin sorumlularının hepsi o bir yıllık mezun asistan mühendis çocuğun arkasına saklanıyorlar, çocuk hapiste yani bu da Türkiye'de mühendisliğin geldiği acı noktayı bize çok net olarak gösteriyor. Feda edilen bizim gençlerimiz, bizim mühendislerimiz oluyor. O aşırı yüklemeyi yapan yetkililer, denetlemeyenler maalesef bu sorumluluğu almadıkları için üniversiteden yeni mezun olan ODTÜ 1'incisi maden mühendisi çocuk şu anda içeride hapis yatıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bu arada hapis yani hapis derken tutuklu olanların da ünvanlarını ve isimlerini her ne kadar sunumda sayfa 112'de varsa da söyleyeyim: Birisi yabancı, operasyondan sorumlu başkan yardımcısı Jain Ronald Guille; diğeri oksit proses müdürü Hüseyin Üstündağ; diğeri bakım müdürü Abdülkadir Cansız -hepsi Anagold personeli, tekrar vurgulayayım- diğeri oksit proses başmühendisi Murat Bayraktar, diğeri üretim mühendisi Şenol Demir, diğeri maden jeoloji başmühendisi İzzet Tekin, diğeri asistan oksit proses mühendisi -Sayın Vekilimizin de ifade ettiği- Kaan Murat Akpolat ve son olarak da kıdemli jeoteknik mühendisi Ali Rıza Kalender; şu anda savcılık tarafından tutuklu olarak işlemleri devam ediyor.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN ATAY USLU – Şöyle yapalım mı...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Ama bir katkı...

BAŞKAN ATAY USLU – Ben söz vereceğim, onun için zaten şimdi...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Çok minik, tam üzerine geldi diye... Ruhsat iptaliyle ilgili acaba biz mi yanlış duyduk diye düşünmemize sebep olan ruhsat iptal yetkinizin olmadığına ilişkin...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, yasada öyle bir yetki yok.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Şöyle: Yasada bununla ilgili açık sarahatin olmaması sizin bununla ilgili yetkisiz olduğunuz anlamına gelmiyor, ben de tam bu noktada...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, şunun için diyorum: Şimdi kayda girmiyoruz, 2'nci tura geçiyoruz, söz verelim, hemen sorunuzu sorun. Açayım ben mikrofonu.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yok, bu, soru değil, bir bilgilendirmeydi.

BAŞKAN ATAY USLU – Yok, benim için sorun değil ama hani açayım mikrofonu anlamında söyledim, mikrofonla konuşun yani.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Burada idare eğer bir şeyin olması konusunda yetkiliyse işlemin geri alınması noktasında da yetkiye mücehhezdir hukuken. O nedenle, bunun ayrıca sarahaten yer almasına gerek yok. Ruhsatlandırma aşamasındaki var olması gereken ve aranan şartların sonradan zayısının

herhangi bir sebeple tespiti hâlinde bunu gerekçe koyarak idare yapmış olduğu işlemi geri alabilir, bunun adı ruhsatta olabilir. Bunu özellikle eğer yanlış bilinen bir durum varsa bir mevzuat açısından da incelemenizde fayda olduğu için birbirimizi tamamlayalım istedim o kadar.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Olur, inceleyelim.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, şimdi 2’nci tura geçelim. Tabii, değerlendirmeler, sorular varsa ben tekrar alayım, Sayın Bakanımız da not alsın. Tekrar aynı şekilde sorulara cevap verelim. Herhâlde bu turdan sonra bilmiyorum, bir tura daha ihtiyaç olur mu ama yapalım. Söz isteyen arkadaşlarımı görüyorum ben ekranda.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Herkes sorusunu bu turda sorsun Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Yani zaten deminki gibi beş dakika veriyoruz, beş dakika da uzatıyoruz, on dakikada da meram anlatılıyor bir şekilde. Müzeyyen Vekilimden başlıyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, Fırat Irmağı Keban, Karakaya ve Atatürk Barajlarını besleyen bir ırmak ve bu buradan Suriye ve Irak’a dökülüyor. Şimdi -burada bu kadar önemli- bir kere bu kadar yakın ve Türkiye’nin en stratejik ırmağının 300 metre yakınına böyle bir siyanürlü altın madencilığının yapılması hani ne kadar doğru onu bir sormak istiyorum.

Yine, Ekim 2021’de bakanlıkların onayıyla 2’nci kapasite artışı yapılıyor. Burada sizin ÇED raporlarına göre, kullanılan 9 bin ton sülfürik asit 122 bin tona yükseltilmiş ve 6 bin tondaki siyanür de 11 tona yükseltilmiş. Diğer tüm metallerin toplam atığının 8 katını yaratıyor yani bu zehirli kimyasal atıklar. Nasıl oluyor da sizin sunumlarınıza göre üretim kimyasal kullanım oranlarına rağmen 3-4 ton düşüyor? Yani bir düşme olduğunu ifade ettiniz sunumda yani öyle bir şey verildi. Nasıl oluyor? Bu kadar...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Durmalardan dolayıdır çünkü belli dönemlerde durdurulmuş ya faaliyetler.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama şey kullanımı artmış yani siyanür ve sülfürik...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – O raporda fiilen...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – “Kullanılacak” diye ifade ediliyor ama kullanılmamış. Peki yani bir yılda takriben ne kadar siyanür ve şey kullanılıyor o İliç’te, belli mi, bununla ilgili bir veri var mı elimizde?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani mutlaka bellidir ama şu anda şu kadar diye bir rakam söylemek bilmiyorum yani...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam.

Peki, az önce yemekte sohbette de maden mühendisi arkadaşımızı ifade etmiştim, 2000 yılında Romanya’da bir altın madeni faciası yaşanıyor, Baia Mare felaketi -tam nasıl okunuyor bilmiyorum- bir altın madeni felaketi yaşanıyor ve sudaki siyanür 100 katı oranına çıkıyor, 2 milyona yakın insanın içme suyu zehirleniyor ve bunun üzerine Avrupa Birliğinde bir olağanüstü durum olduğu için “Mining Waste Directive” yani Maden Atığı Yönergesi ve Avrupa Birliği Çerçeve Yönetmeliği yenileniyor yani “Water Framework Directive” yenileniyor, bunun üzerine Avrupa Birliği Parlamentosu bir dizi

karar alarak 2010'da Avrupa Birliği topraklarında siyanürlü altın madenciliğinin yasaklanmasını istiyor. Hani siz bir kaynak sormuştunuz, internetten baktığımızda buna, bu kaynağa ulaşabilirsiniz. Macaristan ve Romanya'da siyanürlü altın yasaklanıyor. ABD'nin Montana eyaletinde siyanürlü altın madenciliği yasaklanıyor. Wisconsin eyaletinde, Arjantin'in 8 bölgesinde de siyanürlü altın madenciliği yasaklanıyor.

Şimdi, tabii, az önce Merkez Bankasıyla ilgili şeyler söylendi. Merkez Bankası "Almıyorum o üretilen altını." deme yetkisine sahip midir, derse ne olur? Yani buna ilişkin bir şey var mı? Bunun piyasaya satılma ihtimali var mı? Merkez Bankası "Ben almıyorum." derse satılabilir mi?

Tamam, soruları sonra cevaplayacaksanız, ben devam edeyim, peki.

Evet, Çöpler'de günlük altın üretimi miktarı belli midir, bunu da öğrenmek isterim doğrusu. Ne kadar altın üretiliyor, bunu da bir şey yaparsanız eğer çok memnun olurum.

Yine, tabii, bir "heyelan" diye sürekli ifade edildi ama bu bir heyelan olayı değil, her seferinde söylüyorum. Heyelan doğa olayıdır normalde ama bu bir doğa olayı değil, bağıra bağıra gelen ve haber vermeden gelmesi mümkün olmayan bir olay. Dolayısıyla liç alanının jeometrisine ilişkin bir şev stabilitesi çalışması yapılıp yapılmadığı kontrol edilmedi mi öncesinde? Yapıldıysa bu çalışmalarda önerilere uyulup uyulmadığı, her maden ocağında olması gereken, heyelanı haber veren ve liç alanını gözleyen radar cihazı olduğunu ifade ettiniz. Buna ilişkin çekimler yani "drone"la çekimler falan yapıldığına ilişkin bilgi aldık biz. Bu "drone" çekimlerini burada izleme şansımız... "Drone"la çekim yapıldığı ve bu en az bir yıl önceden bu çatlakların başladığı ve sinyal verdiğine ilişkin bilgiler edinildi. Bu "drone"la çekim varsa bu Komisyonumuzda bunu izleme, izletme şansımız olabilir mi; bunu sormak istiyorum.

Heyelan oluşmadan önce emareleri, çatlak oluşumları gözle de kontrol edilebilmekte elbette. Bu, tabii, şimdi, siz az önce birkaç mühendisi söylediğiniz ama hani şirket müdürünün ya da yabancı şirket CEO'sunun hiç mi suçu yok bunda? Neden ücretli mühendisler yani sizin o tesisi kontrol ettiğiniz mühendisler bunu yıkıp esas yönetici olanlara hiçbir sorumluluk atfetmemek sorunlu değil mi sizce yani bunu da sormak isterim doğrusu. Yani şirketin CEO'su ve müdürüyle ilgili... Yabancı CEO'su özellikle biz oradayken de yoktu zaten hani bilgi vermek adına bile yoktu sahada, bu da ilginç yani sorumlu olması gereken kişiler sahada yoktu.

1997'de Danıştayın bir kararı var, siyanürlü altın aranmamasına ilişkin bir kararı olmasına rağmen maalesef 2001 yılından sonra 19 ve şu anda sizin ifade ettiğinize göre 22 altın madeni ülkede faaliyete geçmiş durumda. Tabii, bu ülkenin sulak alanları, meraları ve ormanları... Az önce siz ifade ettiniz ki bir sürü -şeyler, nedir o- korunması gereken yerler var, birinci derece sit alanları, askerî alanlar ve benzeri gibi. Ama biz biliyoruz ki buna arkadan dolanan pek çok yasa çıkarıldı. Buralara özel izin alınması durumunda "İşte madencilik vazgeçilmezdir." gibi ya da işte "Burada ülke yararı." ve benzeri gibi birtakım gerekçeler gösterilerek bu orman da maalesef yok ediliyor, sulak alanlar da yok ediliyor, mera alanları da yok edilebiliyor ve her alana girilebiliyor. Yani bu hani sadece kâğıt üzerinde kalan bir şey. İllaki giriliyor buralara ve hep deniliyor ki: "Dağlarda zaten o madenler, ormanlık alanda zaten madenler, çıkarmayacak mıyız bunu?" Çıkaralım ama örneğin Ordu'da şu fizibilite çalışması yapılması gerekmez mi? Ordu dünyada işte fındık üretiminin en güçlü olduğu ve dünyadaki 2'nci zannediyorum, yanlış biliyorsam lütfen düzeltin... Bunun getirisi ile gerçekten o madenin getirisinin fizibilite çalışmaları yapıldı mı? İkisi arasındaki kıyas yapılarak hangisinin getirisi daha fazla? O dağları, o sulak alanları, o bizi besleyen, gıdanın ne kadar önemli olduğunu ve suyun ne kadar önemli olduğunu pandemi döneminde bire bir yaşadığımız süreçte... Bu karşılaştırmaları yaptığımız bir süreç var mıdır yani bunu yapıyor muyuz? Yoksa direkt "Ya, madenler olmazsa olmazımız, madeni çıkarmalıyız..."

Milyonlarca yılda oluşmuş, bizim millî servetimiz olan madenler elbette çıkarılabilmeli ancak ne pahasına olursa olsun değil yani oradaki sulak alanları, oradaki fındık alanlarını, oradaki meraları, hayvancılığı, oradaki doğal yaşamı yok edecek şekilde de çıkarılmamalıdır. Bunları kamuoyunun da ve sizlerin de burada dikkatine sunmak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Evet, teşekkür ediyorum tekrar.

Biraz önceki sorumdan hareketle, “Diğer altın madenleriyle ilgili bir tehlike var mı?” sorumla ilgili Değerli Bakanım, değerli heyet; şöyle bir cevap beklerdim doğrusunu söylemek gerekirse: “Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızdan gelen arkadaşlarımıza da sorarsınız ama bizim yapmış olduğumuz ortak çalışmalarda, değerlendirmelerimizde şu an herhangi bir tehlike görmüyoruz.” Çünkü suyun temizliğiyle ilgili de öyle bir hassasiyeti güttüğünüzü kendiniz söylediniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Bildiğim için.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – İşte, gittiniz, gördünüz, denetlediniz. Dolayısıyla ben şahsen bir bürokrat olsam ya da bakan yardımcısı “Başka bir yerde böyle bir tehlike var mı yok mu?” Sorumluluk alanımın içinde olmasa bile bilmem gerektiğine dair bir kanaatim var çünkü yarın bir gün yeni bir komisyon kurmak istemiyoruz. İşte, “Şurada gözden kaçtı, burada biz madenin içini görmüştük ama liç alanını görememiştik.”ten ziyade... Biz Çevre ve Şehircilik Bakanlığından gelen değerli kardeşlerimize de soracağız mutlaka bu soruları ancak konu doğrudan yani MTA, MAPEG ve benzer ihtisas kurumlarıyla alakalı olduğu için doğrusu, insan rahat olmak istiyor bir tehlikenin var olup olmadığıyla ilgili.

Biraz önce vekilimiz Avrupa Birliği Parlamentosunun 2010’daki yasak talebiyle ilgili bir bilgi verdi; doğru, karar da alındı ancak Avrupa Komisyonu 2011’de bunun gereksiz olduğunu ve işletme ruhsatlarının devam edebileceğini söyledi, bazı ülkeler yasakladı, bazı ülkeler yasaklamadı. Yani sadece siyanürle ilgili Finlandiya, İsveç ve benzer ülkeler devam ediyorlar bu üretimi yapmaya. Yani bir yasak talebi oldu, tartışma da oldu, mesela Çek Cumhuriyeti bundan hareketle altın aramayacağına dair karar verdi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kabul edilmemesi doğru olmadığı anlamına gelmiyor.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Ama böyle bir regülasyon yok, onu demek istedim yani netice itibarıyla regülasyon esas değil, onu bir kez daha söylemek isterim.

Neticede, değerli heyet, buradaki hassasiyet, bu kazanın tekrar etmemesi ve bununla ilgili tedbirlerin ihtisas kurumlarımız tarafından alınması.

Teşekkür ederim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başkanım, şu fotoğrafları unuttum...

BAŞKAN ATAY USLU – Sizin zaten bir buçuk dakikalık süreniz vardı, kullanmamıştınız, onu da kullanın.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Az önce maden aramalarında topoğrafyada hiçbir değişiklik olmadığına işaret ettiniz, hani, 15 santimlik... Tabii ki temel sondajları ve arama sondajları 15 santim ama uzaydan inmiyor buraya bu sondaj makinesi, neticede burada yolları açıyorsunuz ve en azından herhâlde bir dönüm kadar bir alan gerekiyor orada sondajı yapabilmeniz için ve bu, sadece bir madenin arama faaliyetinde yaratmış olduğu hasarın doğadaki göstergesi, ararken bu kadar hasar yaratılıyor. Yani

“Topoğrafyaya bir şey olmuyor.” diye bir şey söz konusu değil çünkü bu aramada bile şu gördüğünüz leke kısmı -bilmiyorum oradan görünüyör mü? Size de göstereyim- sadece 15 santimlik çukur değil, doğal olarak sondaj makinesi oraya gelecek, yol açacaksınız ve karelej yaparak orada yapacağınız aramada topoğrafyaya zarar veriliyor. Onu ifade etmek istedim.

Yine, üniversitelere çocuklar girerken 50 milyon dolar para ödüyorlar, siz yıllık getirisinin herhâlde 46 milyon dolar mı olduğunu söylediniz? Yani üniversite çocuklarının yatırdığı para kadar bile değil devlete aktarılan altından dolayı gelir. Onu da ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Başka soru var mı?

MESUT DOĞAN (Ankara) – Başkanım...

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) – Aslında ikinci soru olarak sorduğum, soru olmaktan ziyade düşündürmeye yönelik bir şeydi. Onunla ilgili bir yaklaşım konulmadığından dolayı ben tekrarlamakta işin gerçeği fayda görüyorum. Demiştik ki: “Yapılan sunumda 12 yıllık kazanç 84,81 milyon dolar...” Tabii ki direkt katkı anlamında söylemişsiniz, dolaylı katkısının siz 4 katı olduğunu ifade etmişsiniz. Bunun anlamı, günlük buradan devletin kazancı direkt olarak 627 bin. Ben şunu sormuştum: 627 bini düşündüğümüzde bu kadar riski almamıza değiyor mu? Aslında şunu demek istiyorum: Orada doğayla uyumlu... Şunu parantez içinde söylemek gerekir, ben maden çıkarılmasına asla karşı değilim yani doğayı, insanı korumak kaydıyla. Ama bu günden beri konuştuğumuz, bütün ülkenin konuşmuş olduğu ve herkesin gerçekten tedirgin olduğu bu hadisenin karşılığında günlük 627 bin lira kazancımız varsa ben şöyle bakıyorum: 627 bin lirayı, aynı topraklar üzerinde, coğrafyayla, toprakla, insanla, riski olmayan başka alanda kazandırmak mümkün hatta çok kolay olduğunu söyleyebilirim. Bundan dolayı, biz bu ruhsatları verirken, bu izinleri verirken devletin kazancını ve bunun paralelinde riskini baz alarak vermemiz gerekmez mi? Mesela bu kadar riskin karşılığının bu kadar basit rakam olmasını ben bu ülkenin bir vatandaşı olarak asla kabul edemiyorum.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Ben de bir katkıda bulunmak istiyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Türkiye net altın ithalatçısı, Türkiye üretmediği tüm altının bugünkünün 2 katı kadar altını ithal etmek zorunda kalacak, aynı şu anda doğal gaz gibi, kendi doğal gazımızı ürettiğimizde belki maliyeti daha fazla bile olsa hem istihdam ve iş gücü yaratıyorsunuz hem bunun karşılığında da ithalatınızı engelliyorsunuz yani net ithalatını yaptığınız ürünler bu ülkenin toprağında varsa çıkarmakla mükellefsiniz yoksa... Bu şeye benziyor, uçak, evet, Türkiye’de ürettik 100 bin dolar, bize 50 bine dolara uçak veriyorlar -mesela- iki gün sonra onu istediğiniz zaman paranızla da alamayacaksınız, belki günü geldiğinde belki o altını ithal etmekte de zorlanacaksınız. Türkiye ürettiği altının bir kısmını da işlenmiş olarak aynı zamanda ihraç eden bir ülke, 12 milyar dolar civarında.

Doğal olarak, bunun yani Türkiye’nin madenlerini... Ama şunu ben ziraat mühendisi olarak söylüyorum: Çevreye uyumlu, dünya da Kanada’da, Fransa’da, Almanya’da, Norveç’te, bunların hepsinde yapılıyor, buradaki şey “Her maden, her şeyi kirletiyor.” anlamı da çıkmaz ama kişisel kusurların yanında eğer bir organize kusur varsa devletin de buna müsaade ettiği, sorumluluk o zaman bakanlarımızın bünyesinde olur. O yüzden, ben özellikle gelecekteki nesiller için, Türkiye’nin ihracat yapması ya da ithalatını azaltması gerektiği için, madencilik çevreyle de uyumlu yapıldığında Türkiye’nin elzem ve bir zenginliği olduğunu da burada ifade etmek istedim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Vahşi madencilige karşıyız biz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Ben sorudan ziyade verilen bir bilgiyle ilgili tamamlayıcı bir açıklama yapmak istiyorum, tutukluluğa ilişkin, eğer müsaadeniz olursa, kayıtlara geçtiği için önemsiyorum.

Anagold isimli altın firmasına ait bu 13/2/2024 tarihinde yaşanan olayla ilgili İliç Cumhuriyet Başsavcılığında yürütülen soruşturma kapsamında jeoloji, iş sağlığı, maden, inşaat, ziraat, çevre, harita ve kimya alanında uzman bilirkişi heyeti tarafından savcılığa sunulan 17/2/2023, 29/2/2024 ve 19/3/2024 tarihli 3 rapor sonucunda kusur durumu şu şekilde olmuş: Ronald Guille'nin ilk inceleme ön raporunda tali kusurlu olduğu ancak kök raporda asli kusurlu olduğu; Ali Rıza Kalender'in ilk inceleme ön raporunda kusur durumuyla ilgili tespit yapılmadığı ancak son kök raporda asli kusurlu olduğu; alt işverenler olan Çiftay Anonim Şirketi, Kar-Sa, Asil Çöpler Anonim Şirketi, Asil Keklik Anonim Şirketinin ilk inceleme ön raporunda tali kusurlu olduğu ancak son kök raporda kusursuz oldukları; Soysal Doğan'ın ilk inceleme ön raporunda asli kusurlu olduğu ancak son raporda tali kusurlu olduğuna dair rapor tanzim edilmiş. Bu kapsamda, verilen son rapora göre tali kusurlu olduğu belirtilen tutuklu Soysal Doğan'ın adli kontrol şartıyla yurt dışı çıkışı yasağı ve imza yükümlülüğü şartıyla tahliyesine karar verilmiş. Asli kusurlu olduğu belirtilen Ali Rıza Kalender'in taksirle birden çok kişinin ölümüne neden olma suçundan tutuklanmasına, kusursuz olduğu belirtilen Mehmet Türk hakkındaki adli kontrol kararının da kaldırılmasına karar verilmiş. Hâlen dosya kapsamında -az önce de belirtildiği gibi- 8 şüpheli tutuklu; Jain Ronald Guille operasyon başkan yardımcısı, Abdülkadir Cansız operasyon direktörü vekili, Murat Bayraktar oksit proses müdürü, Hüseyin Üstündağ oksit proses müdürü, Şenol Demir operasyon üretim mühendisi, Kenan Özdemir operasyon direktörü, İzzet Tekin maden müdürü, Ali Rıza Kalender kıdemli teknik mühendis. 2 şüpheli, Anagold Anonim Şirketi ülke müdürü olan Cengiz Yalçın Demirci, kıdemli borulama süpervizörü Soysal Doğan -az önce belirttiğimiz gibi- adli kontrol şartıyla serbest. Zaten geçici bir müeyyide, tutuklu şu anda, hiç kimse hükümlü değil henüz. Bir şüphelinin serbest kaldığı, maden müdürü Mehmet Türk'ün, bir şüphelinin ise bir yakalamasının olduğu, asistan mühendis Kaan Murat Akpolat'ın, henüz tutuklu değil bildiğim kadarıyla... ODTÜ, İTÜ, İstanbul Üniversitesi akademisyenlerinden oluşan bilirkişi heyetinin raporu henüz tamamlanmamış, on beş yirmi gün içerisinde çıkacak bu rapora göre de sürecin devam edeceği bilgisi güncel bir bilgi olup sadece işte bir Türk gencinin, bir mühendisin tutuklanması noktasında değerlendirilecek bir durum yoktur. Yargı, bağımsız yargı mevcut teknik bilgi ve bilirkişi raporlarını dikkate alarak, olayın oluş şeklini dikkate alarak kusurun kimde olduğunu tespit edecektir. Bizlerin de ona katkısı olacağına inancım tamdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle hazırlanan bilirkişi ön raporunun her ne kadar içinde teknik bilirkişiler yer alsın da ben eksik olduğunu düşünüyorum. Yani bilirkişi ön rapor hazırlıyor diye yazdığı her şey doğru olacak diye bir kaide yok. Burada ortaya çıkardık değerli arkadaşlar, burada. 58 milyon ton kapasiteli yığın lıç sahasına 68 milyon ton yığın lıçının yüklendiğini İliç Araştırma Komisyonunda, burada, ortaya çıkardık. Dolayısıyla...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Eksik bilgi var Vekilim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Bağımsız denetleme şirketinin de kendi beyanına göre kapasite artırımının izni 24 Aralık 2014’te alınmış gözüküyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Değil. Ya, bakın, faz 5 ve faz 6 hiç inşa edilmedi, devreye alınmadı, faaliyete girmede; kendi kendine kapasitesi nasıl artacak? Faz 5 ve faz 6, bu 1, 2, 3, 4 faz üst üste biniyor; 5 ve 6 arka hattında bir yerde yani diyebilirim ki 1 ve 2’nci faz hizasında bir yerde yani üstüne inşa edilmeyecek zaten. Dolayısıyla 32 basamağı aştığı anda zaten aslında firmanın kendi beyanının da ötesine geçilmiş oluyor. Şunu söylemek istiyorum: Bilirkişi ön raporu tabii hızlı bir şekilde olayı tetkik edecek şekilde geldi, raporunu hazırladı ama ağırlıklı olarak Enerji Bakanlığının değerlendirmesine; bu bize yaptığı değerlendirmede ifade ettiği sınırların içinde kalmış yani daha çok bir kayma var ancak bu kaymayla ilgili gerekli önlem o esnada bu sahadaki yetkili görevli mühendisler tarafından alınamamış ve “heyelan” dediğimiz bu yapay dağın kayma olayı yaşanmış üzerinden süreç ilerliyor. Oysa ki durum daha farklı; birisi barutu koymuş, ateşi yakmış, çatmış, patlayacak bir yer durumuna gelmiş ve kayma başlamış, bunu da çeşitli metotlarla “Acaba durdurabilir miyiz?” diye düşünmüşler. Eğer o alınan ifadeleri incerseniz içinde şu tip soru işaretlerinin döndüğünü de göreceksiniz, orada ifadesi alınan -şu anda da gözüktünde veya tutuklu diyelim- mühendislerden bir tanesi diyor ki “Eğer siyanürü kesersek, buradaki solüsyonu kesersek bu solüsyon geri atık havuzuna gittiğinde burayı taşıracaktır, biz bunu nereye yönlendirelim?” Yani burada aşırı yüklem var, bir aşırı üretim zorlaması var; çok açık ve net. Bilirkişi ön raporu bunu görmemiş, bunu görmek durumunda. Gerekirse yurt dışından kimler bu projeyi dizayn ediyorlarsa bu sahalarla ilgili onlarla ilgili yetkililerin de sorumluluğu var, onların da gelmesi gerekiyor, belki onların da yargılanması gerekiyor. Yani ben düşünüyorum, düşünüyorum, düşünüyorum, bir yıllık bir mühendisin arkasına onlarca çok daha fazla kişinin, bakanlıkların bile sorumlularının arkalarına böyle tek sıraya girip de saklandığını görüyorum. Herkes bir çıksın, açılsın. Şunu net bir şekilde söyleyelim: Bakın, burada belgesiyle de ispat etmiş durumdayız zaten.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – İkinci rapor hazırlanıyormuş on beş, yirmi güne kadar. Nihai rapor değil.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Burada bir üretim zorlaması var. Bakın, Amasra grizu faciası yaşandığında işveren konumunda olan Türkiye Taşkömürü Kurumunun uzmanları açıklamalar yaptılar, bilgiler gösterdiler, projeler açtılar ve neticede şu senaryoyu anlattılar, dediler ki: “Burada bir barutçu yanlış bir patlatma yapmıştır.” Süreç böyle gelişti. Biz de araştırma komisyonunda barutçunun otopsi raporundan aynı zamanda bölgedeki metan gazı sensörünün o patlamanın yaşandığı galeriyi kesecek devre kesiciye değil bir başka galerideki elektriği kesecek yanlış bir devre kesiciye bağlı olduğunu yine belgeleriyle ispat ettik burada sorduğumuz yazılı sorulara, sözlü sorulara kurumun verdiği yanıtlarla, projeleri okuyarak. Yani demek istediğim şey şu: Bu konularda çok peşin hükümlü olmamak gerekiyor yani yargının ilerleyişini takip etmek gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Biz soruları soralım, yanıtları alalım, gidebildiğimiz kadar gidelim, bundan savcılık da istifade edebiliyorsa, ne mutlu, istifade etsin ama bugün burada hepimizin ortak olarak bence gördüğü konu şudur: Enerji Bakanlığı, Çevre Bakanlığı -tabii Çevre Bakanlığını da göreceğiz- Çalışma Bakanlığı; bunların arasında senkronizasyon konusunda bir boşluk görünüyor açıklası.

Şimdi, devlette boşluk olmaz, bakanlıkların her biri birbirine omuz omuza yaslanır ve bir kesişim alanları vardır. Burada eğer bu kesişim alanı oluşmadıysa burada sorumluluk sahasında çok ciddi bir sıkıntı var demektir. Bunun da sonucu 9 işçimiz orada göçük altında kalmıştır; sonucu bu. Yani sadece

bilirkişi ön raporunun işaret ettiği kişiler değil ötekiler de var. O zaman ötekiler de çıkacak, onun da sağlanması şart. Onun dışında ifade tutanaklarına göre de birçok konuyu konuşabiliriz, tartışabiliriz. Orada dinamitle patlatma yapıldığıyla ilgili de ifadeler var ancak ben bakıyorum sürecin ilerleyişinde her ne şekilde olursa bir şekilde bu patlatma konusu Türkiye'nin gündemine bir türlü girmiyor, ifadelerin bir kısmında var, bir kısmında sanki böyle bir el gelmiş bu ilk kayma yaşandığı andan kısa bir süre sonra yapılan patlatma ifadelerini oradan çıkarmış durumda dolayısıyla böyle üzerine titrememiz gereken konular da var. Tutuklanan birçok kişi bu altın maden şirketinin yanında oldukça güçsüz. Verilen ifadeler manipüle edilmeye, zorlama ve baskıya açık; o nedenle ben daha derinlemesine bir tahkikatın daha fazla bilgi, belgeyle yapılmasını çok önemli görüyorum. Ayrıca, bu komisyonun toplanmasının da o sebepten bu sebepten, bu kadar gecikmesinin çok kritik, delil karartma ihtimalini de artırdığını düşünüyorum. Birçok bilgi ve belgenin kaybolması, bakanlıklar arasında bulunamaz hâle gelmesi bu tip felaketlerin aydınlatılmasında büyük sıkıntılar yaratır. Dediğim gibi TTK Amasra grizu faciasında biz 3 tane belge; o da çapraz sorular sorup çapraz belgeler talep ederek yüzlerce sorunun içinden talep ettiğimiz, aldığımız belgelerle çıkardığımız şekilde barutçuda bir kusur olmadığı belgelenmiş oldu ancak eğer o belgeler verilirse, sorular sorulmasa veya bakanlıklar tarafından o belgeler bir şekilde hasır altı edilmiş olsa bu sonuç ortaya çıkmayacaktı.

Değerli Başkanım, bu son tur mu?

BAŞKAN ATAY USLU – Yok, sizin daha iki dakika süreniz var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, son tursa bir konuyu Sayın Bakan Yardımcıma ileteceğim.

BAŞKAN ATAY USLU – İletebilirsiniz, zaten daha iki dakika süreniz var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Öyle mi, tamam...

BAŞKAN ATAY USLU – İki dakikanız var...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani hayır, bir daha belki konuşma olmaz diye...

BAŞKAN ATAY USLU – Bakacağız duruma göre, sorulara...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki, o zaman ben Sayın Bakan Yardımcıma başka bir konuyu fırsatı yakalamışken burada söyleyeyim veya birazdan söyleyeyim, insicamı bozmayayım en son söylerim.

BAŞKAN ATAY USLU – Bu fırsatı yakalamışken sorun tabii canım. Bizim Komisyonun gündemiyle ilgili bir konu değilse...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, bu önemli, Ahmet Çolakoğlu Vekilim de biliyor.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun, sorun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sorayım mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun, buyurun; sorun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin işten çıkarılmasına ilişkin açıklaması

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan Yardımcım, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Filyos Tesislerinden daha önce, bu seçim dönemi sürecinde 58 güvenlik görevlisinin işten çıkarılması söz konusu olmuştu. Daha sonra bu kararda geri adım atıldı ve onlar görevlerine devam

ettiler. Ancak şu anda özel güvenlik şirketi üzerinden orada çalışmakta olan işçilerden 10 güvenlik görevlisi işten çıkarıldı, kıdemli olanlar arasında işten çıkarılma yapıldı. Dolayısıyla biz bölgemizde özellikle bu tip işten çıkarmaların yapılmamasını, ayrıca planlama yapılarak işe alımların gerçekleştirilip buna göre kendi hayat düzenlerini oluşturup çoluk çocuğuna, evine ekmek götürmek isteyen bu kardeşlerimizin de mümkünse orada veya onları yine Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı bünyesinde veya yine çalışılan özel güvenlik şirketlerinin bünyesinde ekmeklerini kazanmaları noktasında sizden talepte bulunuyorum. Aynı zamanda bölgesel bir taleptir, bunu iletmek istedim.

Teşekkür ederim.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Filyos Belediyesi var, orada 70-80 kişi daha yeni işten çıkarıldı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kilimli'yi düşünüyorum ben, mobbing yapılmış sürekli.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Filyos Belediyesinden 70-80 kişi çıkarıldı.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Üsküdar Belediyesinde de 70 kişi çıkarıldı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kilimli, Kilimli...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Kilimli uzak kalıyor, Filyos daha yakın. Hani daha yakın ya mesafe ikisi aynı alanda oldukları için...

9.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan'ın, Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzılmaz'ın TPAO Filyos Tesislerinde güvenlik görevlilerinin işten çıkarılmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Sayın Bakanım, söz sizde.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Şimdi, bu 10 güvenlik görevlisinin işten neden çıkartıldığıyla ilgili bilgiye vâkıf değilim.

BAŞKAN ATAY USLU – Zaten o konu Komisyonumuzla ilgili değil, daha sonra yazılı bir şekilde Komisyonumuza değil ama kendilerine bilgi verebilirsiniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ben Sayın Vekilime tabii yazılı bir şekilde bilgi vereceğim. Acaba bir disiplin soruşturması mı var, yoksa başka bir sebep var? Hiçbir şey bilmediğim için araştırıp size döneceğim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum, olmadığı yönünde bir bilgimiz var ama ilgilenirseniz sevinirim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Hiç bilmediğim için yorum yapamıyorum -doğrudur muhtemelen - yani tabii ki ilgileneneceğim.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Abdullah Tancan, MAPEG Maden Mühendisi Salih Elitok ve Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanı Hasan Hüseyin Irgat tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Müzeyyen Şevkin Vekilimizin “Bu herhangi bir madene sırf İliç'teki maden için değil, genel anlamda ruhsat verilirken oradaki diğer faaliyetlerin etkilenmesi durumu dikkate alınarak maden faaliyetine izin vermemek, ruhsat vermemek daha doğrudur şeklinde bir uygulama ülke menfaati açısından

kamu menfaati açısından söz konusu olamaz mı?” Zaten herhangi bir projeye, madenle ilgili değil “ÇED” kapsamına giren herhangi bir projeye bu açılardan bakılıyor diye biliyorum. Yani bir projeye “ÇED olumlu” kararı verilmesi demek; evet, bu projenin yapılması durumunda çevre açısından da diğer açılardan zarar değil, fayda daha çoktur diye düşünüyorum. Dolayısıyla bizde şu var -kanunda da var bunun yasal altyapısı- yani madenle herhangi bir başka yatırımın çakışması durumunda hangi yatırımın yapılmasının daha uygun olacağının Bakanlık tarafından karar verilmesine yönelik mevcut Maden Kanunu’nda hükümler var. Çok eskiden 3 bakanın koordinasyonla verdiği karar şeklindeydi; pratikte uygulamada zorluklar çıktığından şimdi konu hangi iki bakanlıkla -yani maden zaten bizim Bakanlığımızla alakalı- Çevre Bakanlığının bir yatırımı olabilir Sanayi Bakanlığının bir yatırımı olabilir hangi iki yatırım çakışıyorsa bunun hangisinin yapılması gerektiğine iki bakanlığın görüşlerini karşı bakanlığın görüşlerini de alarak ve bazı çalışmalar yaparak... Nedir bu bazı çalışmalar? Tam da sizin bahsettiğiniz gibi “Acaba bu madencilik faaliyetinin yapılması mı ülkenin menfaatinedir, yoksa bu madencilikle çakışan diğer faaliyetin yapılması mı ülkenin menfaatinedir? Hangisi yapıldığında gerek mali açıdan, gerek iş gücü açısından, istihdam açısından ülkeye ne kadar bir kazanç sağlamaktadır?” Bütün bunlar değerlendirilerek bir çakışma durumunda hatta çakışma olsa bile önce şunun yollarını ararız: Acaba her ikisinin birden yürütülmesinin imkânı var mı? Yani hem madencilik faaliyeti yapılsın hem de o çakışan yatırım yapılsın. İkiisi birbirine engel olmuyorsa ikisinin birden yapılmasının yollarını ararız ama varsayalım ki olmuyor, kısmen çakışıyor, tamamen çakışıyor bu durumda hangisinin yapılması ülke menfaatineyse o yönde karar veriyoruz, Sayın Bakana arz ederken bu kararlara imza atanlardan birisi benim. Bazılarında maden faaliyetinin devam etmesinin ülkeye... Yani kesinlikle maden devam edecek diye bir yaklaşımımız yok. Bazılarında maden faaliyetinin devam etmesine yapılan hesaplamalar, yapılan incelemelere göre karar veririz; bazısından maden faaliyetinin ruhsattan taksir edilmesi, o kısmın çıkartılması diğer çakışan yatırım her neyse onun devam etmesi gerektiğine karar veririz. Ekiplerimiz gider sahada incelemeleri yapar, çakışan yatırımcıların görüşlerini alırlar, onların raporlarını da dikkate alırlar ve çakışan yatırımın sahip olduğu bakanlığın görüşünü de alırlar ülkeye en faydalı yatırım hangisiyse ona karar veririz; böyle bir uygulamamız var.

Onun haricindeki sorular biraz rakamsal sorulardı. Günlük ne kadar altın üretiliyor? Arkadaşlar not aldı ama ben açıkçası bilmiyorum, tabii arkadaşların kayıtlarında varsa şimdi cevaplasınlar yoksa yazılı olarak Komisyonu bilgilendirelim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Bakan, yani 19 Şubatta bir soru önergesi vermiştim ben, aşağı yukarı 17 maddelik bir soru önergesi. Öncelikle teşekkür ederim. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına, Hazine ve Maliye Bakanlığına da farklı sorular yönelttim onlar cevap verme gereği dahi duymadılar, siz cevap vermişsiniz teşekkür ederim ama örneğin “Ülkede şu yıllar arasında kaç maden ruhsat verilmiştir?” olan sorumuza işte “www. bilmem şu org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.” Kusura bakmayın ama yani ben o adresi biliyorum. Yani şimdi, ben kamu adına bir soru soruyorum, bir soru önergesi veriyorum. Geçen hafta siz yoktunuz ben bu Komisyonunda bunun sözünü ettiğim için burada da tekraren söylemek istiyorum, ben bu soruyu kamu adına soruyorum ve sizin de o rakamları vermeniz bu kadar güç olmamalı. Sayın bürokratlarınız zahmet edip yani o rakamları yazabilirlerdi bana o internet adresini aktarmak yerine. Cevap yazınız burada, yanımda. Dolayısıyla rica ediyoruz bu tarz şeylerde... Biz kamu adına soruyoruz yani o rakamsal ifadeleri... Ben yine teşekkür ediyorum en azından cevap vermişsiniz Bakanlık olarak, diğer bakanlıklar henüz yanıt vermediler.

BAŞKAN ATAY USLU – Müzeyyen Hanım...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Buyurun.

BAŞKAN ATAY USLU – Yani ben bir şey demiyorum ama bir tur daha yapabildik çünkü sorular bitmedi, cevaplar bitmedi diğer arkadaşların...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam, ben bunu da bu arada tekrardan söylemiş olayım.

BAŞKAN ATAY USLU – Onu tekrar bir tur sonra sorabilirsiniz sorun değil ama açtım yine mikrofonunuzu. Hakikaten yani sorular soruldu, onların cevabını alalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam, soru olarak değil bir sitem olarak ifade ettim.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Siteminizi 3’üncü turda da alabilirdik.

BAŞKAN ATAY USLU – Yani bir tur daha...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani yok, ben daha soru sormayacağım bundan sonra; bu kadar. Yani o hassasiyet gösterilirse memnun oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Tamam.

Buyurun Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii ki.

Ben Sayın Vekilimizin bu yatırım çakışmalarıyla ilgili sorusuna cevap verdim. Ondan sonra Sayın Vekilimiz altın üretimini falan sordu; o bilgi bende yok, varsa bilgi arkadaşlarda şimdi cevap versinler.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN IRGAT – Sayın Bakanım, yıllık 6,9 ton son yıl yani günlük 19 kilograma denk geliyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani son yıl 6,9 ton diyor, onu 365’e bölersek...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İliç için değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Evet, İliç için.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Niye soru önergesine yanıt olarak vermiyorsunuz?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RUHSAT DENETLEME DAİRESİ BAŞKANI HASAN HÜSEYİN IRGAT – Bu soru yoktu galiba.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yok muydu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yoktu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Soru, ne kadar ruhsat olduğuyla ilgiliydi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Ne kadar ruhsat olduğuna dair soru sormuş Sayın Vekilimiz, biz de “Falanca şeyden ulaşılabilir.” şeklinde cevap vermişiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben o siteyi biliyorum yani, oraya bakabiliyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yalnız bizim arkadaşlar da uyardı yani nezaketinize sığınarak diyorlar ki: “Meclis İçtüzüğü gereği kamuya açık ve erişilebilir bilgiler soru önergesi konusu yapılamaz.” şeklinde bir hüküm var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Oradaki verileriniz resmî mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Tabii, tabii resmî; biz de size onları bildiriyoruz yani.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Mesela, doktora tezinde internetten bir atıfta bulunursanız bu geçerli değildir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yani İç Tüzük’te böyle bir şey varsa bunu değiştirelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Milletvekilimizin sorduğu soruya yanıt verebileceksen vermemeyi tercih ediyorsa bence o, cürretini çok aşan bir durum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yo, ama nereden o konuya, bilgiye ulaşılabilceğini iletiyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani o rakam yazılabilirdi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Olur, peki, bundan sonra öyle yapalım inşallah.

BAŞKAN ATAY USLU – Diğer sorular... Var mıydı başka bir şey?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ABDULLAH TANCAN – Yok, yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Arkadaşlar var mı bu konuda söylemek istediği olan?

RESUL KURT (Adıyaman) – Başkanım, teşekkür ederiz.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, o zaman ben teşekkür ediyorum, sağ olun, kapsamlı bir sunum, beraberinde farklı sorular soruldu. Ama şunu gördüm ben, tabii, Sayın Bakanımız ve bürokratları dinlerken: Eyvallah, İliç kazasını araştıracağız, olayı araştıracağız, bir daha bu kazanın olmaması için gerekli tedbirler nelerdir, onlara bakacağız. Ancak Türkiye’nin de bir madencilik mimarisine, yasasına, tabii “Önce çevre, önce doğa, önce insan, sonra madencilik.” diyen yeni bir yasaya, yeni bir yaklaşıma ihtiyacı olduğunu zaman zaman kendileri de ifade ettiler. İnşallah bu raporun sonunda da böyle bir sürecin başlangıcına vesile oluruz diye düşünüyorum.

Bütün bürokrat arkadaşlara Sayın Bakanımın nezdinde teşekkür ediyorum. Komisyon üyelerimize teşekkür ediyorum. Farklı kurumlardan gelen arkadaşlar var, onlara teşekkür ediyoruz. Basın mensuplarına teşekkür ediyoruz.

Toplantımızı kapatmadan önce perşembe günü saat 13.00’te buluşacağız inşallah; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızı dinleyeceğiz.

Toplantımız sona ermiştir.

Kapanma Saati: 23:22